

**Σχολή Κοινωνικών Επιστημών
Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών (MSc)
Διοίκηση Μονάδων Υγείας**

Διπλωματική Εργασία

**«Λειτουργία μικρών μονάδων Προαγωγής Ψυχοκοινωνικής
Υγείας. Η περίπτωση των Κέντρων Πρόληψης των
Εξαρτήσεων».**

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΤΣΙΟΥΦΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΡΩΞΑΝΗ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

ΑΘΗΝΑ, Ιούλιος 2021

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία της φοιτήτριας Σταυρούλας Τσιούφη που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

**«Λειτουργία μικρών μονάδων Προαγωγής Ψυχοκοινωνικής
Υγείας. Η περίπτωση των Κέντρων Πρόληψης των
Εξαρτήσεων».**

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΤΣΙΟΥΦΗ

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:

Ρωξάνη Καραγιάννη

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:

Αναστάσιος Καρασαββόγλου

Αθήνα, Ιούλιος 2021

*«Αφιερώνω την εργασία μου
στο γιό μου Γιώργο».*

Περίληψη

Σκοπός: η παρούσα έρευνα έχει σαν σκοπό να αναδείξει τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν τα κέντρα πρόληψης στην Ελλάδα, καθώς επίσης και τις συνθήκες οι οποίες επικρατούν.

Υλικό – Μεθοδολογία: Για το σκοπό αυτό πραγματοποιήθηκε ποσοτική έρευνα με 73 συμμετέχοντες και με τη χρήση ερωτηματολογίων προκειμένου να διερευνηθούν οι απόψεις τους σχετικά με τη λειτουργία των κέντρων πρόληψης.

Αποτελέσματα: Τα ευρήματα της έρευνας έδειξαν πως γενικότερα τα κέντρα πρόληψης λειτουργούν αποτελεσματικά, ωστόσο τα προβλήματα που προκύπτουν εστιάζουν κυρίως στο οργανόγραμμα καθώς επίσης και κενών στο οργανόγραμμα, που θα μπορούσε να περιορίσει σημαντικά την αποτελεσματικότητα και τη λειτουργικότητα τους.

Λέξεις – κλειδιά: κέντρα πρόληψης, ουσιοεξάρτηση, ναρκωτικά, πρόληψη.

“Operation of small Psychosocial Health Promotion Units. The case of Addiction Prevention Centers”.

Stavroula Tsioufi

Abstract

Purpose: the present study aims to highlight the way in which prevention centers operate in Greece, as well as the conditions that prevail.

Material - Method: For this purpose, a quantitative survey was conducted with 73 participants and the use of questionnaires in order to investigate their views on the operation of prevention centers.

Results: The findings of the research showed that in general the prevention centers work effectively, however there is a serious issue of funding, as well as gaps in the organization chart, which could significantly reduce their effectiveness and functionality.

Keywords: prevention centers, substance abuse, drugs, prevention, funding.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	5
Abstract	6
Εισαγωγή.....	9
Κεφάλαιο 1: Το φαινόμενο της εξάρτησης.....	12
1.1. Η αιτιολογία της εξάρτησης.....	12
1.2. Η σημασία της πρόληψης.....	15
1.3. Οι στρατηγικές των παρεμβάσεων πρόληψης.....	17
Κεφάλαιο 2: Τα κέντρα πρόληψης.....	18
2.1. Ο ρόλος και η ιστορία των κέντρων πρόληψης.....	18
2.2. Φορείς συνεργασίας κέντρων πρόληψης στην Ευρώπη.....	23
2.3. Οι δράσεις των κέντρων πρόληψης.....	27
2.4. Δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την πρόληψη.....	30
Κεφάλαιο 3: Ο OKANA.....	34
3.1. Ο OKANA.....	34
Κεφάλαιο 4: Τα κέντρα πρόληψης στην Ελλάδα.....	37
Κεφάλαιο 5: Η λειτουργία και η χρηματοδότηση των Κέντρων Πρόληψης.....	62
5.1. Χρηματοδότηση.....	62
Κεφάλαιο 6: Μεθοδολογία έρευνας.....	63
6.1. Σχεδιασμός της έρευνας.....	63
Κεφάλαιο 7: Αποτελέσματα έρευνας.....	65

7.1 Δημογραφικά στοιχεία.....	65
Κεφάλαιο 8 : Συμπεράσματα.....	79
8.1. Συμπεράσματα και συζήτηση.....	79
8.2. Προτάσεις.....	82
8.3. Περιορισμοί έρευνας.....	83
Βιβλιογραφία.....	84
Παραρτήματα.....	88
Παράρτημα Ι: Πίνακες SPSS.....	88
Παράρτημα ΙΙ: Ερωτηματολόγιο.....	91

Ευρετήριο Πινάκων και Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: Φύλο (%).....	65
Διάγραμμα 2: Ηλικία (%).....	66
Διάγραμμα 3: Εκπαίδευση (%).....	66
Διάγραμμα 4: Εμπειρία (%).....	67
Διάγραμμα 5: Σχέση εργασίας (%).....	68
Διάγραμμα 6: Τόπος εργασίας.....	69
Διάγραμμα 7: Ειδικότητα.....	69
Πίνακας 1: Χρηματοδότηση των κέντρων.....	70
Πίνακας 2: Κόστος ανά ωφελούμενο.....	71
Διάγραμμα 8: Βιωματικά εργαστήρια ενήλικες-ανήλικοι.....	72
Διάγραμμα 9: Ατομικά ραντεβού συμβουλευτικής.....	72
Διάγραμμα 10: Συμβουλευτική ενήλικες-ανήλικοι.....	73
Διάγραμμα 11: Ημερίδες.....	74
Διάγραμμα 12: Άτομα που συμμετέχουν στις ημερίδες.....	75
Διάγραμμα 13: Προώθηση.....	75
Διάγραμμα 14: Ικανοποίηση (%).....	76
Διάγραμμα 15: Ειδικότητα.....	77
Πίνακας 3: Απόψεις των εργαζομένων για κέντρα πρόληψης.....	78

Εισαγωγή

Με βάση την Ευρωπαϊκή Έκθεση του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας το 2015, η ευρωπαϊκή ήπειρος παρουσιάζει τα πιο μεγάλα ποσοστά κατανάλωσης αλκοολούχων ουσιών, καπνού και αλκοόλ. Και οι δύο αυτοί παράγοντες σχετίζονται με τον αυξημένο κίνδυνο πρόωρου θανάτου. Ο περιορισμός της χρήσης τόσο για το αλκοόλ όσο και για τον καπνό φαίνεται πως δεν είναι επαρκής, καθώς δεν έχει καταστεί εφικτό να μειωθούν οι λεγόμενες χρόνιες ασθένειες, που σχετίζονται με τη χρήση τους, καθώς έχει τεθεί ο στόχος της μείωσης σε επίπεδο 30% μέχρι το έτος 2025 (Νόστιμον ήμαρ, 2017). Στην Ελλάδα η πρόληψη των εξαρτήσεων έχει αναληφθεί από τα κέντρα πρόληψης εξαρτήσεων. Τα κέντρα πρόληψης βοηθούν στο έργο της ενδυνάμωσης αλλά και της ευημερίας των ανθρώπων, στη βελτίωση των σχέσεων τους, παράλληλα στη δημιουργία ομάδων και δικτύων που να αποτελούν πυρήνες που ενισχύουν την κοινωνική συνοχή και ενισχύουν επίσης την αλληλεγγύη (ΕΚΤΕΠΝ, 2014). Υπό αυτή τη συνθήκη κοινωνικής στήριξης, παρατηρείται μείωση των συναισθηματικών εντάσεων, ενώ παράλληλα μειώνονται και αποφορτίζονται το άγχος και οι ψυχοσωματικές επιπτώσεις.

Τα κέντρα πρόληψης των εξαρτήσεων, είναι κέντρα τα οποία εφαρμόζουν προγράμματα πρόληψης, τα οποία βασίζονται στη φιλοσοφία της αγωγής και της προαγωγής της υγείας. Ο στόχος τους είναι να ευαισθητοποιήσουν τους φορείς και τους πολίτες των τοπικών κοινωνιών, ούτως ώστε να εμπλακούν και να ενεργοποιηθούν στον αγώνα της πρόληψης¹. Πιο συγκεκριμένα οι στόχοι αυτών των κέντρων ποικίλλουν και μπορεί να απευθύνονται είτε στην ενδυνάμωση και την υποστήριξη των νέων προκειμένου να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν μία διαφορετική στάση ζωής πιο θετική, αλλά και να αναπτύξουν νέες δεξιότητες οι οποίες θα τους αποτρέψουν από τη χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών, ενώ παράλληλα στοχεύουν στη συμβουλευτική και την υποστήριξη της οικογένειας χρηστών και μη, που έχουν σκοπό να ενισχύσουν τον ρόλο του γονέα και να βελτιώσουν την επικοινωνία με τα παιδιά τους. Επιπλέον τα

1

<https://okana.gr/2012-02-03-13-02-03/kentraprolipsis>

κέντρα πρόληψης έχουν ως σκοπό να δραστηριοποιήσουν τόσο τους καθηγητές όσο και τους δασκάλους, σε ό,τι αφορά τα θέματα πρόληψης, αλλά παράλληλα να ενισχύσουν τον παιδαγωγικό τους ρόλο και να αποτελέσουν έναν τρόπο μέσω του οποίου οι καθηγητές και οι μαθητές θα ενισχύσουν τη μεταξύ τους σύνδεση (ΕΚΤΕΠΝ, 2014).

Τα κέντρα πρόληψης των εξαρτήσεων και προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας ξεκίνησαν τη λειτουργία τους το 1994 υπό τη μορφή αστικών μη κερδοσκοπικών εταιρειών. Τα μέλη τους είναι συχνά περιφέρειες, δήμοι, τοπικοί φορείς. Τα κέντρα αυτά είναι εξουσιοδοτημένοι φορείς που μπορούν να υλοποιούν προγράμματα πρόληψης της εξάρτησης. Η χρηματοδότησή τους γίνεται κατά 50% από το Υπουργείο Εσωτερικών και κατά 50% από το Υπουργείο Υγείας. Ωστόσο τα κέντρα αυτά είναι αυτοδιοίκηση και έχουν το δικό τους διοικητικό συμβούλιο.

Η παρουσία των κέντρων πρόληψης εδώ και 20 χρόνια στις τοπικές κοινότητες έχει καταδείξει τόσο τη σημασία τους όσο και την αναγκαιότητα να υποστηριχθεί ο ρόλος τους και να συνεχίσει το έργο τους, μέσω της εμβάθυνσης των παρεχόμενων υπηρεσιών για τη συγκρότηση υποστηρικτικών σχέσεων και δικτύων με την τοπική κοινότητα. Ωστόσο το έργο τους δεν είναι εύκολο, καθώς οι πολλές δομικές ανεπάρκειες κι άλλα δευτερογενή προβλήματα, υπονομεύουν το έργο που παράγουν την προσφορά στην κοινότητα και την ανάπτυξή τους. Το θεσμικό πλαίσιο είναι ένας άλλος παράγοντας ο οποίος δυσχεραίνει το έργο των κέντρων πρόληψης. Η -πολλές φορές- ανεπαρκής χρηματοδότηση, η ανισομερής κατανομή των κρατικών επιχορηγήσεων, αποτελούν ένα ακόμα πολύ σημαντικό παράγοντα, που αποδυναμώνει τη λειτουργία των κέντρων πρόληψης. Η παρούσα εργασία έχει ως σκοπό να διερευνήσει τον τρόπο με τον οποίον οργανώνονται σήμερα τα κέντρα πρόληψης.

Τα κέντρα πρόληψης εδώ και πολλά χρόνια, πραγματοποιούν διάφορα προγράμματα τα οποία προάγουν την υγεία στην Ελλάδα, με σκοπό να συντελέσουν την επίτευξη των στόχων που έχει θέσει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, ειδικότερα από την οπτική της προσέγγισης τους στην κοινωνία, η οποία έχει μία ακόμα ενδιαφέρουσα πτυχή. Η πτυχή αυτή εστιάζει στην αλλαγή των αντιλήψεων των συμπεριφορών, αλλά και των στάσεων, με σκοπό να ενεργοποιηθούν τα μέλη της κοινωνίας και όλοι οι συνεργαζόμενοι φορείς, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τα

ζητήματα της καθημερινότητας. Το έργο που επιτελούν τα κέντρα πρόληψης είναι ιδιαίτερα υψηλών απαιτήσεων. Ο σχεδιασμός και η κοινοποίησή του, αξιολογούνται μέσα σε ένα γενικό πλαίσιο το οποίο είναι αντίξοο, αλλά και σε ένα θεσμικό καθεστώς λειτουργίας των δομών που συχνά δεν ευνοεί τη δράση τους (ΕΚΤΕΠΝ, 2014).

Βάσει διαφόρων προϋποθέσεων, οι οποίες αφορούν την ολοκλήρωση και την λειτουργία των κέντρων πρόληψης, καθίσταται σαφές ότι οι προϋποθέσεις πρέπει να τηρούνται προκειμένου, να μπορούν τα κέντρα πρόληψης να λειτουργήσουν πιο συγκροτημένα και με αποτελεσματικότητα, στο πλαίσιο μιας δικτύωσης φορέων η οποία είναι στοχευμένη. Παράλληλα τα κέντρα πρόληψης μπορεί να λειτουργούν και στα πλαίσια των κέντρων υγείας και των δομών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, καθώς επίσης των δομών ψυχικής υγείας και να γίνεται διασύνδεση τους όχι μόνο με την σχολική κοινότητα που περιλαμβάνει τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές και τους γονείς, αλλά με ολόκληρη την κοινότητα.

Φυσικά η δικτύωση δεν αναφέρεται αποκλειστικά σε κάποια ένταξη των κέντρων πρόληψης στο σύστημα πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, αλλά σε έναν τρόπο προσδιορισμού με τη δημιουργία πρωτοκόλλων, για παράδειγμα τη συνεργασία και τη διασύνδεση με το σύστημα πρωτοβάθμιας υγείας. Έτσι λοιπόν οι ορισμοί της συνεργασίας και της διασύνδεσης, πρέπει να μπορούν να επενδύσουν στην κατανόηση των σύγχρονων φαινομένων, αλλά και των προσεγγίσεων με βάση τις οποίες τα συστήματα υγείας μπορούν να γίνουν πιο αποτελεσματικά, όταν διατηρείται η αυτοτέλεια κάθε φορέα, μία ισορροπία στις διάφορες προσεγγίσεις, ενισχύεται η εμπειρία του ασθενή-πελάτη του συστήματος και διατηρείται μία συνεκτική κουλτούρα (ΕΚΤΕΠΝ, 2020).

Η παρούσα εργασία έχει ως σκοπό να αναδείξει τον τρόπο με τον οποίο οργανώνονται τα κέντρα πρόληψης στην Ελλάδα, να οριοθετήσει τις δράσεις τους και να αναδείξει τα ιδιαίτερα προβλήματα, τα οποία προκύπτουν από και κατά τη λειτουργία τους, το θεσμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο δραστηριοποιούνται και τις ειδικές συνθήκες εργασίας, όπως αυτές περιγράφονται από το προσωπικό τους.

Για το σκοπό αυτό η εργασία θα χωριστεί σε οκτώ κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται στον ορισμό της εξάρτησης και στον τρόπο με τον οποίο αυτή αντιμετωπίζεται. Η εξάρτηση θεωρείται σήμερα Κοινωνικό πρόβλημα. Με αυτή την

προσέγγιση θα γίνει εισαγωγή της έννοιας των κέντρων πρόληψης. Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν τα κέντρα πρόληψης, τον ρόλο τους και τους φορείς που συμμετέχουν στη λειτουργία τους, ενώ στο επόμενο κεφάλαιο θα γίνει μια αναφορά στον τρόπο χρηματοδότησης αυτών των κέντρων. Το επόμενο κεφάλαιο αναφέρεται στον τρόπο λειτουργίας και τον ρόλο του ΟΚΑΝΑ. Το πέμπτο κεφάλαιο αναφέρεται στην λειτουργία των κέντρων πρόληψης, το έκτο κεφάλαιο παρουσιάζει τη μεθοδολογία της έρευνας. Το επόμενο κεφάλαιο επιχειρεί μια συνοπτική παρουσίαση των ευρημάτων της έρευνας, ενώ το τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζει τα συμπεράσματα και τους περιορισμούς της έρευνας.

Κεφάλαιο 1: Το φαινόμενο της εξάρτησης

1.1.Η αιτιολογία της εξάρτησης

Οι όροι που συχνά χρησιμοποιούνται «τοξικομανία», «εθισμός», «εξάρτηση» ανταποκρίνονται συχνά σε διαφορετικά επιστημονικά πεδία και ιδεολογικά μοντέλα, προκειμένου να περιγράψουν την άρνηση του ατόμου ως προς την αποδοχή του εαυτού του και του περιβάλλοντος του, και τον τρόπο με τον οποίο αυτή η άρνηση εκδηλώνεται ως μία αδυναμία ελέγχου της συμπεριφοράς του, που τον ωθεί στην ανάγκη επαναλαμβανόμενης ή τακτικής χρήσης, μιας ή περισσότερων ουσιών (Advisory Council on the Misuse of Drugs, 2015). Παρόλο που η εξάρτηση αυτή κάνει τον άνθρωπο να βιώνει έντονα τις αρνητικές επιπτώσεις αυτής της διαδικασίας, τόσο στον ψυχισμό και την υγεία του όσο και στην κοινωνική του ζωή (Δίκτυο Άλφα n.d.).

Πλέον ο όρος ο οποίος χρησιμοποιείται για να περιγράψει αυτές τις συμπεριφορές είναι εξαρτητική συμπεριφορά ή αλλιώς εξάρτηση (Ζαφειρίδης, 1983). Σήμερα στον ορισμό της εξάρτησης δεν περιλαμβάνονται μόνο οι ψυχοδραστικές ουσίες αλλά και άλλοι παράγοντες όπως και διαδίκτυο, τα προϊόντα τεχνολογίας, το σεξ, τα τυχερά παιχνίδια, οι διατροφικές εξαρτήσεις. Διασταλτικά οριζόμενη λοιπόν η εξάρτηση αναφέρεται σε οτιδήποτε αποκλίνει από την έννοια του μέτρου. Μία παρέκκλιση η οποία μπορεί να οδηγήσει το άτομο στην εξάρτηση.

Η εξάρτηση από ψυχοδραστικές ουσίες μπορεί να είναι αποτέλεσμα πολλών παραγόντων, όπως για παράδειγμα, ενός ευάλωτου ψυχισμού, ενός περιβάλλοντος το οποίο επιβαρύνει το άτομο και της χρήσης μιας ή περισσότερων ουσιών. Συχνά αναγνωρίζονται τέσσερα στάδια της εξάρτησης: το πρώτο στάδιο περιλαμβάνει την πειραματική δοκιμή ή αλλιώς τον πειραματισμό και ροπή του χρήστη να μεταβεί στο δεύτερο στάδιο που είναι η ενεργή αναζήτηση και η χρήση ουσιών (Brotherhood και Sumnall, 2011). Το τρίτο στάδιο αναφέρεται στη συστηματική χρήση και το τέταρτο στην εξάρτηση. Η εξάρτηση σαν μια εσωτερική διαδικασία του ατόμου, χαρακτηρίζεται από έντονες εσωτερικές συγκρούσεις, καθώς επίσης και από συγκρούσεις με εξωτερικούς παράγοντες όπως παραδείγματος χάριν η οικογένεια, οι φίλοι και το κοινωνικό πλαίσιο. Συγκρούσεις οι οποίες γίνονται χειρότερες από τη μετάβαση από το ένα στάδιο της εξάρτησης στο επόμενο, χωρίς όμως να είναι απαραίτητο πως κάθε άτομο θα διέλθει αυτά τα στάδια, τα οποία βέβαια δεν είναι και πάντα διακριτά. Έτσι λοιπόν φαίνεται πως αυτή η διαδρομή του ανθρώπου προς την εξάρτηση μπορεί να ανακοπεί οποιαδήποτε στιγμή. Καταδεικνύεται λοιπόν η σημασία της πρόληψης, ως μία παρέμβαση πολλών επιπέδων από τον άνθρωπο μέχρι και την κοινότητα, η οποία μπορεί να πετύχει την αναίρεση των αιτιών που οδηγούν στην εξάρτηση και την εξαρτητική συμπεριφορά. Γενικότερα αναφέρεται στη βιβλιογραφία μία προσπάθεια κατηγοριοποίησης των συμπεριφορών εξάρτησης (Ozbay κ.α., 2007). Οι συμπεριφορές αυτές είναι πιθανόν να αφορούν εξάρτηση από ουσίες είτε είναι νόμιμες είτε παράνομες και εξαρτητικές σχέσεις, που σχετίζονται με ένα εξαρτητικό αντικείμενο γενικά, λόγου χάρη, τζόγος, διαδίκτυο, σεξ κ.α. Ανεξάρτητα από το ποια είναι η μορφή της εξάρτησης, τα βαθύτερα αίτια είναι πολλές φορές κοινά, ενώ οι συνέπειες της εξάρτησης είναι επιζήμιες τόσο για τη ζωή των εξαρτημένων ανθρώπων όσο και για το κοινωνικό περιβάλλον τους και τον οικογενειακό τους περίγυρο. Προκειμένου να οδηγηθεί ένα άτομο στην εξάρτηση, μια κοινή συνισταμένη είναι μία εξαρτητική σχέση νωρίτερα στη ζωή του. Η σχέση αυτή είναι πιθανό να έχει δημιουργήσει μία ασταθή αίσθηση για τον εαυτό του ενώ παράλληλα να έχει θέσει οποιονδήποτε άλλον σε θέση δευτερεύουσας σημασίας (Ζαφειρίδης, 1992).

Η εξαρτητική αυτή σχέση στον πρώιμο βίο ενός ατόμου, μπορεί να δημιουργήσει ένα δυσαναπλήρωτο κενό. Βιώνεται ως πλήγμα, αποστερεί το νόημα από τη ζωή του

ανθρώπου, ο οποίος ως καταφυγή από την οδύνη που προέκυψε, προσφεύγει σε αντικείμενα με τα οποία συνδέεται εξίσου ανελεύθερα και αυτοκαταστροφικά. Συχνά περιγράφονται άλλες αιτίες για να εξηγηθεί η κοινωνική διάσταση της εξάρτησης (Oxford, 2001). Για παράδειγμα η εξάρτηση για ορισμένους δρα ως υποκατάστατο της απουσίας σχέσεων με τον κόσμο και αναφέρεται συχνά σαν μία ακραία μορφή αλλοτρίωσης του σύγχρονου ανθρώπου. Αυτό είναι κάτι το οποίο μπορεί να εξηγηθεί από τον τρόπο με τον οποίο είναι δομημένες οι σύγχρονες κοινωνίες, οι αξίες, τα πρότυπα και ο τρόπος ζωής. Έτσι λοιπόν φαίνεται πώς ο σύγχρονος τρόπος ζωής, δρα καταλυτικά στη δημιουργία ατόμων, ήδη από πολύ μικρή ηλικία, ευάλωτων, τα οποία διακατέχονται από ένα αίσθημα ανασφάλειας και ανεπάρκειας, το οποίο εκδηλώνεται τόσο στην αντιμετώπιση των καθημερινών δυσκολιών όσο και στις διαπροσωπικές τους σχέσεις.

Σε ότι αφορά την εξάρτηση από τις ουσίες, αναφέρεται συχνά πώς προαπαιτούμενο είναι η θετική στάση του ατόμου απέναντι στην ουσία. Με λίγα λόγια η εξάρτηση από τις ουσίες, ακολουθεί μία εξελικτική πορεία. Στη συνέχεια το άτομο έχοντας όπως ήδη αναφέρθηκε μία θετική στάση απέναντι στην ουσία, ξεκινάει τον πειραματισμό του με αυτήν. Κατόπιν το άτομο είναι πιθανό να εμπλακεί με συστηματική χρήση της ουσίας, το οποίο θα τον οδηγήσει σε καταχρήσεις και κατ' επέκταση στην εξάρτηση.

Έτσι λοιπόν πρέπει να ξεκαθαριστεί πως η εξάρτηση δεν αποτελεί μια ασθένεια, τουλάχιστον υπό την στενή έννοια του όρου, αντίθετα αφορά ένα πολύπλοκο κοινωνικό φαινόμενο το οποίο εκδηλώνεται σε προσωπικό επίπεδο. Η εξάρτηση σήμερα λοιπόν αντιμετωπίζεται σαν ένα φαινόμενο κοινωνικό, καθώς πρόκειται για μία διαδικασία η οποία έχει μεγάλη κλίμακα, και πλέον είναι σε θέση να δραστηριοποιεί τους μηχανισμούς του κράτους προκειμένου να αντιμετωπιστεί. Σε ένα ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο θα μπορούσαμε να πούμε πώς η εξάρτηση είναι ένα επακόλουθο της βιομηχανικής επανάστασης και των σύγχρονων κοινωνικών δομών (EMCDDA 2010).

Οι επιδημιολογικοί δείκτες που σχετίζονται με τα προβλήματα εξάρτησης δείχνουν μία πολύ μεγάλη εξάπλωση του εξαρτητικού φαινομένου σε όλες τις κοινωνίες στον δυτικό κόσμο. Η εξάρτηση από ψυχοδραστικές, ψυχοτρόπες και

φαρμακευτικές ουσίες, καθώς επίσης και οι μη φαρμακευτικές εξαρτήσεις, όπως είναι ο τζόγος, η υπερκατανάλωση φαγητού και ποτού και το σεξ, είναι σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό υγείας στις πρώτες θέσεις (Brown, 2001). Το πρόβλημα της εξάρτησης καθώς επίσης και η πολύ γρήγορη εξάπλωση του, αλλά και οι συνέπειές του σε πολλά επίπεδα, έθεσε τις κοινωνικές επιστήμες καθώς και τις επιστήμες υγείας, ενώπιον της μελέτης του και της προσπάθειας αποσαφήνισης της εξαρτητικής συμπεριφοράς. Παρόλο των συνεχώς αυξανόμενων οικονομικών πόρων που επενδύονται για την εκπαίδευση εξειδικευμένου προσωπικού αλλά και για την ενημέρωση των πολιτών, η εξάρτηση βάσει των επιδημιολογικών στοιχείων, δεν φαίνεται να μειώνεται (ΕΚΤΕΠΝ, 2020). Ένας λόγος για τον οποίο εξαρτητικά φαινόμενα φαίνεται πως δεν περιορίζονται, έγκειται και στον τρόπο θεραπείας της εξάρτησης, καθώς ακόμα και σήμερα αντιμετωπίζετε νοσολογικά, ενώ δεν δίνεται η δέουσα σημασία στην ψυχοκοινωνική της διάσταση (ΕΚΤΕΠΝ, 2020).

1.2. Η σημασία της πρόληψης

Αναφερόμενοι στην εξάρτηση, μπορούμε να εντοπίσουμε όλα αυτά τα μέτρα τα οποία λαμβάνονται, έχοντας ως σκοπό να εμποδιστεί η εμφάνιση μιας κοινωνικής συμπεριφοράς ή μιας διαταραχής, που δύναται να προκαλέσει πρόβλημα στον άνθρωπο και την κοινωνία γενικότερα. Η πρόληψη της εξάρτησης στην Ελλάδα σήμερα είναι μέγιστης σημασίας, καθώς δεν μπορεί να αναλυθεί ξέχωρα από το ίδιο το κοινωνικό κράτος και τις δομές που υποχρηματοδοτούνται και τις υπόλοιπες συνθήκες του υγειονομικού συστήματος στην Ελλάδα, καθώς επίσης και από το υπόλοιπο κλίμα που σχετίζεται τόσο με την πρόσφατη υγειονομική κρίση, όσο και με όλες τις κρίσεις που αντιμετώπισε διαχρονικά το σύστημα υγείας.

Σε μία τέτοια εποχή που η Ελλάδα διέρχεται όχι μόνο οικονομική κρίση αλλά και κοινωνική και πολιτιστική, είναι τεράστια η σημασία της πρόληψης των εξαρτήσεων, και αποκτά ακόμη πιο ιδιαίτερο νόημα, γιατί συνεπάγεται τη θετική στάση απέναντι στην ίδια τη ζωή. Η πρόληψη των εξαρτήσεων συνεπάγεται την ενίσχυση όλων των παραγόντων που μπορούν να προστατεύσουν και να βοηθήσουν το άτομο στην καθημερινή του ζωή. Παράλληλα η πρόληψη των εξαρτήσεων έχει σαν επακόλουθο

την μείωση όλων των συνηθειών οι οποίες είναι επιβλαβείς και εν τέλει σχετίζεται άμεσα με την ανεκτικότητα, τη διαφορετικότητα και είναι στενά συνδεδεμένη με τη δημοκρατία.

Τα προγράμματα πρόληψης έχουν ως σκοπό να παρέμβουν από πολύ μικρή ηλικία και να αντιμετωπίσουν επικοινωνιακά θέματα, όπως είναι ο τρόπος με τον οποίον τα παιδιά και οι έφηβοι μπορούν να διαχειριστούν τις συγκρούσεις, τον εκφοβισμό, τα όρια και τις δυναμικές μέσα στα πλαίσια μιας ομάδας (Δίκτυο Άλφα n.d.). Αυτά τα προγράμματα έχουν σαν στόχο να αλλάξουν την κυρίαρχη σκέψη του ατομικισμού στα παιδιά και στους εφήβους, και να αλλάξουν διάφορες νοοτροπίες όπως αυτές του κοινωνικού αποκλεισμού, του καταναλωτισμού, της αποξένωσης και της αλλοτρίωσης στις σύγχρονες κοινωνίες, ενώ παράλληλα στόχος τους είναι να προάγουν την αξία της συλλογικότητας και του κοινοτισμού.

Με λίγα λόγια μέσα από τα προγράμματα πρόληψης, μπορούν να αντιμετωπιστούν επαρκώς θέματα που αφορούν τις αξίες, οι οποίες εκλείπουν όλα αυτά τα χρόνια από την κοινωνική δομή. Υπό αυτή την έννοια η δράση των προγραμμάτων πρόληψης μπορεί να αποτελέσει την απόλυτη έκφραση της Δημοκρατίας και έτσι λοιπόν είναι συνετό και συνάμα θα μπορούσαμε να πούμε, απαραίτητο, να κατοχυρωθεί θεσμικά η λειτουργία των δομών, οι οποίες είναι επιφορτισμένες με την παροχή αυτών των προγραμμάτων, ενώ παράλληλα απαραίτητο θα ήταν να εκσυγχρονιστούν οι υπηρεσίες προσφέροντας πρόσβαση στις τοπικές κοινωνίες, οι οποίες υποφέρουν χρόνια από τις συνέπειες της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης και με αυτό τον τρόπο θα μπορούσαν να απευθυνθούν στις κατάλληλες υποστηρικτικές δομές (Δίκτυο Άλφα n.d.).

Το μέλλον της πρόληψης είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με το ίδιο το μέλλον της ελληνικής κοινωνίας. Αυτό με λίγα λόγια σημαίνει πως η ελληνική κοινωνία έχει και θα έχει ανάγκη από δομές, καθώς και υπηρεσίες που δραστηριοποιούνται στο κομμάτι της πρόληψης. Ως εκ τούτου είναι απαραίτητη η πρόληψη στα πλαίσια της κοινωνικής συνοχής, καθώς παρέχει την κοινωνική στήριξη που απαιτείται. Με λίγα λόγια **τα κέντρα πρόληψης αλλά και οι υπόλοιπες κοινωνικές δομές, αποτελούν ένα δείκτη προστασίας το οποίο αν ξηλωθεί, υπάρχει πολύ σοβαρή περίπτωση να συμπαρασύρει ολόκληρο το κοινωνικό οικοδόμημα** (Ντινάκη κ.α., 2011).

1.3. Οι στρατηγικές των παρεμβάσεων πρόληψης

Οι στρατηγικές πρόληψης περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων. Μέσα από τις δραστηριότητες αυτές επιχειρείται να κινητοποιηθούν οι φορείς αλλά και η κοινωνία σε ότι αφορά τα ζητήματα πρόληψης της ουσιοεξάρτησης, ενώ η δικτύωση μπορεί να λειτουργήσει ως πολλαπλασιαστής. Η στρατηγική λοιπόν των προγραμμάτων αυτών ξεκινάει από την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινότητας μέσω συγκεντρώσεων, οι οποίες γνωστοποιούν το πρόβλημα των εξαρτησιογόνων ουσιών, τα αίτια, τα αποτελέσματα και τις συνέπειές τους. Επιπρόσθετα μέσα από την ενημέρωση, καταρρίπτονται τα στερεότυπα τα οποία περικλείονται στους μύθους του προβλήματος της χρήσης των εξαρτησιογόνων ουσιών. Η εκπαίδευση είναι το επόμενο στάδιο της στρατηγικής της πρόληψης (EMCDDA, 2010). Στα πλαίσια της εκπαίδευσης πραγματοποιούνται βιωματικά σεμινάρια, που έχουν σαν στόχο τη διεύρυνση των αντιλήψεων, γύρω από το ζήτημα των εξαρτησιογόνων ουσιών. Οι δημιουργικές δραστηριότητες αποτελούν και αυτές ένα κομμάτι στρατηγικής, που απευθύνονται σε παιδιά και εφήβους. Πολύ σημαντικό ρόλο παίζουν επίσης οι κανόνες και τα ρυθμιστικά μέτρα, σε ότι αφορά την ουσιοεξάρτηση. Αρνητικά μέτρα περιλαμβάνουν παρεμβάσεις οι οποίες είναι απαραίτητες, προκειμένου να προστατεύσουν τους νέους από την πίεση των μέσων μαζικής ενημέρωσης και την επιρροή των διαφημίσεων για κατανάλωση νόμιμα εξαρτησιογόνων ουσιών, όπως είναι το αλκοόλ και το κάπνισμα (EMCDDA 2010). Για την αποτελεσματικότητα της παρέμβασης καθορίζεται το πλαίσιο εφαρμογής, το οποίο περιλαμβάνει το σχολείο, την οικογένεια και την κοινότητα, καθώς επίσης και η σαφής διατύπωση της ομάδας-στόχου. Οι παρεμβάσεις αφορούν τη σχολική κοινότητα, την οικογένεια και οι ομάδες-στόχου μπορεί να αφορούν τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς, τους μαθητές ακόμα και τους νεαρούς ενήλικες. Η μέθοδος υλοποίησης των προγραμμάτων ποικίλει ανάλογα με την ομάδα-στόχου. Μπορεί να είναι παροχή εκπαιδευτικού υλικού και εγχειρίδιων, συμβουλευτικές υπηρεσίες με ατομικές ή ομαδικές συναντήσεις.

Κεφάλαιο 2 : Τα κέντρα πρόληψης

2.1. Ο ρόλος και η ιστορία των κέντρων πρόληψης

Τα επιδημιολογικά στοιχεία σε σχέση με τις εξαρτήσεις σε Ευρωπαϊκό επίπεδο μπορούν από μόνα τους να αποτελέσουν έναν σημαντικό παράγοντα, βάσει του οποίου εξηγείται και ο ρόλος, αλλά και η σημασία της ύπαρξης των κέντρων πρόληψης (World Health Organization, 2015). Το πρόβλημα των ναρκωτικών στην Ελλάδα ξεκίνησε με την απαγόρευση της χρήσης κάνναβης το 1932. Ως εκ τούτου ο πρώτος νόμος, ο οποίος αφορούσε τις εξαρτήσεις και τα ναρκωτικά, ψηφίστηκε το 1919 (Ν. 1681/1919). Βάσει αυτού, η χρήση ναρκωτικών, συνδέεται με την επαιτεία και την αλητεία, ενώ παράλληλα προβλέπει τιμωρία σε όσους είναι χρήστες ή σε όσους παρέχουν χώρους για τη χρήση, καθώς επίσης και σε όσους προμηθεύουν χασίς. Οι ποινές ξεκινούσαν από το ένα έτος και έφταναν μέχρι τα δύο. Η χρήση ηρωίνης απαγορεύεται με νόμο του 1934 και η ποινή που επιβάλλεται είναι η φυλάκιση δύο μηνών έως δύο έτη, καθώς και η χρηματική ποινή για όποιον κάνει χρήση πλην της φαρμακευτικής. Ωστόσο το πρόβλημα των ναρκωτικών ξεκίνησε να μελετάται και να αντιμετωπίζεται πιο διεξοδικά, στις αρχές της δεκαετίας του 1980, όπου σαν φαινόμενο ξεκίνησε να εξαπλώνεται.

Η αντίδραση του Κράτους στον περιορισμό και την εξάπλωση αυτού του φαινομένου ήταν αποσπασματική, δεν είχε κεντρικό σχεδιασμό, ήταν προσανατολισμένη στα μέτρα καταστολής σε ότι αφορά την προσφορά των ναρκωτικών ουσιών και στην ενημέρωση του κοινού, προκειμένου να αντιμετωπίσει την αυξημένη ζήτηση ναρκωτικών ουσιών. Οι πιο σημαντικοί σταθμοί, σε ότι αφορά τη νομοθεσία που σχετίζεται με την πρόληψη και την αντιμετώπιση του φαινομένου των ναρκωτικών είναι οι εξής:

Το 1983 ιδρύεται το πρώτο θεραπευτικό πρόγραμμα στην Ελλάδα που αφορούσε τη ναρκωτικά. Το πρόγραμμα αυτό ήταν η θεραπευτική κοινότητα Ιθάκη, η οποία ξεκίνησε τη λειτουργία της στη Σίνδο της Θεσσαλονίκης, μέσα στα πλαίσια του ειδικού θεραπευτικού προγράμματος για τα εξαρτημένα άτομα (OKANA, 2012).

Το 1987 γίνεται μία πρώτη προσπάθεια που σκοπό έχει να αντιμετωπίσει πιο ολιστικά το θέμα των ναρκωτικών και ήταν μία προσπάθεια η οποία σηματοδοτούσε και μία μεγάλη αλλαγή, σε ότι αφορά τη φιλοσοφία της κεντρικής πολιτικής, προκειμένου να αντιμετωπίσει το διαρκώς αυξανόμενο φαινόμενο των ναρκωτικών. Ο νόμος 1729/87 (ΟΚΑΝΑ, 2012), θεωρούσε τον χρήστη ασθενή και όχι εγκληματία, όπως είχε καθιερωθεί στο παρελθόν, ενώ παράλληλα έκανε και την διάκριση των χρηστών σε εξαρτημένους και μη. Στη συνέχεια και παράλληλα με την προσπάθεια της καταστολής, δίνεται πλέον έμφαση στο κομμάτι της πρόληψης.

Η προσπάθεια δημιουργίας ενός πλαισίου που θα προλαμβάνει και όχι θα καταστέλλει τη χρήση ναρκωτικών ουσιών, εντείνεται με τη δημιουργία συμβουλευτικών σταθμών και άλλων υπηρεσιών, μέσω των οποίων ο χρήστης είτε με εθελοντική υποχρεωτική παρακολούθηση, θα μπορούσε να οδηγήσει στην επανένταξη μέσω της παρακολούθησης θεραπευτικών προγραμμάτων (ΕΚΤΕΠΝ, n.d.). Το ΚΕΘΕΑ ιδρύεται με βάση αυτόν το νόμο (ΕΚΤΕΠΝ, 2020).

Παράλληλα το κράτος προβαίνει στη θεσμοθέτηση της λειτουργίας ενός συντονιστικού οργάνου με κεντρικές αρμοδιότητες που ονομάζεται κεντρικό συμβούλιο, για την καταπολέμηση της διάδοσης των ναρκωτικών. Με όλες αυτές τις ενέργειες και τις παρεμβάσεις, γίνεται σαφές πως το κράτος αλλάζει την πολιτική του και την αντιμετώπιση, σε ότι αφορά την χρήση ναρκωτικών ουσιών, ενώ παράλληλα διευρύνει την πολιτική αντιμετώπιση από το μοντέλο κατασταλτικών μέτρων προς το μοντέλο της μείωσης της ζήτησης. Η δεκαετία που ακολούθησε, τη δεκαετία του 1990, δηλαδή η απόφαση της πολιτείας στην προσπάθεια της μείωσης της ζήτησης αλλά και της βλάβης, που προκαλείται από τη ναρκωτική ουσία ήταν εμφανής (ΕΚΤΕΠΝ, n.d.). Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα η νομοθεσία να τροποποιηθεί για άλλη μία φορά, ώστε να αντανάκλα τις κοινωνικές εξελίξεις αλλά και τις απαιτήσεις, καθώς επίσης και την ανάγκη εναρμόνισης της Ελληνικής νομοθεσίας με την Ευρωπαϊκή (ΕΚΤΕΠΝ, n.d.).

Μία χρονολογία σταθμός ήταν το 1993, όπου ψηφίστηκε ο νόμος 2161/93, με τον οποίο ιδρύεται ο ΟΚΑΝΑ. Ο ΟΚΑΝΑ αντικατέστησε το κεντρικό συμβούλιο για την καταπολέμηση της διάδοσης των ναρκωτικών και μέχρι σήμερα αποτελεί τον φορέα ο οποίος είναι υπεύθυνος, σε ότι αφορά το σχεδιασμό της εθνικής πολιτικής στο ζήτημα των ναρκωτικών, αλλά επίσης συντονίζει όλους τους εμπλεκόμενους φορείς,

με σκοπό τη μείωση της ζήτησης. Ο ίδιος νόμος θεσπίζει και τη λειτουργία του προγράμματος υποκατάστασης τη χορήγησης, δηλαδή υποκατάστατων όπως η μεθαδόνη, ενώ δημιουργούνται δύο μονάδες μία στην Αθήνα και μία στη Θεσσαλονίκη. Το 1994 η λειτουργία του Εθνικού κέντρου τεκμηρίωσης και πληροφόρησης για τα ναρκωτικά και την τοξικομανία, εκχωρείται στο Ινστιτούτο ψυχικής υγιεινής. Ο ρόλος του ΕΚΤΕΠΝ είναι να συλλέγει αξιόπιστα στοιχεία και συγκρίσιμες πληροφορίες, προκειμένου να γίνει κατανοητό το πρόβλημα των ναρκωτικών και όλες οι παράμετροί του στον ελληνικό χώρο. Ο νόμος 2331/95 (ΕΚΤΕΠΝ, n.d.), προβλέπει τη διακοπή της ποινικής δίωξης των χρηστών, οι οποίοι έχουν ενταχθεί σε θεραπευτικό πρόγραμμα, αλλά και τη δυνατότητα αναστολής της ποινής όταν ολοκληρωθεί το πρόγραμμα (ΕΚΤΕΠΝ, n.d.).

Το 1996 ο ΟΚΑΝΑ, ξεκινάει να αναπτύσσει ένα δίκτυο πρόληψης εμπλέκοντας και την τοπική αυτοδιοίκηση, κάτι το οποίο οδηγεί στην ίδρυση των δύο πρώτων κέντρων πρόληψης. Την επόμενη χρονιά του 1997, τα κέντρα πρόληψης που λειτουργούν είναι συνολικά 10. Σήμερα υπάρχουν 75 κέντρα πρόληψης, που υλοποιούν προγράμματα τα οποία βασίζονται στη φιλοσοφία της αγωγής, αλλά και της προαγωγής της υγείας, ενώ είναι στελεχωμένα από κοινωνικούς επιστήμονες και οι πηγές χρηματοδότησης τους είναι ο ΟΚΑΝΑ, η τοπική αυτοδιοίκηση, καθώς και τοπικοί φορείς (ΕΚΤΕΠΝ, n.d.).

Παράλληλα το 1997, δημιουργήθηκε το πρώτο κέντρο επανένταξης, που έχει σαν στόχο την καθοδήγηση των αποφοίτων των προγραμμάτων αποκατάστασης σε ότι αφορά τις επαγγελματικές τους διεκδικήσεις και τον επαγγελματικό τους προσανατολισμό (ΕΚΤΕΠΝ, n.d.).

Το 1998, μια διακομματική κοινοβουλευτική επιτροπή συστήνεται προκειμένου να αξιολογήσει τα νέα δεδομένα του προβλήματος και να εισηγηθεί μέτρα, αλλά επίσης να διαμορφώσει προτάσεις, για την αποτελεσματικότερη δράση σε επίπεδο πρόληψης, καθώς επίσης και να βελτιώσει την νομοθεσία προκειμένου να εναρμονιστούν οι θεσμικοί δραστηριότητες στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο ΟΚΑΝΑ το 1998 ιδρύει το πρώτο κέντρο επαγγελματικής κατάρτισης, που στοχεύει στην επαγγελματική κατάρτιση των ατόμων που έχουν ολοκληρώσει τη θεραπεία στα

προγράμματα υποκατάστασης, ενώ το ΚΕΘΕΑ πλέον θεσπίζεται ως ένα εξειδικευμένο κέντρο κατάρτισης, παράλληλα υποστηρίζει την ένταξη των απεξαρτημένων ατόμων.

Ο ρόλος των κέντρων πρόληψης βασίζεται στη λειτουργία τους μέσω πολλαπλών επιπέδων. Τα κέντρα πρόληψης οφείλουν να απαντούν στα αιτήματα που δέχονται από την τοπική κοινότητα, να προβαίνουν στην επεξεργασία τους και στη συνέχεια είτε στην αποδοχή τους ή στην προσαρμογή και τροποποίηση τους, με βάση τις ανάγκες αλλά και τις επιλογές της επιστημονικής ομάδας, η οποία τα απαρτίζει (Ζαφειρίδης, κ.α., 2003). Τα κέντρα πρόληψης είναι στελεχωμένα με επιστημονικό προσωπικό, το οποίο προέρχεται από διάφορα κοινωνικά επαγγέλματα, με τουλάχιστον έναν ψυχολόγο, έναν κοινωνιολόγο, κοινωνικούς λειτουργούς, κάτι το οποίο αποδεικνύει, πώς ένα από τα μεγάλα προτερήματα στη λειτουργία των κέντρων πρόληψης είναι η διεπιστημονικότητα (Δερτιλής, 1983).

Στενά συνδεδεμένη με την έννοια της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας είναι η έννοια της προαγωγής της υγείας. Με λίγα λόγια, διαδικασία που δίνει τη δυνατότητα στα άτομα να βελτιώσουν και παράλληλα να ελέγξουν την υγεία τους. Το ερώτημα εδώ είναι πως μπορεί να συνδεθεί η πρόληψη της εξάρτησης μέσω της λειτουργίας των κέντρων πρόληψης, με τις μονάδες πρωτοβάθμιας φροντίδας.

Εκτός του γενικότερου ρόλου που επιτελούν τα κέντρα πρόληψης στην κοινωνία, σημαντικός είναι και ο ρόλος που διαδραματίζουν σε ότι αφορά την Πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας. Η συνεισφορά των κέντρων πρόληψης στην Πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας συνοψίζεται στα εξής (Νόστιμον Ήμαρ, 2017):

α) Συμβάλλουν στην πληροφόρηση των αρμοδίων για τη δημιουργία μιας νέας δομής πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, πάντα σε σχέση με τις τοπικές ανάγκες, τις ιδιαιτερότητες και τα αιτήματα, τα οποία μπορούν να αποτυπωθούν από τις παρεμβάσεις των κέντρων πρόληψης στην τοπική κοινότητα.

β) Συμμετέχουν στη διαδικασία ευαισθητοποίησης, αλλά παράλληλα κινητοποιούν τα μέλη των τοπικών κοινοτήτων, στις οποίες μπορεί να υπάρχουν σκέψεις ίδρυσης μονάδων πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, με σκοπό να εμφυσήσουν στην κοινότητα, τις αξίες των δομών και πραγματοποιούνται πάντα σε σχέση με τις ανάγκες της κοινότητας.

γ) Τα κέντρα πρόληψης συμμετέχουν στη βιωματική εκπαίδευση του προσωπικού των μονάδων πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, που σχετίζονται με τα αίτια των εξαρτήσεων και τα λοιπά ψυχοκοινωνικά προβλήματα, ενώ με τη χρήση μεθόδων πρόληψης βιωματικού χαρακτήρα προάγουν την υγεία στο δικό τους αντικείμενο.

δ) Τα κέντρα πρόληψης μπορούν μέσω της δράσης τους, να συμβάλουν στην εκπαίδευση του προσωπικού των μονάδων πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, σε σχέση με τη φιλοσοφία, τις πρακτικές, τις μεθόδους, τις αξίες, καθώς επίσης και τις αρχές της πρόληψης, στις οποίες επικεντρώνονται τα κέντρα πρόληψης.

ε) Τα κέντρα πρόληψης μπορούν να συμβάλουν επίσης στο να στηρίζουν το προσωπικό των μονάδων πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, σε ότι έχει να κάνει με ζητήματα λειτουργίας, καθώς επίσης και να συντονίσουν και να εποπτεύσουν τις διεπιστημονικές ομάδες, με τα οποία λειτουργούν τα κέντρα πρόληψης και διαθέτουν μία σημαντική τεχνογνωσία.

στ) Συνεργούν με μονάδες ΠΦΥ, για κοινές παρεμβάσεις πρόληψης των εξαρτήσεων και προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας στην κοινότητα, όπου κρίνεται ότι υπάρχει ιδιαίτερη ανάγκη για μια σύνθεση ζητημάτων επιπέδου σωματικής υγείας και ψυχοκοινωνικής υγείας, και στη βάση πρωτοκόλλων συνεργασίας με καθορισμένους τους σχετικούς ρόλους και αρμοδιότητες κάθε συνεργαζόμενου μέρους.

ζ) Ο ρόλος τους είναι επίσης να συνεργάζονται με τις μονάδες ΠΦΥ, με σκοπό να παρέμβουν κοινά ούτως ώστε να προλάβουν τις εξαρτήσεις και να προάγουν την ψυχοκοινωνική υγεία, την κοινότητα, ειδικότερα όταν κρίνεται πως υπάρχει μία μεγάλη ανάγκη αιτημάτων, που άπτονται της σωματικής και της ψυχοκοινωνικής υγείας.

η) Η διάχυση της γνώσης και της τεχνογνωσίας, σε ζητήματα δικτύωσης και διασύνδεσης, αποτελεί ένα βασικό τμήμα της δράσης των κέντρων πρόληψης.

θ) Προσπάθεια αποτελεσματικότερης κάλυψης των αναγκών των μονάδων φροντίδας υγείας και παροχή εκπαίδευσης του προσωπικού.

Με όλους τους παραπάνω τρόπους που αναλύθηκαν φαίνεται πως τα κέντρα πρόληψης μπορούν να συνεισφέρουν στο να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για τις υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, οι οποίες θα είναι εκτός από πλουραλιστικές και ευέλικτες, αποτελεσματικές στο να μπορούν να διασυνδεθούν με

άλλες μη ιατρικές υπηρεσίες στα πλαίσια της διεπιστημονικότητας. Ο ρόλος των κέντρων πρόληψης λοιπόν δεν είναι μόνο η ενημέρωση και η Αρωγή στα άτομα που είναι εξαρτημένα από ναρκωτικές οι άλλες εξαρτητικές ουσίες, αλλά παράλληλα συνεισφέρουν σημαντικά στην τοπική κοινότητα, καλύπτοντας τις ανάγκες που σχετίζονται με την προαγωγή Ψυχικής και της κοινωνικής υγείας, ενώ διασυνδέονται με τις πρωτοβάθμιες μονάδες φροντίδας υγείας, ούτως ώστε να μπορούν και εκείνες να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες του τοπικού πληθυσμού και να μην είναι αποκομμένες από την κοινωνία, αλλά αντίθετα να μπορούν να ενεργοποιούν τους ανθρώπους γύρω από τα ζητήματα της υγείας, που αφορούν τις κοινότητες, το καθένα ξεχωριστά ή και το σύνολο.

2.2. Φορείς συνεργασίας κέντρων πρόληψης στην Ευρώπη

Τα κέντρα πρόληψης εξαρτήσεων και προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας, πολύ συχνά αναζητούν βοήθεια και συμβουλές από φορείς του εξωτερικού και ειδικότερα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συγκεκριμένα μπορούμε να πούμε πώς οι φορείς οι οποίοι βοηθούν τα κέντρα πρόληψης στην Ελλάδα είναι οι εξής:

Το ευρωπαϊκό κέντρο παρακολούθησης για τα ναρκωτικά και την τοξικομανία το οποίο δημιουργήθηκε με σκοπό να παρέχει στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και στα μέλη της στοιχεία, τα οποία να είναι αντικειμενικά αξιόπιστα και συγκρίσιμα σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, σε σχέση με τη χρήση ναρκωτικών, την επικράτηση της χρήσης τους και τις πολιτικές, αλλά και τους μηχανισμούς αντιμετώπισης τους. Έτσι λοιπόν το ευρωπαϊκό κέντρο παρακολούθησης για τα ναρκωτικά και την τοξικομανία, έχει ως σκοπό να συνεργαστεί με τα κράτη μέλη τους, που με τη σειρά τους απαρτίζουν το δίκτυο REITOX (ΕΚΤΕΠΝ, 2017). Συνεργαζόμενο με εστιακά σημεία της κάθε χώρας, που για την Ελλάδα είναι το Εθνικό Κέντρο τεκμηρίωσης και πληροφόρησης για τα ναρκωτικά, είναι σε θέση να συλλέγει αλλά και να αξιολογεί στοιχεία και πληροφορίες σχετικά με τη χρήση ναρκωτικών ουσιών, αλλά και τις μεθόδους και στρατηγικές πρόληψης και καταπολέμησης της τοξικομανίας σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Ο φορέας διοικείται από το διοικητικό του συμβούλιο, στο οποίο μετέχουν δύο μέλη από κάθε κράτος, δύο εκπρόσωποι της ευρωπαϊκής ένωσης και του Ευρωπαϊκού κοινοβουλίου.

Στο συγκεκριμένο φορέα η Ελλάδα εκπροσωπείται από τον πρόεδρο του OKANA και από έναν αναπληρωτή, τους οποίους ορίζει το Υπουργείο Υγείας. Έτσι οι φορείς σε Εθνικό επίπεδο στέλνουν τα στοιχεία που συλλέγουν στο Ευρωπαϊκό κέντρο, για παράδειγμα ο OKANA και ενημερώνονται έτσι οι επιδημιολογικοί δείκτες, ενώ παράλληλα ο φορέας συνεργάζεται απευθείας με τις αρμόδιες υπηρεσίες για την ενημέρωση της Νομικής βάσης δεδομένων της Ευρώπης που σχετίζεται με τα ναρκωτικά.

Η ομάδα Pompidou αποτελεί ένα όργανο το οποίο είναι διακυβερνητικό και αποτελείται από χώρες και όχι από φορείς είτε από μεμονωμένα πρόσωπα (OKANA, 2012). Τα μέλη της ομάδας είναι 35. Η αποστολή της ομάδας είναι κυρίως η διεπιστημονική μελέτη του ζητήματος των ναρκωτικών, ενώ παράλληλα ασχολείται και με το φαινόμενο παράνομης διακίνησής τους. Ο φορέας οργανώνει συναντήσεις κάθε τρία χρόνια σε υπουργικό επίπεδο, στις συναντήσεις αυτές συμμετέχουν οι αρμόδιοι κάθε χώρας σε θέματα ναρκωτικών. Παράλληλα υπάρχει ένας μόνιμος αντιπρόσωπος, ο οποίος ορίζεται από κάθε χώρα και είναι επιφορτισμένος με το να προετοιμάζει τις συναντήσεις αυτές. Οι μόνιμοι αντιπρόσωποι συναντιούνται κάθε έξι μήνες και προετοιμάζουν τη θεματολογία για την υπουργική συνάντηση, προκειμένου να μπορέσουν να συλλέξουν υλικό και να προετοιμάσουν τα διεκπεραιωτικά έγγραφα. Επίσης οφείλουν να συλλέξουν όλες εκείνες τις πληροφορίες που απαιτούνται για την πρόοδο, σε θέματα που έχουν αποφασιστεί σε προηγούμενες συναντήσεις (Council of Europe, n.d.). Παράλληλα τα μέλη της ομάδας συμμετέχουν σε εργαστήρια, σεμινάρια, καθώς και συναντήσεις, με σκοπό να διερευνηθούν τα τεχνικά ζητήματα της ειδικότητάς τους. Οι άξονες στους οποίους δραστηριοποιείται η κάθε ομάδα, έχουν να κάνουν με τους εξής τομείς: η πρόληψη, η θεραπεία, η έρευνα, η ηθική κι άλλοι και οι συναντήσεις τους, έχουν σαν σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών ανάμεσα στους επαγγελματίες του χώρου, σχετικά με τις εξαρτήσεις αλλά αποσκοπούν επίσης και στη δημιουργία συνεργασιών.

Ο ΟΗΕ αποτελεί άλλον ένα φορέα ο οποίος εμπλέκεται ενεργά στο κομμάτι της πρόληψης των εξαρτήσεων (OKANA, 2012). Το γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα ναρκωτικά και το έγκλημα, είναι το όργανο το οποίο ασχολείται με την αντιμετώπιση του προβλήματος των εξαρτήσεων από τα ναρκωτικά και του εγκλήματος. Δράσεις του

προγράμματος είναι η συνεργασία σε τεχνικό επίπεδο, προκειμένου να ενισχυθούν τα κράτη μέλη, σε ότι αφορά την αντιμετώπιση των ναρκωτικών, την εγκληματικότητα και την τρομοκρατία, καθώς και η παροχή βοήθειας. Προκειμένου να ανταποκριθεί στις προκλήσεις και τα προβλήματα που δημιουργούν τα ναρκωτικά, η εγκληματικότητα και η τρομοκρατία, ο ΟΗΕ και ειδικότερα το γραφείο για τα ναρκωτικά και το έγκλημα, ξεκίνησε μία στρατηγική με μεσοπρόθεσμους στόχους. Παράλληλα δημιουργήθηκε και η επιτροπή για τα ναρκωτικά η οποία αποτελεί το κεντρικό όργανο του ΟΗΕ, που σκοπό έχει να χαράξει μία πολιτική σε σχέση με τα ζητήματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά. Η επιτροπή παρακολουθεί τον απόηχο της ειδικής Συνόδου, της γενικής συνέλευσης του ΟΗΕ, στην οποία θεσπίστηκε η πολιτική διακήρυξη, ενώ θεσπίστηκαν παράλληλα, οι κατευθύνσεις προκειμένου να μειωθεί η ζήτηση και να προτρέψει τα μέλη να πάρουν μέτρα σε παγκόσμιο επίπεδο, σε συνάρτηση με τους στόχους που έχουν τεθεί. Το διεθνές συμβούλιο είναι ένα ανεξάρτητο όργανο το οποίο έχει επίσης μία οιονεί δικαστική φύση, οι αρμοδιότητες του σχετίζονται με την προαγωγή και την προώθηση της νόμιμης παραγωγής ναρκωτικών, ενώ παράλληλα φροντίζει τον επαρκή εφοδιασμό με ψυχοδραστικές ουσίες, τα οποία διατίθενται για επιστημονική ιατρική χρήση. Επιπλέον το συμβούλιο ελέγχει και παρακολουθεί τον τρόπο με τον οποίον οι κυβερνήσεις προλαμβάνουν την εκτροπή των παράνομων χημικών ουσιών, ενώ σε ότι αφορά την παρασκευή, την εμπορία και τη χρήση ναρκωτικών, εντοπίζει τα λάθη και τις αδυναμίες των συστημάτων ελέγχου, ενώ ταυτόχρονα έχει σημαντική συμβολή στη διόρθωση των προβλημάτων αυτών. Επίσης αξιολογεί τις χημικές ουσίες που χρησιμοποιούνται για την παρασκευή ναρκωτικών ουσιών, με σκοπό να αποφασίσει εάν πρέπει να τεθούν σε έλεγχο.

Η Οριζόντια Ομάδα για τα Ναρκωτικά του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΟΚΑΝΑ, 2012) αποτελεί άλλο ένα διεθνές όργανο το οποίο στηρίζεται σε πολλούς πυλώνες και έχει ως αντικείμενο την προώθηση των δράσεων, αλλά και την επεξεργασία των στοιχείων εκείνων που χρειάζονται, προκειμένου να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα σε σχέση με το πρόβλημα των ναρκωτικών ουσιών, αλλά παράλληλα συντονίζει τις δραστηριότητες, οι οποίες σχετίζονται με τις ναρκωτικές ουσίες και οι οποίες απασχολούν επιμέρους ομάδες εργασίας σε κάθε έναν από τους

πυλώνες της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι πυλώνες αυτοί είναι η εξωτερική πολιτική και η ασφάλεια, η δικαιοσύνη και οι εσωτερικές υποθέσεις, αλλά και οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η οριζόντια ομάδα είναι σε θέση να επεξεργάζεται σχέδια ψηφισμάτων και προτάσεις, κανονισμούς και αποφάσεις, οι οποίες αφορούν τις ναρκωτικές ουσίες και οι οποίες εφόσον εγκριθούν μπορούν να προωθηθούν προς την επιτροπή μόνιμων αντιπροσώπων και στο συμβούλιο των υπουργών και μετέπειτα υιοθετούνται ούτως ώστε να εφαρμοστούν (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2012).

Η πρόληψη κατάχρησης ουσιών είναι μια συνεχώς αναπτυσσόμενη και αυξανόμενη επιχείρηση σε μια προσπάθεια να ταιριάζει με τον σύγχρονο τρόπο ζωής και να ικανοποιήσει σωστά τις απαιτήσεις του σύγχρονου ατόμου. Ως αποτέλεσμα, τα προγράμματα των προηγούμενων ετών αμφισβητούνται τώρα, είτε επειδή δεν έχουν αποδειχθεί επιτυχημένα είτε επειδή η έρευνα τους αποκάλυψε τις ανεπάρκειες που τα χαρακτήριζαν. Ως αποτέλεσμα, δημιουργήθηκαν και αναπτύχθηκαν νέα προληπτικά προγράμματα σε ολόκληρο τον κόσμο, εισάγοντας καινοτομίες στην παρούσα σκηνή και χρησιμεύοντας ως πρότυπα για τη δημιουργία περαιτέρω προγραμμάτων. Αυτό το κεφάλαιο θα εξετάσει αυτές τις δημιουργικές και συμβατικές πρωτοβουλίες που πραγματοποιούνται όχι μόνο στην Ευρώπη, αλλά και στο δικό μας έθνος.

Ο αγώνας για την αποφυγή της κατάχρησης ναρκωτικών δεν μπορεί να θεωρηθεί ως καθαρά ελληνικό ζήτημα. Κάθε ευρωπαϊκή χώρα έχει τη μοναδική της προσέγγιση για την καταπολέμηση της τοξικομανίας και των συνεπειών της, τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και μέσω της συνεργασίας του ΕΚΠΕΝ. Οι στατιστικές δείχνουν ότι η Νορβηγία, ένα έθνος με αξιοζήλευτα επίπεδα πρόληψης, έχει ένα από τα καλύτερα επίπεδα πρόληψης. Η Σουηδία, ένα έθνος με ένα πολύ καλά οργανωμένο προληπτικό σύστημα και σημαντικές δημιουργικές πρωτοβουλίες πρόληψης, και η Ολλανδία, η οποία φημίζεται για τη διακριτική της προσέγγιση στα ναρκωτικά.

2.3. Οι δράσεις των κέντρων πρόληψης

Οι δράσεις των κέντρων πρόληψης είναι συνήθως πολύπλευρες και αφορούν πολλούς τομείς, ενώ επίσης απευθύνονται σε διάφορες κοινωνικές ομάδες. Συνοπτικά μπορούμε να χωρίσουμε τις δράσεις των κέντρων πρόληψης και προαγωγής της ψυχικής υγείας ανάλογα με το ποιος επωφελείται από αυτές. Έτσι λοιπόν σχεδόν όλα τα κέντρα πρόληψης οργανώνουν δράσεις που απευθύνονται στους βασικούς πυρήνες διαπαιδαγώγησης του ατόμου, το σχολείο, την οικογένεια, αλλά και το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Σε ότι αφορά την οικογένεια είναι πολύ σημαντικός ο ρόλος των κέντρων πρόληψης στην εκπαίδευση των γονέων, σε σχέση με τις απαιτήσεις του γονεϊκού ρόλου. Οι δράσεις λοιπόν που οργανώνονται έχουν να κάνουν με το ρόλο του γονέα σε ένα μεταβαλλόμενο περιβάλλον, όπως είναι το σημερινό. Τα κέντρα πρόληψης συχνά οργανώνουν ομάδες γονέων, με σκοπό να στηρίξουν τους γονείς οι οποίοι συχνά αλληλεπιδρούν, ανταλλάσσουν ιδέες και εμπειρίες σε σχέση με τα προβλήματά τους, τον ρόλο τους στη διαπαιδαγώγηση των παιδιών τους, ακόμα και δεξιότητες που αναλαμβάνουν να διευκολύνουν την επικοινωνία μέσα στην οικογένεια. Επιπλέον οι ομάδες γονέων, βοηθούν τα μέλη τους να αναπτύξουν τις δεξιότητες προκειμένου να μπορούν να προστατεύσουν τα παιδιά τους, σε ότι αφορά θέματα, όπως για παράδειγμα, η τοξικομανία ή το κάπνισμα. Οι ομάδες γονέων είναι μία πολύ προστατευτική δράση, καθώς μέσα από αυτήν ο γονιός μπορεί να ενισχύσει την αυτοεκτίμησή του μέσα από το διάλογο και την ανταλλαγή ιδεών σε θέματα τα οποία άπτονται της καθημερινότητας (Ματαλών, 1980) και έχουν να κάνουν με τις ανάγκες των μελών της ομάδας. Η συντριπτική πλειοψηφία των προληπτικών μέτρων που εισάγονται στην Ελλάδα, αποτελούν μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής καθολικής πρόληψης. Οι παρεμβάσεις, γενικά, δεν βασίζονται αποκλειστικά στη χρήση εθιστικών ναρκωτικών, αλλά αποτελούν μέρος ενός ευρύτερου συστήματος αποφυγής επικίνδυνων συνηθειών και βελτίωσης της ψυχοκοινωνικής ευεξίας.

Η συμμετοχή όλων των μελών της σχολικής κοινότητας (μαθητές, δάσκαλοι και γονείς) σε παρεμβάσεις πρόληψης, αποτελεί βασικό επίκεντρο της πολιτικής πρόληψης, καθώς και τη θεωρία και τις έννοιες των παρεμβάσεων πρόληψης που εφαρμόζονται στην Ελλάδα. Η πρόληψη για μαθητές της Πρωτοβάθμιας και

Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, περιλαμβάνει πρωτοβουλίες που είτε υλοποιούνται μέσω των Προγραμμάτων Εκπαίδευσης Υγείας του Υπουργείου Παιδείας, είτε προγραμματίζονται και υλοποιούνται σε συνεργασία με σχολεία της περιοχής τους μέσω Κέντρων Πρόληψης και οργανισμών, που συμμετέχουν στον τομέα της πρόληψης (ΕΚΤΕΠΝ, 2017).

Για τη βελτίωση των υπηρεσιών Εκπαίδευσης Υγείας, το Υπουργείο Παιδείας συνεργάζεται με εξειδικευμένους φορείς σε εκπαιδευτικό επίπεδο για την υποστήριξη εκπαιδευτικών, καθώς και την εφαρμογή προγραμμάτων. Σύμφωνα με την υπουργική απόφαση που εκδόθηκε το 2011 (ΟΚΑΝΑ, 2012), για τα προγράμματα Εκπαίδευσης Υγείας σε θέματα ψυχικής υγείας / διαπροσωπικών σχέσεων και πρόληψης της χρήσης εθιστικών ουσιών, και ορίζει το πλαίσιο συνεργασίας του Υπουργείου Παιδείας με τα Κέντρα Πρόληψης, τα σχολεία και τους εμπλεκόμενους εκπαιδευτικούς. Υπό αυτήν την έννοια, τα Κέντρα Πρόληψης διεξάγουν: α. εργαστήρια προετοιμασίας εκπαιδευτικών και β. εποπτικές συναντήσεις για να βοηθήσουν τους εκπαιδευτικούς στην εφαρμογή αυτών των προγραμμάτων.

Τα Κέντρα Πρόληψης και οι φορείς που εμπλέκονται στην πρόληψη εισάγουν πρωτοβουλίες στον μαθητικό πληθυσμό, εκτός από τη συμμετοχή τους στα Προγράμματα Εκπαίδευσης Υγείας του Υπουργείου Παιδείας, μετά από συνεργασία με σχολεία στην περιοχή τους. Αυτές οι παρεμβάσεις πραγματοποιούνται με την εθελοντική συμμετοχή μαθητών και εκπαιδευτικών και πραγματοποιούνται είτε από τα ίδια τα στελέχη, είτε από ειδικευμένους εκπαιδευτικούς, με τη βοήθεια εργαζομένων πρόληψης.

Οι γονείς, όπως ήδη επισημάνθηκε, εκτός από το σχολικό πληθυσμό, είναι μια σημαντική ομάδα εστίασης για πρωτοβουλίες πρόληψης στην Ελλάδα. Χρησιμοποιούνται δύο τύποι προσεγγίσεων για να τονιστεί και να ενισχυθεί η θέση της οικογένειας (ΕΚΤΕΠΝ, 2010):

Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις (γονεϊκές ομάδες): συνήθως βιωματικές ομάδες με τους βασικούς στόχους της ενίσχυσης της επικοινωνίας μέσα στην οικογένεια και της βοήθειας των γονέων στη θέση τους.

Παρεμβάσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης: σύντομες, δωρεάν, συνεδρίες one-on-one για γονείς, σχετικά με την πρόληψη και την εκπαίδευση των παιδιών. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μετά την ολοκλήρωση ενός πρώτου κύκλου συναντήσεων, οι γονείς που συμμετέχουν θα προχωρήσουν σε έναν επαναλαμβανόμενο κύκλο εκπαίδευσης / εμβάθυνσης.

Οι νέοι είναι το κύριο δημογραφικό επίκεντρο για προληπτικά προγράμματα τόσο εντός όσο και εκτός της τάξης. Έτσι, τα Κέντρα Πρόληψης και οι οργανισμοί που σχετίζονται με την πρόληψη στοχεύουν σε παιδιά πριν και εφήβους, με προγράμματα που πραγματοποιούνται εκτός του σχολικού περιβάλλοντος. Αυτές οι παρεμβάσεις περιλαμβάνουν συνήθως βιωματικές ομάδες, καλλιτεχνικές δραστηριότητες (π.χ. θέατρο, μουσική, ομάδες ζωγραφικής κ.λπ.) και σύντομες ενέργειες γνώσης και ευαισθητοποίησης σε σκηνές όπως στρατόπεδα, Ελληνικό Σκοπευτήριο κ.ο.κ.

Κάθε Κέντρο Πρόληψης αναπτύσσει σχέδια πρόληψης και παρεμβάσεις, που βασίζονται σε βιοψυχοκοινωνικά μοντέλα και η μέθοδος που χρησιμοποιείται στην παρέμβαση πρόληψης είναι η βιωματική μάθηση (ΕΚΤΕΠΝ, 2010). Η μέθοδος κατάρτισης δεξιοτήτων ζωής είναι η πιο αποτελεσματική μέθοδος, επειδή στοχεύει στην ενίσχυση των διανοητικών και κοινωνικών ικανοτήτων του ατόμου, μέσω της ανάπτυξης δεξιοτήτων όπως η επικοινωνία, η επίλυση συγκρούσεων, η διαχείριση άγχους, η κοινωνική άμυνα, η κριτική σκέψη, η λήψη αποφάσεων κ.λπ., αλλά περιλαμβάνει επίσης μια βασική κατανόηση του εαυτού και της κοινωνίας.

Τα Κέντρα Πρόληψης και οι οργανισμοί πρόληψης, επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους σε άλλες κοινοτικές ομάδες, εκτός από τις παρεμβάσεις στη σχολική κοινότητα για γονείς και νέους (π.χ. εθελοντές, Ένοπλες Δυνάμεις, Δυνάμεις Ασφαλείας) (ΕΚΤΕΠΝ, 2017). Οι πρωταρχικοί στόχοι της κοινοτικής προσέγγισης, είναι η αύξηση της ευαισθητοποίησης της τοπικής κοινότητας, η συμμετοχή σε προγράμματα πρόληψης και η συνεργασία μεταξύ φορέων της τοπικής κοινότητας.

Επιπλέον, η πληροφόρηση, η ευαισθητοποίηση και η κινητοποίηση ομάδων και οργανώσεων της τοπικής κοινότητας στη φιλοσοφία της πρόληψης, επιδιώκεται μέσω της διοργάνωσης ανοιχτών συναντήσεων, σεμιναρίων και συνομιλιών, καθώς και της

ανάπτυξης και διανομής φυλλαδίων του OKANA και των Κέντρων Πρόληψης (ΕΚΤΕΠΝ, 2017).

Παρά το γεγονός ότι η πρόληψη στην Ελλάδα επικεντρώνεται περισσότερο σε καθολικές προσεγγίσεις, είναι σαφές ότι γίνονται προσπάθειες για τη δημιουργία και ενσωμάτωση στοχοθετημένων παρεμβάσεων για ομάδες και άτομα υψηλού κινδύνου.

2.4. Δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την πρόληψη

Το Δεκέμβριο του 2012, το Ευρωπαϊκό συμβούλιο, αξιολόγησε και κατόπιν ενέκρινε μία στρατηγική που αφορούσε την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα ναρκωτικά για την περίοδο 2013 έως 2020 (ΕΚΤΕΠΝ, 2020). Ο σκοπός της στρατηγικής αυτής ήταν να μπορέσει να συνδράμει στη μείωση της ζήτησης και της προσφοράς των ναρκωτικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιπλέον έχει σαν στόχο να περιορίσει τους κινδύνους και της ζημιογόνες επιπτώσεις, οι οποίες προκαλούνται από τα ναρκωτικά στην υγεία, αλλά και ως ολόκληρη την κοινωνία, μέσω της υιοθέτησης μιας στρατηγικής προσέγγισης, η οποία υποστηρίζει και συμπληρώνει τις εθνικές πολιτικές, ενώ παράλληλα παρέχει ένα πλαίσιο για συντονισμένες και κοινές δράσεις.

Η προσέγγιση αυτή μπορεί να επιτευχθεί μέσω μιας προσπάθειας, η οποία είναι ολοκληρωμένη ισορροπημένη και με την απαραίτητη τεκμηρίωση. Οι στρατηγικοί στόχοι αυτής της προσπάθειας για την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι οι παρακάτω (Europa, 2013).:

- ❖ Αφενός να μπορέσει να συμβάλλει σε μία σημαντική μείωση της ζήτησης για ναρκωτικά, όπως επίσης και της εξάρτησης από τα ναρκωτικά, ενώ παράλληλα να μπορέσει να μειώσει σημαντικά τους κινδύνους και τις επιπτώσεις στην υγεία και την κοινωνία.
- ❖ Ένας ακόμα στόχος είναι να μπορέσει να διακόψει την τροφοδότηση της αγοράς παράνομων ουσιών, αλλά και τη σημαντική μείωση της διαθεσιμότητας ναρκωτικών.

- ❖ Επιπλέον να προάγει το διάλογο αλλά και τη συνεργασία μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και τρίτων χωρών σε ότι αφορά το θέμα των ναρκωτικών.
- ❖ Να συμβάλλει στην καλύτερη διάδοση της έρευνας σχετικά με την παρακολούθηση την αξιολόγηση και την κατανόηση όλου του φάσματος του φαινομένου των ναρκωτικών και του αντίκτυπου που έχουν οι παρεμβάσεις, προκειμένου να παρέχει τεκμηριωμένα στοιχεία με σκοπό να θεσπιστούν πολιτικές και δράσεις.

Το σχέδιο αυτό της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορά τα ναρκωτικά, καθώς επίσης η στρατηγική της, έχει να κάνει με τις θεμελιώδεις αρχές του δικαίου όπως αυτό εκφράζεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ παράλληλα προστατεύει τις θεμελιώδεις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή το σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, την ελευθερία, τη δημοκρατία, την ισότητα, την αλληλεγγύη, το κράτος δικαίου, καθώς επίσης και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Επίσης το σχέδιο δράσης αυτό εναρμονίζεται με τις συμβάσεις του οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, οι οποίες προσφέρουν ένα νομικό πλαίσιο σε διεθνές επίπεδο, προκειμένου να αντιμετωπιστεί μεταξύ άλλων και η χρήση των παράνομων ναρκωτικών ουσιών, σε σχέση πάντα με τη διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Το σχέδιο αυτό, ορίζει τις δράσεις που πρέπει να αναλάβει η Ευρωπαϊκή Ένωση, προκειμένου να επιτευχθούν οι σκοποί της στρατηγικής.

Οι δράσεις αυτές είναι διαρθρωμένες σε σχέση με τους δύο τομείς της πολιτικής και στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε ότι αφορά τα ναρκωτικά. Έτσι λοιπόν από τη μία προβλέπεται η μείωση της ζήτησης των ναρκωτικών και η παράλληλη μείωση της προσφοράς τους, μέσα από τρία οριζόντια θέματα, τα οποία προσανατολίζονται στη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι δράσεις αυτές σχετίζονται με τον συντονισμό, τη διεθνή συνεργασία, την έρευνα, την ενημέρωση, την παρακολούθηση αλλά και την αξιολόγηση. Επίσης οι δράσεις είναι απόλυτα ευθυγραμμισμένες με τους στόχους που έχει θέσει η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε ότι αφορά τα ναρκωτικά, ειδικότερα για το διάστημα 2013-2020.

Για τον καθορισμό των δράσεων αυτών, δεν εκτιμήθηκε η αναγκαιότητα της ύπαρξης τεκμηριωμένων δράσεων, οι οποίες να είναι επιστημονικά έγκυρες, να είναι

ρεαλιστικές και να δεσμεύονται χρονικά, καθώς επίσης και να είναι διαθέσιμες και μετρήσιμες, σε σχέση με τους στόχους της ευρωπαϊκής ένωσης και την προστιθέμενη αξία που θα έδιναν στο εγχείρημα. Αυτό το σχέδιο δράσης λοιπόν περιλαμβάνει τόσο χρονοδιαγράμματα όσο και αρμόδιους φορείς, σχετικούς δείκτες, αλλά και αναφορά στους μηχανισμούς μέσω των οποίων γίνεται η συλλογή δεδομένων, αλλά και η αξιολόγηση τους (Europa, 2013). Το παράρτημα του σχεδίου δράσης περιλαμβάνει γενικούς δείκτες με βάση των οποίων γίνεται υποβολή εκθέσεων. Αυτοί οι δείκτες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να μετρήσουν τη συνολική αποτελεσματικότητα του σχεδίου δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε ότι έχει να κάνει με τα ναρκωτικά, ενώ δεν επιφέρουν επιπλέον επιβαρύνσεις σε σχέση με τις απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων.

Το συγκεκριμένο σχέδιο δράσης περιέχει πολλούς από αυτούς τους δείκτες, ενώ σχεδιάζονται και καθορίζονται επιπλέον δείκτες, οι οποίοι βασίζονται σε προγράμματα και κριτήρια αξιολόγησης, καθώς επίσης και σε άλλες πηγές δεδομένων. Οι παραπάνω δείκτες εξαρτώνται από διάφορες διαδικασίες συλλογής δεδομένων, οι οποίοι ισχύουν σε επίπεδο Εθνικό ή σε επίπεδο θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η λεπτομερής εφαρμογή του σχεδίου αυτού καθορίζεται σε δύο σχέδια δράσης. Το πρώτο σχέδιο εγκρίθηκε το 2013 και είχε διάρκεια μέχρι το 2016, όπου κατόπιν μιας εξωτερικής ενδιάμεσης αξιολόγησης της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης η υλοποίηση του σχεδίου δράσης για τα ναρκωτικά 2013-16 έδειξε πως οι περισσότερες από τις δράσεις που προβλέπονταν στο σχέδιο αυτό, είτε είχαν ολοκληρωθεί, είτε βρίσκονταν σε εξέλιξη. Επιπλέον τα πορίσματα της αξιολόγησης αυτής έδειξαν πού υπάρχει ανάγκη για ένα δεύτερο σχέδιο δράσης, προκειμένου να εφαρμοστεί η στρατηγική της ευρωπαϊκής ένωσης για τα ναρκωτικά την περίοδο 2013-2020 (Europa, 2013). Το σχέδιο δράσης αυτό αποτελούσε ένα επικυρωμένο επικαιροποιημένο σχέδιο για τα ναρκωτικά, για την περίοδο 2013-2016. Το επόμενο σχέδιο δράσης του 2017-2020, έλαβε υπόψη τα αποτελέσματα αυτής της αξιολόγησης και προχώρησε το σχέδιο αυτό (Europa, 2020).

Το νέο πρόγραμμα και το σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ναρκωτικά για την περίοδο 2021-2025 (ΕΚΤΕΠΝ, 2020):

Το κοινωνικό κόστος το οποίο προκύπτει από τη χρήση των ναρκωτικών είναι ανυπολόγιστο. Πέρα από το κοινωνικό κόστος και το οικονομικό, που αφορά το κόστος υγείας, είναι πολύ μεγάλο για τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρά τις δράσεις της Ε.Ε., η διαθεσιμότητα των ναρκωτικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ακόμα υψηλή, καθώς ακόμα και σήμερα πολλές οργανωμένες εγκληματικές ομάδες ελέγχουν την αγορά των ναρκωτικών και όλο αυτό προσδίδει στο φαινόμενο έναν διεθνή χαρακτήρα. Αυτό το γεγονός σημαίνει πως η δράση για την προστασία των Ευρωπαίων πολιτών πρέπει να είναι πιο συντονισμένη. Το νέο πρόγραμμα και το σχέδιο δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει σαν στόχο να αντιμετωπίσει τις επιπτώσεις στην ασφάλεια, αλλά και την υγεία, που προκύπτουν από το εμπόριο και την χρήση των παράνομων ναρκωτικών ουσιών (ΕΚΤΕΠΝ, 2020). Παράλληλα στοχεύει να αντιμετωπίσει τις επιπτώσεις, άμεσες και έμμεσες, καθώς και την σύνδεση των ναρκωτικών ουσιών με το οργανωμένο έγκλημα, την υγεία, την κοινωνία και την προστασία του περιβάλλοντος, ενώ παράλληλα προσπαθεί να ευαισθητοποιήσει την κοινωνία στο θέμα αυτό.

Το νέο πρόγραμμα και σχέδιο δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με έναν βραχυπρόθεσμο ορίζοντα για την περίοδο 2021-2025, έχει σαν σκοπό να καθορίσει το πολιτικό Πλαίσιο αλλά και τις δράσεις για τα επόμενα έτη και μέσα σε αυτό το πλαίσιο περιλαμβάνονται διάφορες στρατηγικές προτεραιότητες, που αφορούν τις ναρκωτικές ουσίες (ΕΚΤΕΠΝ, 2020).:

- Την ενίσχυση των μέτρων ασφαλείας που επιδιώκουν να επικεντρωθούν στις πτυχές της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών, οι οποίες παράγονται και διακινούνται από ομάδες οργανωμένου εγκλήματος, μέχρι και την πολιτική που αφορά τα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε ότι αυτό έχει να κάνει με την παράνομη διακίνηση και παραγωγή ναρκωτικών ουσιών.
- Την υποστήριξη και την ενίσχυση όλων εκείνων των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την πρόληψη, ενώ παράλληλα στοχεύει στην ευαισθητοποίηση που σχετίζονται με το κόστος και τις επιπτώσεις των ναρκωτικών. Επιπλέον επιχειρεί να κάνει μία σύνδεση μεταξύ της χρήσης των ναρκωτικών, της βίας και άλλων μορφών εγκληματικότητας.

- Την αντιμετώπιση των μακροχρόνιων επιπτώσεων και σωματικών βλαβών που σχετίζονται με τη χρήση ναρκωτικών, ενώ παράλληλα παρέχει διευκόλυνση στους χρήστες οι οποίοι αναζητούν θεραπεία και ευκολότερη πρόσβαση
- Και τέλος δραστηριοποιείται έντονα στην ενίσχυση δράσεων σχετικά με το πρόβλημα των ναρκωτικών στις φυλακές.

Κεφάλαιο 3: Ο ΟΚΑΝΑ

3.1. Ο ΟΚΑΝΑ

Ο Οργανισμός κατά των ναρκωτικών ΟΚΑΝΑ ιδρύθηκε με σχετικό νόμο το 1993 (Νόμο 2161/1993). Αποτελεί ένα νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου το οποίο είναι αυτοδιοικούμενο και τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας. Με βάση τον νόμο ίδρυσής του ο ΟΚΑΝΑ έχει ως βασικούς στόχους α) τον συντονισμό σε διυπουργικού επίπεδο, το σχεδιασμό και την προώθηση της εθνικής πολιτικής σε σχέση με την πρόληψη τη θεραπεία και την αποκατάσταση των εξαρτημένων από ουσίες ατόμων και την εφαρμογή της πολιτικής β) την έρευνα σχετικά με τις εξαρτήσεις από ουσίες σε εθνικό επίπεδο, παρέχοντας έγκυρες και εμπειριστατωμένες πληροφορίες με σκοπό να ευαισθητοποιήσει το κοινό γ) τη δημιουργία και την λειτουργία κέντρων πρόληψης, καθώς επίσης και θεραπευτικών μονάδων και κέντρων επαγγελματικής και κοινωνικής επανένταξης. Ο ΟΚΑΝΑ από τότε που ιδρύθηκε μέχρι και το Μάρτιο του 2013, έκανε προσπάθειες προκειμένου να ανταποκριθεί στο ρόλο του, ο οποίος ήταν Εθνικός συντονιστικός φορέας και φορέας ανάπτυξης προγραμμάτων πρόληψης, καθώς επίσης θεραπείας και επανένταξης. Τον Μάρτιο του 2013 ο ρόλος του άλλαξε και με βάση τον νόμο 4139 του 2013 οι στόχοι του οργανισμού μεταβλήθηκαν, καθώς συστάθηκε ο Εθνικός Συντονιστής. Έτσι λοιπόν με βάση τον νόμο αυτό οι στόχοι του ΟΚΑΝΑ είναι οι εξής:

- ❖ Να συμβάλει στο σχεδιασμό την εφαρμογή της εθνικής πολιτικής, αλλά και την προώθηση των δράσεων και των προγραμμάτων που σχετίζονται με την

πρόληψη τόσο της χρήσης όσο και της διάδοσης των ναρκωτικών ουσιών, καθώς επίσης και τη θεραπεία, την επαγγελματική αποκατάσταση, την κοινωνική επανένταξη των εξαρτώμενων ατόμων.

- ❖ Να συμβάλει στην έρευνα σε εθνικό επίπεδο του θέματος των ναρκωτικών ουσιών, προκειμένου να εντοπιστούν συγκεκριμένα αίτια τα οποία μπορούν να οδηγήσουν τα άτομα και ειδικότερα τους νέους στην ουσιοεξάρτηση, ενώ παράλληλα ο ρόλος του ΟΚΑΝΑ είναι να συνεργάζεται με το Εθνικό Κέντρο Πληροφόρησης, σε σχέση με το πώς διαμορφώνεται η κατάσταση και η έκταση του προβλήματος των ναρκωτικών στην Ελλάδα.
- ❖ Να ενημερώσει αλλά και να ευαισθητοποιήσει την κοινή γνώμη, με έναν επιστημονικό, ενιαίο και υπεύθυνο τρόπο, σε σχέση με τις συνέπειες που έχει η χρήση των εξαρτησιογόνων ουσιών, ενώ παράλληλα έχει σαν στόχο να ενθαρρύνει τον συντονισμό, την εποπτεία και τον έλεγχο, κάθε πρωτοβουλίας ιδιωτικού φορέα, που στοχεύει να συμμετάσχει στην αντιμετώπιση του προβλήματος.
- ❖ Να προτείνει και να προωθήσει όλες τις αναγκαίες νομοθετικές διατάξεις, καθώς επίσης και τα κοινωνικά μέτρα που έχουν σαν στόχο την πρόληψη και την καταστολή του προβλήματος των ναρκωτικών.
- ❖ Να συνεργαστεί με τους αντίστοιχους φορείς σε ερευνητικό ή συντονιστικό επίπεδο, καθώς επίσης και με τους αρμόδιους οργανισμούς και τις υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και διεθνείς οργανισμούς, με σκοπό να ανταλλάξουν πληροφορίες και να συμμετάσχουν ενεργά στις συναντήσεις που οργανώνονται, ούτως ώστε να εναρμονιστεί η εθνική στρατηγική με εκείνη των κοινοτικών και των διεθνών φορέων.
- ❖ Να συντάξει εκθέσεις που να δείχνουν ποια είναι η κατάσταση του προβλήματος, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, καθώς επίσης και να διερευνήσει τις σχετικές εθνικές εργασίες που έχουν γίνει, ώστε να καταρτιστεί στατιστικός πίνακας που να αναλύει και να αξιολογεί την κατάσταση και παράλληλα αναλαμβάνει την υποβολή του στο Υπουργείο Υγείας, μαζί με προτάσεις που απαιτούνται για τη λήψη αναγκαίων μέτρων.

Προκειμένου να χαραχθεί μία ενιαία εθνική πολιτική σε σχέση με τις εξαρτησιογόνες ουσίες και τα ναρκωτικά, ο ΟΚΑΝΑ συνεργάζεται στενά με τους αρμόδιους φορείς της χώρας, καθώς και με φορείς, οι οποίοι είναι Ευρωπαϊκοί και διεθνείς, προκειμένου να μελετηθεί το πρόβλημα των ναρκωτικών, σε επίπεδο Εθνικό, βρίσκεται σε στενή συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα ναρκωτικά και την τοξικομανία.

Ο ρόλος του ΟΚΑΝΑ είναι ιδιαίτερα ενεργός και σε ότι αφορά την πρόληψη καθώς σε συνεργασία με τοπικούς φορείς και την τοπική αυτοδιοίκηση, αναπτύσσει ένα δίκτυο κέντρων πρόληψης, το οποίο είναι ιδιαίτερα εκτεταμένο σε ολόκληρη την Ελλάδα. Παράλληλα έχει αναπτύξει πολλά προγράμματα, τα οποία σχετίζονται με τον τομέα της θεραπείας αλλά και της κοινωνικής επανένταξης, με σκοπό να καλύψουν τις διαφορετικές ανάγκες των ουσιοεξαρτώμενων ανθρώπων.

Ο ΟΚΑΝΑ έχει καταφέρει να αναπτύξει ένα δίκτυο, το οποίο διαρκώς μεγαλώνει, προκειμένου να καλύψει τις διαρκώς μεταβαλλόμενες ανάγκες σε θέματα πρόληψης, θεραπείας, κοινωνικής ένταξης και επαγγελματικής αποκατάστασης, καθώς επίσης και μείωσης της βλάβης από τις ουσίες.

Το δίκτυο υπηρεσιών του ΟΚΑΝΑ εκτείνεται στις εξής δράσεις :

- Πρόληψη
- Θεραπεία
- Κοινωνική Επανένταξη
- Επαγγελματική αποκατάσταση

Για την πρόληψη έχουν ιδρυθεί και σήμερα λειτουργούν 75 κέντρα πρόληψης, τα οποία είναι διασκορπισμένα σε 50 νόμους της χώρας. Τα κέντρα αυτά λειτουργούν σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση.

Σε ότι αφορά τη θεραπεία βρίσκονται σε λειτουργία σε ολόκληρη την Ελλάδα 57 μονάδες θεραπευτικής και φαρμακευτικής αντιμετώπισης της εξάρτησης, ενώ παράλληλα υπάρχουν τέσσερα θεραπευτικά προγράμματα και δύο θεραπευτικές μονάδες στις φυλακές του Αγίου Στεφάνου στην Πάτρα και του Κορυδαλλού στην Αθήνα (ΟΚΑΝΑ, nd a).

Κέντρα πρόληψης και θεραπευτικές μονάδες λειτουργούν στις μεγαλύτερες πόλεις της Ελλάδας. Για παράδειγμα στην Αθήνα αυτή τη στιγμή υπάρχει ένα κέντρο υποδοχής, ενημέρωσης και προσανατολισμού, καθώς επίσης και 25 μονάδες φαρμακευτικής αντιμετώπισης και θεραπείας από την εξάρτηση, ενώ παράλληλα υπάρχει ένα θεραπευτικό πρόγραμμα, που αφορά εφήβους και νεαρούς ενήλικες. Στη Θεσσαλονίκη υπάρχει ένα κέντρο υποδοχής και 12 θεραπευτικές μονάδες. Στην Πάτρα υπάρχει ένα ενιαίο δίκτυο θεραπευτικών υπηρεσιών, μία θεραπευτική μονάδα φαρμακευτικής αντιμετώπισης και μία μονάδα ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, μαζί με τη θεραπευτική μονάδα που βρίσκεται στις φυλακές του Αγίου Στεφάνου. Στην Κρήτη υπάρχουν δύο θεραπευτικές μονάδες φαρμακευτικής αντιμετώπισης, η μία βρίσκεται στα Χανιά και η άλλη στο Ρέθυμνο.

Σε ότι αφορά την κοινωνική επανένταξη, λειτουργεί σήμερα μία μονάδα κοινωνικής επανένταξης στην Αθήνα και ένα κέντρο, το οποίο είναι εξειδικευμένο και ασχολείται με την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη, με έδρα την Αθήνα, ενώ έχει ένα παράρτημα και στη Θεσσαλονίκη. Αναφορικά με τις υπηρεσίες μείωσης της βλάβης, αυτή τη στιγμή λειτουργούν μία μονάδα άμεσης βοήθειας και υποστήριξης, που έχει σαν αρμοδιότητα να επεμβαίνει σε επείγοντα περιστατικά και βρίσκεται στην Αθήνα, ένας σταθμός φροντίδας εξαρτημένων ατόμων στην Αθήνα και μία τηλεφωνική γραμμή SOS (OKANA, nd a).

Κεφάλαιο 4: Τα κέντρα πρόληψης στην Ελλάδα

Στην ενότητα αυτή θα γίνει μια σύντομη αναφορά σε κάποια από τα Κέντρα Πρόληψης εξαρτήσεων και προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής υγείας, που λειτουργούν και παρέχουν στοιχεία σχετικά με τις δράσεις των Κέντρων και τον τρόπο με τον οποίο τα Κέντρα Πρόληψης προλαμβάνουν τη χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών.

Κέντρα Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας

Περιφέρεια Αττικής

Κέντρο Πρόληψης Υγείας Δήμου Ζωγράφου

Το Κέντρο Πρόληψης Ζωγράφου (πρώην ΚΕ.Π.Χ.Ε.Ο.) λειτουργεί από το 2000 σε συνέχεια του προγράμματος πρόληψης που προϋπήρχε στο Δήμο από το 1996, σε συνεργασία με τον Οργανισμό Κατά των Ναρκωτικών (ΟΚΑΝΑ). Λειτουργεί με τη μορφή της αστικής εταιρείας μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και χρηματοδοτείται κατά 50% από το Δήμο Ζωγράφου (μέσω του Υπουργείου Εσωτερικών) και κατά 50% από το Υπουργείο Υγείας. Παρακολουθείται επιστημονικά και ελέγχεται διαχειριστικά από τον Οργανισμό κατά των Ναρκωτικών. Το ΚΠ Ζωγράφου είναι ένα από τα 75 Κέντρα Πρόληψης που λειτουργούν σήμερα στην Ελλάδα, ως αναγνωρισμένοι από το κράτος φορείς, με στόχο την εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης της εξάρτησης και προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας. Όλες οι υπηρεσίες του Κέντρου Πρόληψης Ζωγράφου παρέχονται δωρεάν.

Στόχοι των δράσεων του Κέντρου:

- Η έγκυρη ενημέρωση για τις ουσίες (νόμιμες & παράνομες) και τις εξαρτητικές συμπεριφορές (πχ. χρήση διαδικτύου, τυχερά παιχνίδια).
- Η υποστήριξη των γονιών για τη βελτίωση των σχέσεων και της επικοινωνίας στην οικογένεια.
- Η συνεργασία με δασκάλους και καθηγητές για την ενίσχυσή τους στον παιδαγωγικό τους ρόλο και την εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης στα σχολεία.
- Η υποστήριξη παιδιών και νέων και η καλλιέργεια δεξιοτήτων που τους βοηθούν στην πορεία τους προς την αυτονομία.
- Η ανάπτυξη προγραμμάτων πρόληψης στην κοινότητα για την ευαισθητοποίηση των πολιτών και την ενεργητική συμμετοχή τους στην πρόληψη.

Κέντρα Πρόληψης Δήμου Αθηναίων ΑΘΗΝΑ ΥΓΕΙΑ (1^ο – 7^ο Διαμέρισμα)

Το κέντρο πρόληψης εξαρτήσεων και προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας ‘Αθηνά Υγεία’ ξεκίνησε να λειτουργεί από το 1998 και αποτελεί μία μη κερδοσκοπική αστική Εταιρεία η οποία εποπτεύεται διοικητικά από το διοικητικό συμβούλιο του οποίου τα μέλη είναι ο Δήμος Αθηναίων, ο Ιατρικός Σύλλογος Αθηνών, ο Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών, η Περιφέρεια Αττικής και το κέντρο διαπολιτισμικής ψυχιατρικής και περίθαλψης Κωστής Μπάλλας, ενώ στελεχώνεται από ψυχολόγους, ψυχιάτρους, κοινωνιολόγους, κοινωνικούς ανθρωπολόγους και παιδαγωγούς, και ανάλογα με τις διαθέσιμες ειδικότητες συντονίζει τις δράσεις του. Οι υπηρεσίες του διατίθενται δωρεάν.

Το Κέντρο Πρόληψης ‘Αθηνά Υγεία’, έχει ως σκοπό να ενισχύσει τις ατομικές και τις κοινωνικές δεξιότητες των ατόμων, ούτως ώστε να δρουν λειτουργικά και να διαχειρίζονται τα θέματα που τους απασχολούν, προστατεύοντας έτσι τη σωματική και ψυχική τους υγεία. Η φιλοσοφία των προγραμμάτων είναι βασισμένη στην ενεργητική συμμετοχή ολόκληρου του κοινωνικού συνόλου, ενώ οι δράσεις που αναπτύσσει, έχουν ως σκοπό την πληροφόρηση, η οποία είναι έγκυρη και επιστημονική και την ενθάρρυνση θετικών στάσεων ζωής, καθώς επίσης και την ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση των φορέων και των ομάδων, μέσα στην τοπική κοινωνία, με σκοπό να μπορούν να παρέμβουν σε θέματα και προβλήματα που αφορούν όλους.

Δραστηριότητες:

- Προγράμματα Πρόληψης & Αγωγής Υγείας στη σχολική κοινότητα (μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης)
- Προγράμματα Πρόληψης & Αγωγής Υγείας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα
- Ομάδες γονέων
- Ομάδες εκπαιδευτικών

- Έγκυρη ενημέρωση και πληροφόρηση για τα ναρκωτικά, το αλκοόλ, το AIDS και άλλα ιατροκοινωνικά προβλήματα|
- Συμβουλευτική σε άτομα και οικογένειες
- Προγράμματα Πρόληψης & Αγωγής Υγείας σε παιδιά και εφήβους εκτός σχολείου
- Παρεμβάσεις σε εργασιακούς χώρους
- Παρεμβάσεις στο δρόμο (street work) σε ομάδες γενικού πληθυσμού
- Παρεμβάσεις στο δρόμο (street work) σε ομάδες υψηλού κινδύνου
- Εκπαίδευση κοινωνικών επιστημόνων και επαγγελματιών υγείας σε θέματα πρόληψης των εξαρτήσεων
- Ευαισθητοποίηση – ενημέρωση κοινωνικών φορέων, οργανώσεων και υπηρεσιών σε θέματα πρόληψης

Κέντρο Πρόληψης Δήμου Περιστερίου ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ

Το Κέντρο Πρόληψης του Δήμου Περιστερίου ‘Οδοιπορικό’ ιδρύθηκε το 1998 και λειτουργεί σε συνεργασία με τον Οργανισμό Κατά των Ναρκωτικών. Πραγματοποιεί δραστηριότητες σχετικά με την πρόληψη της χρήσης ουσιών και την εν γένει προαγωγή της σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας.

Οι δραστηριότητες του Κέντρου αφορούν στο σύνολο της κοινότητας του Περιστερίου και έχουν ως στόχο την ευαισθητοποίηση, κινητοποίηση και συμμετοχή όλων των πολιτών της κοινότητας σε ζητήματα πρόληψης και προαγωγής της υγείας.

Κέντρο Πρόληψης Δήμων Αλίμου, Γλυφάδας, Ελληνικού – Αργυρούπολης ΚΕΠΡΑΓΕΑ

Το πρόγραμμα πρόληψης των εθισμών ιδρύθηκε στις κοινότητες της Αργυρούπολης, του Ελληνικού, του Αλίμου και της Γλυφάδας. Το Κέντρο Κοινωνικής Παρέμβασης

(NPID μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα) ιδρύθηκε με πρωτοβουλία της τοπικής αυτοδιοίκησης, ενός Διαδημοτικού Κέντρου Ψυχικής Υγείας, με στόχο παρεμβάσεις και δράσεις που ειδικεύονται στην πρόληψη του εθισμού και την προώθηση της ψυχικής υγείας, ιδιαίτερα μεταξύ παιδιών και εφήβων.

Οι δράσεις του κέντρου στοχεύουν στην οικογένεια, όπου η συναισθηματική επικοινωνία και οι δεσμοί είναι απαραίτητοι. Μέσα από τις δράσεις επιτυγχάνεται αναγνώριση και επεξεργασία «δύσκολων» συναισθημάτων, μέσω ενεργού μηχανισμού ακρόασης, μεταξύ παιδιού και γονέα (θυμός, ντροπή, άγχος κ.λπ.) Επίσης με δράσεις που στοχεύουν στο παιδί, ενισχύεται η αυτοεκτίμηση του παιδιού, καθώς και γονικός έλεγχος και περιορισμοί στις εκπαιδευτικές φιλοδοξίες και ανάγκες, καθώς και οι επιπτώσεις στην ψυχή του παιδιού όταν αντιμετωπίζουν οικογενειακές εντάσεις και κρίσεις. Το Κέντρο θέλει να προσφέρει στα παιδιά τη δυνατότητα να εκφραστούν, να διερευνήσουν τις προσωπικές τους δυνατότητες και να προωθήσουν την αυτονομία και την ψυχο-συναισθηματική ωρίμανσή τους μέσω των προγραμμάτων που αναπτύσσει. Στόχος του Κέντρου είναι να βοηθήσει το παιδί να επεξεργαστεί προκλητικά συναισθήματα και συγκρούσεις (θυμός, άγχος, φθόνος, φόβοι κ.λπ.), χρησιμοποιώντας τα ταλέντα και την ικανότητά του, να επεκτείνει τους τρόπους της δημιουργικής του έκφρασης, να αλληλεπιδράσει, να συσχετιστεί και να μοιραστεί με την υπόλοιπη τάξη του, μέσα σε μια σχολική κοινότητα.

Κέντρο Πρόληψης Δήμων Χολαργού και Αγίας Παρασκευής ΑΡΓΩ

Το κέντρο Πρόληψης Δήμων Χολαργού και Αγίας Παρασκευής 'ΑΡΓΩ', είναι πρωτοβουλία των Δήμων Χολαργού-Παπάγου και Αγ. Παρασκευής, που σε συνεργασία με φορείς της τοπικής κοινότητας, ίδρυσαν αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία τον Σεπτέμβριο του 2000 (kp Argo, nd).

Η ανάγκη παρέμβασης αναγνωρίζεται και εκτιμάται ως ένδειξη γονικής αγωνίας, αλλά είναι τυφλή χωρίς την απαιτούμενη εμπειρία. Οι δράσεις αφορούν την πρόληψη εθιστικών συμπεριφορών, μέσω της προώθησης της ψυχοκοινωνικής ευημερίας, στην οικογένεια, το σχολείο και την κοινότητα, η οποία περιλαμβάνει:

- Ψυχοπαιδαγωγικά εργαστήρια, βιωματικά μαθήματα σε όλα τα επίπεδα εκπαιδευτικών
- Μαθήματα γονικής εμπειρίας
- Εμπειρική ομάδα και εφαρμογή προγράμματος εκπαίδευσης για την υγεία για εφήβους μαθητές
- Ομαδικές παρεμβάσεις με τη μορφή ομιλιών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων
- Συμμετοχή σε εθελοντικές δραστηριότητες

Κέντρο Πρόληψης Δήμων Καλλιθέας, Ταύρου και Μοσχάτου ΣΤΑΘΜΟΣ

Το κέντρο πρόληψης εξαρτήσεων και προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας 'Σταθμός' ιδρύθηκε τον Μάρτιο του 2001 και αποτελεί μία αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία. Χρηματοδοτείται από τον ΟΚΑΝΑ, το Υπουργείο Εσωτερικών και τοπικούς φορείς. Η επιστημονική εποπτεία γίνεται από τον ΟΚΑΝΑ, ενώ διοικείται από 7μελές διοικητικό συμβούλιο. Το κέντρο οργανώνει δράσεις που σχετίζονται με τον εθελοντισμό, γύρω από διάφορα θέματα μεταξύ των οποίων και το θέμα των ναρκωτικών. Οι δράσεις του 'Σταθμού' περιλαμβάνουν την εκπαίδευση γονέων και φοιτητών, προκειμένου να μπορούν να προσφέρουν εθελοντικά τις υπηρεσίες τους στην τοπική κοινότητα, βιωματικά σεμινάρια για ενημέρωση σχετικά με τις εξαρτησιογόνες ουσίες, παρέμβαση στη σχολική κοινότητα, προκειμένου να ενημερώσουν για την πρόληψη, προσφέρει τη δυνατότητα σε φοιτητές να κάνουν πρακτική άσκηση, ενώ επίσης το κέντρο συνεργάζεται και με άλλα προγράμματα, με βασικό στόχο την πρόληψη της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών(Kp-Stathmos, nd).

Ιδρυτικά μέλη:

- Περιφέρεια Αθηνών
- Δήμος Καλλιθέας
- Δήμος Μοσχάτου
- Δήμος Ταύρου

- Σωματείο "ΘΗΣΕΑΣ"
- Δικηγορικός Σύλλογος Αθήνας
- Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
- Πάντειο Πανεπιστήμιο

Μέλη Διοικητικού Συμβουλίου:

- Περιφέρεια Αθηνών
- Δήμος Καλλιθέας
- Δήμος Μοσχάτου - Ταύρου
- Ένωση Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων Δήμου Καλλιθέας
- Ένωση Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων Δήμου Μοσχάτου - Ταύρου
- Σιβιτανίδειος Σχολή
- Εκπρόσωπος εργαζομένων του Κέντρου Πρόληψης "Σταθμός"

Κέντρο Πρόληψης Δήμου Κηφισιάς ΠΡΟΝΟΗ

Το κέντρο πρόληψης 'ΠΡΟΝΟΗ' λειτουργεί στον Δήμο Κηφισιάς, ιδρύθηκε το 2002 μια αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία. Επιπλέον αποτελεί έναν χώρο επικοινωνίας και υποστήριξης της τοπικής κοινότητας. Η 'ΠΡΟΝΟΗ' αντιμετωπίζει την εξάρτηση ως ένα φαινόμενο το οποίο είναι πολυπαραγοντικό και ο βασικός της στόχος είναι να επηρεάσει τους παράγοντες που ευνοούν την εμφάνιση εξαιρετικών συμπεριφορών. Η επιστημονική εποπτεία αλλά και χρηματοδότηση του κέντρου, γίνεται κατά ένα μεγάλο ποσοστό από τον ΟΚΑΝΑ, ενώ στην χρηματοδότηση του κέντρου συμμετέχουν το Υπουργείο Εσωτερικών, η Περιφέρεια Αττικής και ο Δήμος Κηφισιάς. Οι δράσεις του Κέντρου αφορούν ομάδες γονέων, την ενημέρωση εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, την ενημέρωση παιδιών και εφήβων σε θέματα πρόληψης, ενώ επίσης μέσα στις δράσεις συγκαταλέγεται και η συμβουλευτική με ατομικά ραντεβού, για άτομα τα οποία είναι συστηματικοί χρήστες ουσιών και

γενικότερα σε άτομα με αρνητικές συμπεριφορές όπως π.χ. εξάρτηση από το διαδίκτυο. Μετά από κάποιες συνεδρίες, είναι δυνατή η παραπομπή των ατόμων σε εξειδικευμένες δωρεάν θεραπευτικές δομές. Εκτός από την πρόληψη των ναρκωτικών, το κέντρο πρόληψης 'ΠΡΟΝΟΗ', αναλαμβάνει δράσεις σε σχέση με τη διακοπή του καπνίσματος, μέσω ατομικών ραντεβού, καθώς επίσης και μέσω του ομαδικού προγράμματος με τίτλο "Βάλε stop στο κάπνισμα". Επιπλέον με σκοπό την ευαισθητοποίηση της κοινότητας, το κέντρο αναλαμβάνει δράσεις που περιλαμβάνουν εθελοντές, οι οποίοι προάγουν τη φιλοσοφία της πρόληψης και αφορούν ανθρώπους, που θέλουν να δραστηριοποιηθούν και να συμμετέχουν, τους οποίους εκπαιδεύει το κέντρο. Άλλη μία δράση σχετίζεται με τη δημιουργία δικτύων και διαλόγου, τόσο με φορείς πρόληψης όσο και με τους λοιπούς τοπικούς φορείς.

Κέντρο Πρόληψης Δήμου Αχαρνών ΔΙΕΞΟΔΟΣ

Το κέντρο πρόληψης εξαρτήσεων 'ΔΙΕΞΟΔΟΣ' είναι μία αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία και ιδρύθηκε το 2002. Οι δράσεις του Κέντρου αλλά και η επιστημονική εποπτεία, διεκπεραιώνονται από τον ΟΚΑΝΑ, ενώ την ευθύνη για τα διοικητικά θέματα του Κέντρου Πρόληψης έχει το διοικητικό συμβούλιο, το οποίο αποτελείται από φορείς της τοπικής κοινωνίας (Diexodos Acharnes.nd). Οι υπηρεσίες του Κέντρου παρέχονται δωρεάν. Ο σκοπός του Κέντρου Πρόληψης Διέξοδος είναι να προάγει την ψυχοσωματική υγεία μέσω της ενίσχυσης, της υποστήριξης και της εκπαίδευσης των νέων, προκειμένου να μπορέσουν να υιοθετήσουν στάσεις και συμπεριφορές, οι οποίες αντιστέκονται στη χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών. Το Κέντρο στελεχώνεται από δύο ψυχολόγους, έναν κοινωνιολόγο και ένα διοικητικό στέλεχος. Οι δράσεις του αφορούν την πρόληψη, σε ότι αφορά την ευρύτερη κοινότητα, αλλά και σε πολλούς άλλους κοινωνικούς τομείς, όπως για παράδειγμα στρατιωτικές μονάδες, αστυνομία, εκκλησία, έφηβους, μαθητές, γονείς και εκπαιδευτικούς, εργαζόμενους, ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, στελέχη, συλλόγους κ.ο.κ. Σε ότι αφορά τη σχολική κοινότητα, οι παρεμβάσεις του Κέντρου αφορούν την εκπαίδευση σε προγράμματα αγωγής υγείας, ευαισθητοποίηση σε ότι αφορά την πρόληψη, ενίσχυση του παιδαγωγικού ρόλου των

εκπαιδευτικών, συναντήσεις ατομικής και ομαδικής εποπτείας και βραχείες παρεμβάσεις. Αναφορικά με τις δράσεις που σχετίζονται με τους γονείς, το κέντρο διοργανώνει ομάδες γονέων, εργαστήρια, ενημερώσεις και κύκλους ανοιχτών συναντήσεων, με σκοπό να στηρίζουν ψυχοκοινωνικά την οικογένεια. Σε σχέση με τους μαθητές διοργανώνονται δράσεις όπως για παράδειγμα βραχείες παρεμβάσεις ενημέρωσης στους μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, κατόπιν αιτήματος του σχολείου. Επιπλέον μέσα στις δράσεις συμπεριλαμβάνονται και οι φοιτητές, οι οποίοι έχουν τη δυνατότητα να πραγματοποιήσουν πρακτική άσκηση στο κέντρο πρόληψης. Παράλληλα οι έφηβοι και οι νέοι ηλικίας 14 έως 17 ετών μπορούν να συμμετέχουν σε ομάδες εφήβων, προκειμένου να εκπαιδευτούν σε ότι αφορά τις κοινωνικές δεξιότητες και την υιοθέτηση μιας θετικής στάσης ζωής, μακριά από εξαρτήσεις. Επιπλέον οι δράσεις απευθύνονται και σε στρατιωτικές μονάδες με σκοπό την προσπάθεια στήριξης των ατόμων που είναι ουσιοεξαρτώμενα στο στρατό, στην αστυνομία και σε άλλους φορείς.

Κέντρο Πρόληψης Δήμων Ηλιούπολης και Δάφνης – Υμηττού

Το κέντρο πρόληψης των εξαρτήσεων και προαγωγής της ψυχικής υγείας των δήμων Ηλιούπολης Δάφνης και Υμηττού, λειτουργεί από το 2002 και είναι μία συνεργασία των δήμων Ηλιούπολης Δάφνης - Υμηττού και της Περιφέρειας Αθηνών. Ο ΟΚΑΝΑ υποστηρίζει επιστημονικά το κέντρο, το οποίο στελεχώνεται από τρεις ψυχολόγους και μία γραμματέα. Το Κέντρο έχει σαν βασική δράση την πρόληψη και την αποτροπή της εξάρτησης καθώς επίσης και την προαγωγή της ψυχικής υγείας. Οι δράσεις του απευθύνονται σε όλες τις κοινωνικές ομάδες, οι οποίες προβληματίζονται και δεν μπορούν να βρουν απαντήσεις στα θέματα που τους απασχολούν. Οι υπηρεσίες του Κέντρου παρέχονται δωρεάν και περιλαμβάνουν ατομική συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη, προς όλους τους δημότες που αντιμετωπίζουν προβλήματα και δεν μπορούν να τα διαχειριστούν. Επιπλέον περιλαμβάνουν ομάδες γονέων, για γονείς που θέλουν να συζητήσουν τα θέματα που τους απασχολούν προκειμένου να αναπτύξουν λειτουργικές σχέσεις μέσα στο οικογενειακό σύνολο και να υποστηριχθεί

ο γονεϊκός τους ρόλος. Επίσης οι δράσεις περιλαμβάνουν ομάδες εφήβων μέσα από τις οποίες γίνονται συζητήσεις για τα θέματα που τους απασχολούν, όπως για παράδειγμα οι σχέσεις με τους γονείς, η σεξουαλικότητα και η επιρροή των φίλων. Επιπλέον μία ακόμα δράση είναι η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, προκειμένου να μπορέσουν να εφαρμόσουν προγράμματα πρόληψης και αγωγής υγείας στα σχολεία. Τέλος μία ακόμα δράση είναι υποδοχή ουσιοεξαρτωμένων ατόμων, με σκοπό να ενισχύσουν την προσπάθειά τους για απεξάρτηση, την πληροφόρηση αλλά και να παραπέμπουν τα άτομα αυτά στις κατάλληλες θεραπευτικές δομές.

Κέντρο Πρόληψης Δήμων Νέας Σμύρνης και Αγίου Δημητρίου ΗΛΙΟΣ

Το κέντρο πρόληψης 'ΗΛΙΟΣ' ξεκίνησε τη λειτουργία του το 2006 ως μία αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία. Αποτελεί μία σύμπραξη των τοπικών αυτοδιοικήσεων των Δήμων της Νέας Σμύρνης και του Αγίου Δημητρίου και του ΟΚΑΝΑ. Το κέντρο είναι στελεχωμένο από επαγγελματίες ψυχικής υγείας, οι οποίοι έχουν εκπαιδευτεί σε ζητήματα εξαρτήσεων, σε θέματα πρόληψης και προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας, ενώ οι υπηρεσίες του παρέχονται δωρεάν. Οι δράσεις του Κέντρου αφορούν γονείς, εκπαιδευτικούς, παιδιά, εφήβους, την κοινότητα, ενώ παρέχεται και συμβουλευτική σε νέους και γονείς οι οποίοι αντιμετωπίζουν προβλήματα είτε με εξαρτήσεις, είτε με άλλα θέματα ψυχικής υγείας. Η δράση στοχεύει στην ευαισθητοποίηση των γονέων, σχετικά με το ρόλο τους, στην εκπαίδευσή τους σε δεξιότητες, στην εκπαίδευση σε νέους τρόπους επικοινωνίας, ενώ αποτελούνται από ομιλίες και βιωματικά σεμινάρια. Σε ότι αφορά τους εκπαιδευτικούς το Κέντρο στοχεύει να ενημερώσει και να ενισχύσει, καθώς επίσης και να εκπαιδεύσει τους εκπαιδευτικούς, σε θέματα που προάγουν την ψυχοκοινωνική υγεία των μαθητών, μέσα από ομιλίες, βιωματικά σεμινάρια και εποπτεία. Τέλος σε ότι αφορά τα παιδιά, τους εφήβους και τους νέους, οι δράσεις του κέντρου στοχεύουν στην ανάπτυξη των ατομικών και κοινωνικών δεξιοτήτων τους, στη διαχείριση του άγχους με βραχείες παρεμβάσεις και με ομάδες παιδιών και εφήβων, προκειμένου να μπορέσουν να διαχειριστούν τα συναισθήματά τους και να αναπτύξουν κοινωνικές δεξιότητες.

Κέντρο Πρόληψης Δήμων Ιλίου, Πετρούπολης, Αγίων Αναργύρων – Καματερού ΦΑΕΘΩΝ

Το Κέντρο Πρόληψης ‘ΦΑΕΘΩΝ’ αποτελεί μία αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία με ιδρυτικά μέλη τους Δήμους Ιλίου, Πετρούπολης, Αγίων Αναργύρων Καματερού και την Περιφέρεια Αττικής. Διάφοροι τοπικοί φορείς συμμετέχουν επίσης στην αστική αυτή εταιρεία, ενώ την ευθύνη για το Κέντρο Πρόληψης έχει το διοικητικό συμβούλιο που απαρτίζεται από τους εκπροσώπους των τριών Δήμων, της περιφέρειας, της ένωσης Κρητών Ιλίου, Γονέων και Κηδεμόνων Πετρούπολης και έναν εκπρόσωπο των εργαζομένων του Κέντρου (Faethon, n.d.).

Το Κέντρο στελεχώνεται από δύο ψυχολόγους, δύο κοινωνιολόγους, μία κοινωνική λειτουργό και μία διοικητική υπάλληλο. Το Κέντρο Πρόληψης Φαέθων έχει πλούσια δράση που περιλαμβάνει την πρόληψη των εξαρτήσεων και προαγωγή της ψυχοκοινωνικής υγείας στους δήμους σε συνεργασία με την κοινότητα σε σχέση με τα προγράμματα πρόληψης, με σκοπό να δομηθεί ένα ισχυρό δίκτυο, το οποίο μπορεί να δράσει προληπτικά. Οι δράσεις του ‘ΦΑΕΘΩΝ’ περιλαμβάνουν επίσης ομάδες γονέων, με σκοπό την πληροφόρηση και την ενδυνάμωση της επικοινωνίας μεταξύ των γονέων, των σχολείων και της τοπικής κοινωνίας, την υιοθέτηση μιας υγιούς στάσης ζωής του παιδιού, προκειμένου το παιδί να μπορέσει να αυτονομηθεί και την ενίσχυση της αυτοεκτίμησης των γονέων. Επιπλέον πραγματοποιεί παρεμβάσεις σε μαθητές δημοτικού, γυμνασίου και λυκείου, με σκοπό να ενημερώσει και να ευαισθητοποιήσει τους μαθητές, σε ότι αφορά την πρόληψη, ενώ επίσης μέσα στις δράσεις συγκαταλέγεται και η ενημέρωση των εκπαιδευτικών, αλλά επίσης και οι συνεδρίες συμβουλευτικού χαρακτήρα, σε άτομα που αντιμετωπίζουν θέματα στην καθημερινότητά τους (Faethon, n.d.).

Κέντρο Πρόληψης Δήμου Νέας Ιωνίας ΙΡΙΔΑ

Το Κέντρο Πρόληψης 'ΙΡΙΔΑ' λειτουργεί από το 2006 και εξυπηρετεί τους πολίτες του Δήμου Νέας Ιωνίας και των γειτονικών Δήμων. Πρόκειται για μία αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία και είναι το αποτέλεσμα της σύμπραξης του Δήμου Νέας Ιωνίας και τοπικών φορέων, καθώς επίσης και του ΟΚΑΝΑ, ο οποίος χρηματοδοτεί κατά 50% τη λειτουργία του και έχει την επιστημονική εποπτεία του Κέντρου.

Τα μέλη του Κέντρου είναι ο Δήμος Νέας Ιωνίας, η Περιφέρεια Αττικής, ο Οργανισμός Πολιτισμού Άθλησης και Νεολαίας του Δήμου Νέας Ιωνίας, ο Σύλλογος Ένωση Σπάρτης Μικράς Ασίας, ο Σύλλογος Φίλων (Η ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ), ο Σύλλογος Βετεράνων Ποδοσφαιριστών Δήμου Νέας Ιωνίας, το Σωματείο Κοινωνικής Πρόνοιας των Απανταχού Ινεπολιτών – Κασταμονιτών (Η Κοίμηση της Θεοτόκου) (KpIrida, nd). Οι υπηρεσίες του Κέντρου απευθύνονται σε γονείς, με δράσεις που αφορούν ομάδες γονέων και βραχείες παρεμβάσεις, ενώ επίσης απευθύνονται σε παιδιά με παρεμβάσεις σε δημοτικά σχολεία, προκειμένου να αποκτήσουν τα παιδιά προσωπικές δεξιότητες και να θωρακιστούν απέναντι στους κινδύνους, ενώ παράλληλα περιλαμβάνει δράσεις εφήβων, με ομάδες εφήβων που διοργανώνονται στο χώρο του Κέντρου και παρεμβάσεις μέσα στο σχολικό πλαίσιο. Επιπλέον αφορά εκπαιδευτικούς με σεμινάρια επιμόρφωσης, εργαλεία αγωγής της υγείας, ομάδας εμπύχωσης και ενίσχυσης του ρόλου τους και συναντήσεις εποπτείας, τόσο σε ατομικό όσο και σε ομαδικό επίπεδο. Παράλληλα οι δράσεις αφορούν την ευρύτερη κοινότητα, με σκοπό να ενημερωθούν όλοι και να ευαισθητοποιηθούν στο θέμα των ναρκωτικών αλλά και σε θέματα ψυχοκοινωνικής υγείας. Τέλος προσφέρει στήριξη και βοήθεια σε άτομα και οικογένειες που αντιμετωπίζουν δυσκολίες ψυχοσυναισθηματικής υγείας μέσω της συμβουλευτικής.

Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας

Κέντρο Πρόληψης Περιφερειακής Ενότητας Ξάνθης ΕΚΦΡΑΣΗ

Το Κέντρο Πρόληψης 'ΕΚΦΡΑΣΗ' λειτουργεί στο Ν. Ξάνθης από το 1997. Είναι αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία και ιδρύθηκε στο πλαίσιο ενός προγράμματος ανάπτυξης Κέντρων Πρόληψης σε όλη την Ελλάδα, από τον Οργανισμό Κατά των Ναρκωτικών σε συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση και φορείς της τοπικής κοινότητας. Η χρηματοδότηση της λειτουργίας του πραγματοποιείται από τα Υπουργεία Υγείας (50%) και Εσωτερικών (50%), ενώ ο Ο.ΚΑ.ΝΑ έχει την επιστημονική ευθύνη και εποπτεία του έργου του.

Οι υπηρεσίες του Κέντρου:

1. Εκπαιδευτική κοινότητα

- Βιωματικά σεμινάρια σε εκπαιδευτικούς Α'/θμιας και Β'/θμιας Εκπαίδευσης.
- Εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης σε μαθητές όλων των σχολικών βαθμίδων.

2. Συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη

Το Κέντρο Πρόληψης παρέχει υπηρεσίες συμβουλευτικής και υποστήριξης από ψυχολόγους σε κάθε άτομο, ζευγάρι ή οικογένεια που το επιθυμεί για θέματα που αφορούν:

- Χρήση, κατάχρηση, εξάρτηση ουσιών.
- Πρόληψη εξαρτήσεων - αντίσταση επιρροών.
- Προβληματική χρήση διαδικτύου (Internet).
- Επικοινωνία στην οικογένεια.
- Διαχείριση προβλημάτων συμπεριφοράς των παιδιών.

- Πειθαρχία και όρια.
- Επίλυση συγκρούσεων μέσα στην οικογένεια.
- Εφηβεία.
- Διαχείριση συναισθημάτων - άγχους.
- Οικογενειακά προβλήματα - προβλήματα ζευγαριού.
- Διαζύγιο - Απώλεια.

3. Παρεμβάσεις σε γονείς.

- ομάδες γονέων παιδιών προσχολικής, σχολικής ή εφηβικής ηλικίας όπου παρέχεται η δυνατότητα ενημέρωσης, ενίσχυσης του γονεϊκού ρόλου, εκπαίδευσης σε τεχνικές επικοινωνίας και διαχείρισης συναισθημάτων και συγκρούσεων.
- ενημερώσεις σε συλλόγους γονέων και κηδεμόνων με θεματολογία που μπορεί να διαμορφωθεί σύμφωνα με τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

4. Παρεμβάσεις σε εφήβους.

- Ομάδες εφήβων με θεματολογία προσαρμοσμένη στις ανάγκες της συγκεκριμένης ηλικίας (συναισθήματα, αντίσταση στις επιρροές, αυτοεκτίμηση, εξαρτήσεις κ.α.).

Κέντρο Πρόληψης Περιφερειακής Ενότητας Έβρου ΕΛΠΙΔΑ

Το Κέντρο 'ΕΛΠΙΔΑ' για την Πρόληψη του Εθισμού και την Προαγωγή της Ψυχοκοινωνικής Υγείας στο Πανεπιστήμιο Έβρου, είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός πολιτικών. Λειτουργεί από τον Απρίλιο του 1998, με την ενεργό συμμετοχή των φορέων της Περιφερειακής Ενότητας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης του

Έβρου και τη συνεργασία του Οργανισμού κατά των Ναρκωτικών. Το Υπουργείο Εσωτερικών και το Υπουργείο Υγείας, το χρηματοδοτούν μέσω του ΟΚΑΝΑ. Ήταν ένα από τα πρώτα Κέντρα που ιδρύθηκαν στη χώρα μας.

Τρεις (3) σύμβουλοι, ένας (1) κοινωνικός λειτουργός και ένας (1) επόπτης εργάζονται στο Κέντρο Πρόληψης.

Η αποστολή του Κέντρου είναι να ενημερώσει και να ευαισθητοποιήσει την τοπική κοινότητα, καθώς και να εκπαιδεύσει δημογραφικές ομάδες σε θέματα πρόληψης και προώθησης της ψυχο-συναισθηματικής υγείας.

Έχοντας κατά νου αυτήν την ιδέα, το Κέντρο επικεντρώνεται στον σταθερό πληθυσμό και οργανώνει δραστηριότητες για την οικογένεια, την εκπαίδευση και την κοινότητα. Ταυτόχρονα, βοηθά και παραπέμπει άτομα και οικογένειες που αντιμετωπίζουν προβλήματα εθισμού σε αποτελεσματικές δομές θεραπείας.

Τα προγράμματα του Κέντρου Πρόληψης στοχεύουν στη βελτίωση της ικανότητας των ανθρώπων να διαχειρίζονται και να αντιμετωπίζουν τις αγχωτικές συνθήκες ζωής, να ανταποκρίνονται στις αλλαγές, να αλληλεπιδρούν πιο αποτελεσματικά και να επιλέγουν θετικές στάσεις ζωή μέσα από δράσεις για γονείς παιδιά , εφήβους και την σχολική κοινότητα.

Κέντρο Πρόληψης Περιφερειακής Ενότητας Ροδόπης ΟΡΦΕΑΣ

Η αποστολή του Κέντρου ‘ΟΡΦΕΑΣ’ είναι να αποτρέψει τους εθισμούς παρέχοντας πληροφορίες, ευαισθητοποιώντας και εκπαιδεύοντας την τοπική κοινότητα σχετικά με την πρόληψη και την προώθηση της σωματικής και ψυχικής υγείας. Απευθύνεται σε όσους δεν σχετίζονται με τη χρήση ναρκωτικών, ενώ παράλληλα συμβουλεύει και παραπέμπει αυτούς που χρησιμοποιούν, σε κατάλληλα συστήματα θεραπείας.

Οι υπηρεσίες πρόληψης εφαρμόζονται από τα Κέντρα Πρόληψης Εθισμού και την Προαγωγή της Ψυχοκοινωνικής Ευημερίας, τα οποία εστιάζονται στην έννοια της εκπαίδευσης και της προώθησης της υγείας.

Κέντρο Πρόληψης Περιφερειακής Ενότητας Δράμας ΔΡΑΣΗ

Το κέντρο πρόληψης εξαρτήσεων ‘ΔΡΑΣΗ’, ξεκίνησε τη λειτουργία του το 2013 και αποτελεί μία μη κερδοσκοπική αστική εταιρεία, η οποία βρίσκεται υπό την αιγίδα του ΟΚΑΝΑ έχει ως σκοπό την προαγωγή ψυχοσωματικής υγείας και την πρόληψη των εξαρτησιογόνων ουσιών.

Κέντρο Πρόληψης Βορειοδυτικού Τομέα Θεσσαλονίκης ΠΥΞΙΔΑ

Το Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας ‘ΠΥΞΙΔΑ’ είναι μια υπηρεσία ψυχοκοινωνικής υποστήριξης που αναπτύσσει προγράμματα και δράσεις πρόληψης και αγωγής υγείας στην τοπική κοινότητα. Εντάσσεται στο Εθνικό Δίκτυο Κέντρων Πρόληψης, που περιλαμβάνει φορείς που δημιουργούνται με τοπική πρωτοβουλία και την επιστημονική υποστήριξη του Οργανισμού Κατά των Ναρκωτικών.

Στην ΠΥΞΙΔΑ μπορεί να απευθυνθεί κάθε ενήλικος/ή ή ανήλικος/ή για να:

- ενημερωθεί για τα χαρακτηριστικά των εξαρτησιογόνων ουσιών και τις συνέπειες της χρήσης τους
- αναγνωρίσει και να αντιμετωπίσει τα αίτια που συνδέονται με τη χρήση ναρκωτικών
- ενισχυθεί στον παιδαγωγικό του ρόλο ως γονιός και ως εκπαιδευτικός
- αναπτύξει πρόγραμμα αγωγής υγείας στους μαθητές και τις μαθήτριες για την πρόληψη της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών στο σχολείο
- συμμετάσχει σε ομάδες εφήβων και νέων
- δραστηριοποιηθεί ενεργά στον αγώνα της πρόληψης ως εθελοντής/ντρια στην πρόληψη
- ζητήσει ενημέρωση και καθοδήγηση σχετικά με χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών, προσωπικό ή του οικογενειακού ή φιλικού περιβάλλοντος, καθώς και συμβουλευτική για δυσκολίες των παιδιών ή και της οικογένειάς του
- ζητήσει ψυχολογική υποστήριξη-ως έφηβος/ή- με τη σύμφωνη γνώμη και ενημέρωση των γονιών/κηδεμόνων του

Κέντρο Πρόληψης Ανατολικού Τομέα Θεσσαλονίκης ΕΛΠΙΔΑ

Το κέντρο πρόληψης εξαρτήσεων και προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας 'ΕΛΠΙΔΑ', ξεκίνησε τη λειτουργία του το 1998, ενώ στηρίζεται από τον οργανισμό κατά των ναρκωτικών ΟΚΑΝΑ, τόσο οικονομικά όσο και επιστημονικά. Το κέντρο αποτελεί μία αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία. Τα μέλη του Κέντρου είναι φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς επίσης και κοινωνικοί φορείς, ενώ τα όρια δραστηριότητας του εκτείνονται στην ανατολική Θεσσαλονίκη. Ο βασικός άξονας της λειτουργίας του Κέντρου Ελπίδα, είναι η πρόληψη σε ότι αφορά τις ναρκωτικές ουσίες καθώς επίσης και η προαγωγή της ψυχικής και σωματικής υγείας και απευθύνεται στους κατοίκους της περιοχής (Krelpida, n.d.). Οι δράσεις και τα προγράμματα του αφορούν γονείς, νεαρά άτομα, εκπαιδευτικούς, καθώς επίσης και άλλες κοινωνικές ομάδες. Το Κέντρο είναι στελεχωμένο από κοινωνικούς επιστήμονες οι οποίοι είναι ειδικευμένοι στην πρόληψη εξαρτήσεων. Οι τομείς δράσεις του Κέντρου εκτείνονται τη δημιουργία φορέων και δικτύων τοπικών κοινωνιών για να παρακολουθήσουν τις ανάγκες των πολιτών, προκειμένου να ανοίξει ένας διάλογος για θέματα τα οποία αφορούν το γενικότερο πληθυσμό. Άλλη μία δράση είναι η εκπαίδευση, με τη δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού, γύρω από θέματα πρόληψης, εξάρτησης και ψυχικής υγείας. Επιπλέον το Κέντρο έχει ως στόχο να ενημερώσει και να πληροφορήσει, μέσα από εκστρατείες σχετικά με τις δραστηριότητες και τα προγράμματα, καθώς επίσης να παρέχει ενημέρωση σχετικά με τους μύθους γύρω από τις ουσίες και να δημιουργήσει προσωπική ευθύνη των πολιτών μέσα από ημερίδες, εκδηλώσεις ενημέρωσης, μέσω Δελτίων Τύπου και το ιστολόγιο του κέντρου (Krelpida, n.d.). Επιπλέον οι δράσεις του Κέντρου επεκτείνονται και στις Ένοπλες Δυνάμεις, προκειμένου να δώσει μία άλλη οπτική σχετικά με τους κινδύνους εξάρτησης που αντιμετωπίζει κάποιος κατά τη διάρκεια της θητείας του. Επιπλέον το Κέντρο παρεμβαίνει στην οικογένεια μέσω των ομάδων γονέων, ανοιχτών κύκλων συναντήσεων, εργαστηρίων για γονείς, ενημερωτικές ομιλίες. Μέσω δράσεων που απευθύνονται στα παιδιά, το κέντρο προσπαθεί να δώσει έμφαση στους παράγοντες κινδύνου, μέσω μιας προληπτικής παρέμβασης που σκοπό έχει να ενημερώσει και να

παρέχει πληροφορίες, τόσο για την ναρκωτικά όσο και για τις συνέπειες της κατάχρησης, ενώ σε επίπεδο κοινωνικών δεξιοτήτων σχετικά με την χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών. Έτσι λοιπόν μέσω των παρεμβάσεων αυτών, το Κέντρο προσπαθεί να στηρίζει την πορεία των νέων προς την αυτονομία, καθώς επίσης και την προσωπική ενδυνάμωση και τη διαχείριση των δυσκολιών, όπως επίσης και των συναισθημάτων. Τέλος, οι δράσεις του Κέντρου αφορούν και τη σχολική κοινότητα, με την παροχή συμβουλών και εκπαίδευσης στους εκπαιδευτικούς, μέσα από βιωματικά εκπαιδευτικά προγράμματα, βραχείες παρεμβάσεις, σεμινάρια και ομάδες εποπτείας. Η συμβουλευτική είναι άλλη μία δράση, η οποία παρέχεται δωρεάν τόσο σε γονείς, εκπαιδευτικούς, όσο και σε παιδιά και εφήβους (Krelpida, n.d.).

Κέντρο Πρόληψης Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής ΠΙΝΟΗ

Ιδρύθηκε το 2001 στην Χαλκιδική και περιλαμβάνει δράσεις σε σχολεία, βιωματικά σεμινάρια αλλά και σεμινάρια σε γυμνάσια και λύκεια της περιοχής, αλλά επίσης περιλαμβάνει συμβουλευτική σε γονείς και παιδιά (Halkidiki focus, 2018).

Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας Νομού Μαγνησίας ΠΡΟΤΑΣΗ ΖΩΗΣ

Το Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας Νομού Μαγνησίας ‘ΠΡΟΤΑΣΗ ΖΩΗΣ’ ιδρύθηκε το 2001 στον Βόλο και στηρίζεται τόσο από τοπικούς φορείς όσο και από τους εθελοντές του. Οι δράσεις του περιλαμβάνουν στοχευμένες ενέργειες για ενηλίκους και ανηλίκους από βιωματικά σεμινάρια, συμβουλευτική σε γονείς και παιδιά, καθώς επίσης και παρεμβάσεις σε γυμνάσια και λύκεια.

Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας
Νομού Λάρισας ΟΡΦΕΑΣ

Το Κέντρο πρόληψης Νομού Λάρισας ‘ΟΡΦΕΑΣ’, αποτελεί μία αστική εταιρεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και ιδρύθηκε το Νοέμβριο του 1998. Αποτελεί μία πρωτοβουλία των τοπικών φορέων όπως για παράδειγμα η νομαρχιακή αυτοδιοίκηση, Ιερά Μητρόπολη, το Εμπορικό Επιμελητήριο και άλλη επιστημονική συλλογή καθώς επίσης και του Οργανισμού Κατά των Ναρκωτικών .

Υποστηρίζεται επιστημονικά και συγχρηματοδοτείται από τον Οργανισμό Κατά των Ναρκωτικών. Η στελέχωση του τμήματος γίνεται από ειδικούς επιστήμονες οι οποίοι είναι εκπαιδευμένοι σε θέματα πρόληψης από τον ΟΚΑΝΑ, καθώς επίσης και σε θέματα αγωγής υγείας. Η επιστημονική υποστήριξη αλλά και η συγχρηματοδότηση γίνεται από τον Οργανισμό Κατά των Ναρκωτικών. Ο σκοπός του Κέντρου πρόληψης, είναι να παρεμβαίνει έγκαιρα στα αίτια τα οποία οδηγούν στις εξαρτήσεις και να προάγει την σωματική και ψυχική υγεία των ατόμων (KPLarisa .n.d). Για αυτό το λόγο οι δράσεις απευθύνονται σε όλους όσους κατοικούν στο Νομό Λάρισας και ειδικότερα σε παιδιά, εφήβους, νέους, γονείς, εκπαιδευτικούς, καθώς επίσης και σε οποιονδήποτε άλλον ενδιαφερόμενο φορέα ή πολίτη, ζητάει ενημέρωση για θέματα ψυχικής υγείας και χρήσης ουσιών. Το Κέντρο με στοχευμένες δράσεις από την αρχή της λειτουργίας του, προσπαθεί να κάνει παρέμβαση στην κοινότητα και να ευαισθητοποιήσει τους ανθρώπους προκειμένου να μεταδώσουν το μήνυμα της πρόληψης. Κάποιες από τις δράσεις αυτές είναι οι θεατρικές ομάδες, ημερίδες και εκδηλώσεις και συμμετοχή σε φεστιβάλ, ενώ άλλες δράσεις περιλαμβάνουν τη συμβουλευτική της οικογένειας, προκειμένου να ενισχύσουν τους γονείς και να τους ενθαρρύνουν, καθώς επίσης και δράσεις και παρεμβάσεις στο χώρο της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (KPLarisa. n.d).

Κέντρο Πρόληψης Π.Ε. Εύβοιας

Το Κέντρο Πρόληψης εξαρτήσεων και προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας Εύβοιας, ιδρύθηκε το 1998, κατόπιν της εξαγγελίας του Υπουργείου Υγείας που προέβλεπε τη δημιουργία Κέντρων Πρόληψης σε ολόκληρη την επικράτεια με τη συνδρομή του ΟΚΑΝΑ (ΚΡ Ενία, n.d.). Οι στόχοι του Κέντρου περιλαμβάνουν την ενημέρωση της κοινότητας, καθώς επίσης και των ομάδων γονέων σε θέματα επικοινωνίας και ενδυνάμωσης του ρόλου τους, ενώ επίσης περιλαμβάνουν δράσεις πρόληψης στα σχολεία, καθώς επίσης ομάδες υποστήριξης σε εκπαιδευτικούς, παρεμβάσεις σε παιδιά και εφήβους, προκειμένου να αναπτύξουν τις προσωπικές και κοινωνικές τους δεξιότητες, σε ειδικές ομάδες και ατομικές συναντήσεις που αφορούν την πρόληψη αλλά και εφηβική συμπεριφορά. Οι υπηρεσίες του Κέντρου παρέχονται δωρεάν.

Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας Περιφερειακής Ενότητας Βοιωτίας ΠΡΟΤΑΣΗ ΖΩΗΣ

Το Κέντρο Πρόληψης 'ΠΡΟΤΑΣΗ ΖΩΗΣ' βρίσκεται στη Θήβα. Έχει προσωπικό μια ψυχολόγο και μία κοινωνιολόγο, όπου εργάζονται σε επίπεδο ατομικής και ομαδικής συμβουλευτικής και υλοποιούν δράσεις για την οικογένεια, σε εκπαιδευτικούς και μαθητές όλων των βαθμίδων και στην ευρύτερη κοινότητα.

Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας Περιφερειακής Ενότητας Ευρυτανίας ΑΛΚΥΟΝΗ

Το Κέντρο Πρόληψης Εθισμού και Προώθησης Ψυχοκοινωνικής Υγείας της Περιφερειακής Ενότητας Ευρυτανίας 'ΑΛΚΥΟΝΗ', ξεκίνησε τις δραστηριότητές του στην πόλη του Καρπενησίου στις 30 Ιανουαρίου 2006, στο πλαίσιο συντονισμένης

προσπάθειας για την αντιμετώπιση του προβλήματος του εθισμού και τη δημιουργία μιας γενικής υγείας -προσανατολισμένο περιβάλλον.

Το Κέντρο είναι μια μη κερδοσκοπική πολιτική επιχείρηση, στα μέλη της οποίας περιλαμβάνονται η Τοπική Αυτοδιοίκηση του Νομού και άλλες ευαίσθητες αρχές. Ο ΟΚΑΝΑ το υποστηρίζει επιστημονικά, καθώς είναι ένα από τα 75 Κέντρα που δημιουργήθηκαν στην Ελλάδα με πρωτοβουλία του ΟΚΑΝΑ από το 1996. Η Ιερά Μητρόπολη Καρπενησίου, η Περιφερειακή Ενότητα Ευρυτανίας, ο Δήμος Καρπενησίου, ο Δήμος Αγράφων, η Παν-Ευρυτανική Ένωση και η Περιφερειακή Ένωση Δήμων Στερεάς Ελλάδας, είναι μέλη της κοινωνίας των πολιτών που συμμετέχουν σε αυτήν την πρωτοβουλία.

Το ίδρυμα του Κέντρου εξυπηρετεί το σκοπό της πρωτογενούς πρόληψης. Παρέχει ουσιαστική υποστήριξη στο άτομο, προσανατολίζοντάς τον σε εναλλακτικές λύσεις στα καθημερινά του προβλήματα και προάγει την προσωπική και κοινωνική υγεία μέσω σεμιναρίων σε γονείς και μαθητές, παιδιά και εφήβους.

Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας Περιφερειακής Ενότητας Φωκίδας ΔΙΑΔΡΟΜΗ

Το Κέντρο ιδρύθηκε το 2006, με εθελοντική συμμετοχή μελών και φορέων, καθώς και Ο.Τ.Α. Α΄ βαθμού. Το Κέντρο αναλαμβάνει δράσεις σχετικές με την ενημέρωση γονέων και παιδιών γύρω από το ζήτημα των ναρκωτικών, βιωματικά σεμινάρια και συνεδρίες υποστήριξης τοξικοεξαρτημένων ατόμων, καθώς και παρεμβάσεις σε σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας.

Περιφέρεια Πελοποννήσου

Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας Περιφερειακής Ενότητας Μεσσηνίας ΚΕΠΕΠΨΥ

Το Μεσσηνιακό Κέντρο Πρόληψης Εθισμών και Προώθησης Ψυχοκοινωνικής Υγείας (ΚΕΠΕΠΨΥ), σε συνεργασία με την ΟΚΑΝΑ, λειτουργεί ως μη κερδοσκοπικός οργανισμός στην περιοχή της Μεσσηνίας από το 1999, πραγματοποιώντας δραστηριότητες Πρωτοβάθμιας Πρόληψης.

Είναι ένα από τα 75 Κέντρα Πρόληψης που έχουν δημιουργηθεί και συνεργάζονται με την ΟΚΑΝΑ (την υπηρεσία επιστημονικής και οικονομικής εποπτείας), καθώς και με φορείς και οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης.

Το Κέντρο Πρόληψης της Μεσσηνίας στελεχώνεται από μια επιστημονική ομάδα δύο ατόμων με εκπαίδευση πρόληψης.

Η αποστολή του Κέντρου είναι να διαφωτίσει, να ευαισθητοποιήσει και να εκπαιδεύσει την ευρύτερη κοινότητα σχετικά με την πρόληψη, ως μια μέθοδο αντιμετώπισης όλων των αιτιών που οδηγούν στον εθισμό και στην ενίσχυση των προστατευτικών παραγόντων που μπορούν να συμβάλουν στην προώθηση της σωματικής και ψυχικής υγείας.

Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας Περιφερειακής Ενότητας Αργολίδας ΕΛΠΙΔΑ ΖΩΗΣ

Το Κέντρο Πρόληψης του Εθισμού και της Προώθησης της Ψυχοκοινωνικής Υγείας των Εθιστικών Ουσιών του Νομού Αργολίδας, ξεκίνησε να λειτουργεί τον Μάρτιο του 2003 ως το 64ο Κέντρο Πρόληψης της Ελλάδας.

Είναι το αποτέλεσμα μιας συνεργασίας μεταξύ ευαισθητοποιημένων οργανισμών στο Νομό Αργολίδας και του Οργανισμού κατά των Ναρκωτικών, ο οποίος συγχρηματοδοτεί και επιβλέπει το πειραματικό έργο του Κέντρου.

Είναι οργανωμένη ως μη κερδοσκοπική εταιρεία.

Το Κέντρο Πρόληψης είναι υπεύθυνο για δράσεις που αφορούν

* Ομάδες γονέων : η ομάδα γονέων διαρκεί 14 ώρες εβδομαδιαίων συναντήσεων, έχει 12-15 συμμετέχοντες και τα θέματα επεξεργάζονται βιωματικά: δηλαδή, τα μέλη ενθαρρύνονται να συμμετάσχουν στη διαδικασία της ομάδας, τόσο λεκτικά, σωματικά όσο και συναισθηματικά. Μέσω βιωματικών δραστηριοτήτων, παιχνιδιών ρόλων και συνομιλίας, οι γονείς μπορούν να ανταλλάσσουν ιδέες, να γνωστοποιούν τις προκλήσεις και τα ζητήματά τους, να μοιράζονται τις ανησυχίες τους με άλλους γονείς και να ενθαρρύνονται και να ενισχύονται στον γονικό τους ρόλο, επιτρέποντάς τους να κατανοήσουν καλύτερα τη συμπεριφορά και τις αντιδράσεις των παιδιών τους.

* Σύντομες ομάδες γονέων σε θέματα που επιλέγονται από τους ίδιους τους γονείς.

* Σύντομα προγράμματα για την εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των γονέων (ομιλίες, σεμινάρια, ανοιχτές συναντήσεις κ.λπ.) με στόχο την εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των γονέων σχετικά με προβλήματα πρόληψης, εθισμούς και θέματα που αντιμετωπίζουν ενώ μεγαλώνουν τα παιδιά τους.

Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας Νομού Λακωνίας ΔΙΑΥΛΟΣ

Το Κέντρο Πρόληψης Εθισμών και Προώθησης Ψυχοκοινωνικής Υγείας του Νομού Λακωνίας 'ΔΙΑΥΛΟΣ' ιδρύθηκε το 2005, είναι μέλος του Εθνικού Δικτύου Κέντρων Πρόληψης και υποστηρίζεται από την κυβέρνηση (Κρ lakonias, nd).

Η Πελοπόννησος, η Ιερά Επισκοπή Μονεμβασιάς και Σπάρτης, οι Δήμοι Ελαφονήσου, Έβρου, Μονεμβασιάς και Σπάρτης, και ο Ιατρικός Σύλλογος Λακωνίας είναι κάποιοι από τους φορείς λειτουργίας του κέντρου ενώ ο ΟΚΑΝΑ, έχει διοικητικό και επιστημονικό έλεγχο.

Το κέντρο περιλαμβάνει επιστημονικά καταρτισμένο προσωπικό, συμπεριλαμβανομένων ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών και διοικητικού προσωπικού.

Περιφέρεια Βόρειου Αιγαίου

Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας Περιφερειακής Ενότητας Χίου - ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΧΙΟΥ

Το Κέντρο Πρόληψης του Εθισμού και Προώθησης της Ψυχοκοινωνικής Υγείας της Περιφερειακής Ενότητας Χίου, είναι το προϊόν της ευαισθησίας και του ενδιαφέροντος των τοπικών οργάνων της περιοχής, καθώς και της οικονομικής και επιστημονικής βοήθειας του Οργανισμού κατά των Ναρκωτικών. Ιδρύθηκε τον Ιούλιο του 1998 και λειτουργεί ως μη κερδοσκοπική εταιρεία.

Οι δράσεις δεν περιορίζονται σε παιδιά και εφήβους. Το Κέντρο Πρόληψης 'Ναυτίλος' επιχειρεί να δημιουργήσει ένα δίκτυο συνεργασίας με την πανεπιστημιακή κοινότητα με απώτερο στόχο την αύξηση της ευαισθητοποίησης και της εκπαίδευσης των μαθητών σχετικά με τη φιλοσοφία του εθισμού και της πρόληψης.

Μαζί με τις άμεσες παρεμβάσεις με τους νέους, οι παρεμβάσεις πραγματοποιούνται επίσης έμμεσα μέσω δραστηριοτήτων με άλλα μέλη της κοινότητας. Αυτές οι συμπεριφορές μπορούν να βοηθήσουν στην κοινωνικοποίηση και την ανάπτυξη της προσωπικότητας.

Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας Περιφερειακής Ενότητας Λέσβου ΠΝΟΗ

Η 'ΠΝΟΗ' ιδρύθηκε το 2000 και λειτούργησε ως Κέντρο Πρόληψης του Εθισμού και Προώθησης της Ψυχοκοινωνικής Υγείας της Λέσβου στη Μυτιλήνη. Ο Νομός Λέσβου

και αρκετές άλλες ευαισθητοποιημένες τοπικές αρχές, ενίσχυσαν σημαντικά τη λειτουργία του, η οποία πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με τον Οργανισμό κατά των Ναρκωτικών (ΟΚΑΝΑ). Η 'ΠΝΟΗ' είναι μια μη κερδοσκοπική πολιτική εταιρεία που εποπτεύεται επιστημονικά από την ΟΚΑΝΑ. Ο ΟΚΑΝΑ συνεισφέρει το 50% των χρημάτων, ενώ η Τοπική Αυτοδιοίκηση συνεισφέρει το υπόλοιπο 50%.

Το Κέντρο Πρόληψης "Πνοή" σχεδιάζει και διεξάγει προγράμματα για την πρόληψη και προώθηση της ψυχολογικής υγείας. Ο πρωταρχικός στόχος αυτών των προγραμμάτων είναι να διασφαλίσουν την ψυχική και συναισθηματική υγεία των ατόμων.

Για να βελτιώσουν την ψυχική ευημερία των νέων, να αναπτύξουν τις προσωπικότητες και τις δυνατότητές τους, πρέπει να εργαστούν σε κοινωνικές και διαπροσωπικές δεξιότητες, ενισχύοντας παράλληλα τις ικανότητές τους στην επικοινωνία και τη συναισθηματική δέσμευση. Οι δράσεις περιλαμβάνουν ενδυνάμωση ατόμων και ομάδων με τις γνώσεις και τους πόρους που χρειάζονται για την καταπολέμηση της κατάχρησης ναρκωτικών και αλκοόλ και των επιπτώσεών της στην ευρύτερη κοινότητα

Είναι επιθυμητή η προώθηση και ανάπτυξη πληροφοριών και τεχνογνωσίας για τη βελτίωση της υγείας του πληθυσμού μέσω της πρόληψης και της προώθησης της υγείας, προσφέροντας μια ισχυρή σειρά πληροφοριών που ασχολούνται με το πρόβλημα του εθισμού

Περιλαμβάνει την παροχή υπηρεσιών υποστήριξης και παροχής συμβουλών σε γονείς, εφήβους, εκπαιδευτικούς και κάθε πολίτη.

Ένας από τους κύριους στόχους της ευαισθητοποίησης είναι η ενθάρρυνση της δράσης από φορείς και μέλη της κοινότητας προκειμένου να σχηματιστεί ένα κοινωνικό δίκτυο δράσης στην τοπική κοινότητα για την πρόληψη και την προώθηση της καλής υγείας.

Να βοηθούν άτομα που χρησιμοποιούν ναρκωτικά παρέχοντάς τους γνώσεις σχετικά με τις επιλογές που είναι διαθέσιμες σε αυτά, ώστε να κινητοποιούνται και να παραπέμπουν άλλους σε αυτές τις επιλογές, ανάλογα με τις ατομικές τους ανάγκες.

Κεφάλαιο 5: Η λειτουργία και η χρηματοδότηση των Κέντρων Πρόληψης

5.1. Χρηματοδότηση

Σύμφωνα με το Άρθρο 20, σχετικά με την χρηματοδότηση των Κέντρων Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας, οι ετήσιες εισφορές των ΟΤΑ σε αστικές εταιρείες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα των οποίων είναι μέλη, τις οποίες είχε ιδρύσει η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση ή μετείχε σε αυτές, ή ιδρύει η Περιφέρεια ή μετέχει σε αυτές, εφόσον ο σκοπός τους αναφέρεται στην αντιμετώπιση προβλημάτων, που αφορούν τη χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών και εφόσον η πραγματοποίηση του σκοπού τους ασκείται, κατά διαδοχή, από την Περιφέρεια.

Η χρηματοδότηση των κέντρων πρόληψης γίνεται κυρίως από το Υπουργείο Υγείας, όπου τα κέντρα χρηματοδοτούνται ισόποσα, καθώς επίσης και από το Υπουργείο Εσωτερικών.

Την ευθύνη της συστηματικής επιστημονικής εποπτείας και της αξιολόγησης των προγραμμάτων και των δράσεων πρωτοβάθμιας πρόληψης, που εφαρμόζονται στα Κ.Π., έχει το Τμήμα Εφαρμογών Πρόληψης του ΟΚΑΝΑ. Με το Νόμο 3966, ΦΕΚ Α, τ. 118/24-5-2012, Άρθρο 58, τα Κέντρα Πρόληψης αποκτούν ένα νομοθετημένο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας και μετονομάζονται σε "Κέντρα Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας".

Ο τομέας της πρόληψης, της χρήσης παράνομων ή ακόμη και νόμιμων εθιστικών ναρκωτικών, πρέπει να αποτελέσει βασικό πυλώνα για την εφαρμογή επιτυχημένων δράσεων στο πλαίσιο της συνολικής στρατηγικής, για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Πρέπει να υπάρχει μια σταθερή θεσμική δομή για αυτά τα Κέντρα Πρόληψης, η οποία θα διασφαλίζει τη σταθερότητα και ανάπτυξη των Κέντρων μέσω σταθερής, ασφαλούς και έγκυρης χρηματοδότησης.

Τα τελευταία χρόνια, υπήρξαν αναφορές μη επαρκούς χρηματοδότησης, με αποτέλεσμα την ενίσχυση και την στήριξη των Κέντρων Πρόληψης, κυρίως από φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης. Σύμφωνα με τους επίσημους λογαριασμούς και την

επαγγελματική χρηματοοικονομική υπηρεσία του OKANA, ο Οργανισμός είναι ίσως ο μόνος - πιο συχνά - φορέας όσων συμμετέχουν στην ίδρυση των Κέντρων Πρόληψης, που συμμετέχει ενεργά και εκπληρώνει πλήρως τις οικονομικές του υποχρεώσεις.

Ο Οργανισμός Ναρκωτικών δαπανά και τελικά παρέχει μεγάλο μέρος του συνολικού προϋπολογισμού στα Κέντρα. Το κόστος πρόληψης, όπως φαίνεται από τους επίσημους λογαριασμούς του OKANA, έχει αυξηθεί, υποδηλώνοντας μια προοδευτική αύξηση.

Ο ρόλος της Ελλάδας στην πρόληψη, συνδέεται με την προώθηση πολιτικών πρόληψης κατάχρησης ναρκωτικών στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Κεφάλαιο 6: Μεθοδολογία έρευνας

6.1. Σχεδιασμός της έρευνας

Για την έρευνα αυτή χρησιμοποιήθηκε η μεθοδολογία της ποσοτικής έρευνας με τη χρήση του στατιστικού εργαλείου spss. Πρόκειται για μία περιγραφική έρευνα που έχει σαν σκοπό να καταγράψει τις απόψεις αλλά και τις αντιλήψεις των εργαζομένων στα κέντρα πρόληψης. Το δείγμα αφορούσε εργαζόμενους σε κέντρα πρόληψης σε όλη την Ελλάδα. Ο ερευνητής προκειμένου να συλλέξει το δείγμα επέλεξε τη μέθοδο του δείγματος ευκολίας (Cohen κ.α., 2007). Αυτό σημαίνει πώς απέστειλε τα ερωτηματολόγια σε όσο το δυνατόν περισσότερα Κέντρα Πρόληψης, χωρίς να υπάρχει κάποια συγκεκριμένη προϋπόθεση για τη συμπλήρωσή τους. Το σύνολο των ερωτήσεων αφορούσαν τους εργαζόμενους των κέντρων πρόληψης, ενώ κάποιες από τις ερωτήσεις απευθύνονται αποκλειστικά στους υπεύθυνους των κέντρων πρόληψης. Έτσι μπορούμε να πούμε πώς το δείγμα θα μπορούσε να χωριστεί σε δύο μικρότερα δείγματα, σε ένα γενικό δείγμα που αφορούσε όλους τους εργαζόμενους στα κέντρα πρόληψης και σε ένα ειδικό που αφορούσε στους υπεύθυνους του κάθε κέντρου, που είχαν καλύτερη πρόσβαση στα χρηματοοικονομικά στοιχεία των κέντρων. Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει στο σύνολό του 16 ερωτήσεις εκ των οποίων οι εργαζόμενοι έπρεπε να επιλέξουν μεταξύ πολλαπλών επιλογών, ενώ υπήρχαν και ερωτήσεις που αφορούσαν τα χρηματοοικονομικά στοιχεία των κέντρων πρόληψης, το

οποίο οι εργαζόμενοι έπρεπε να υποδείξουν ένα συγκεκριμένο ποσό και τον αριθμό των ατόμων που συμμετείχαν στις δράσεις των κέντρων πρόληψης. Η τελευταία ερώτηση είναι διαμορφωμένη σε κλίμακα Likert scale 5 βαθμια και αφορά τις απόψεις των εργαζομένων για τις συνθήκες λειτουργίας των κέντρων πρόληψης.

Το ερωτηματολόγιο αναφέρεται σε ένα συγκεκριμένο στυλ ερώτησης και απάντησης, που ξεκινά με μια σειρά δομημένων ερωτήσεων, οι οποίες τίθενται στον ερωτηθέμενο. Το ερωτηματολόγιο συλλέγει δεδομένα μόνο σε εθελοντική βάση, ζητώντας απαντήσεις από τους ερωτηθέντες που απαντούν στις ίδιες ερωτήσεις. Ένα μεγάλο στοιχείο της συλλογής περιγραφικών και επεξηγηματικών δεδομένων, είναι να χρησιμοποιήσει κάποιος μια τεχνική όπου ερευνά το κοινό-στόχο για διαφορετικές προοπτικές, χαρακτηριστικά και στάσεις. Για να το επεκτείνουμε, παρόλο που υπάρχουν πολλοί ορισμοί, χρησιμοποιούμε συχνά το ερωτηματολόγιο ως μια φράση «catch-all» που ενσωματώνει μεθοδολογίες συλλογής δεδομένων, όπου κάθε ανταποκριτής απαντά στο ίδιο σύνολο ερωτήσεων, με μια συγκεκριμένη σειρά.

Ενώ τα χαρακτηριστικά του ερωτηματολογίου ενδέχεται να έχουν τα ακόλουθα οφέλη, πρέπει να χρησιμοποιούνται σωστά (Cohen κ.α., 2007):

Είναι φθηνότερο.

Οι ερωτηθέντες μπορούν να μιλήσουν ανοιχτά.

Εναλλακτικά, είναι ο λιγότερο χρονοβόρος τρόπος.

Ένα από τα μεγαλύτερα ζητήματα με τα ερωτηματολόγια, είναι ότι έχουν τα ακόλουθα μειονεκτήματα:

Για να βοηθήσει καλύτερα τους ερωτηθέντες να απαντήσουν στις ανοιχτές ερωτήσεις, ο ερευνητής πρέπει να έχει τη δυνατότητα να τους βοηθήσει να καθορίσουν τις απαντήσεις τους.

Το ερωτηματολόγιο είναι η τεχνική επικοινωνίας μεταξύ του ερευνητή και των ερωτηθέντων, άμεσα ή έμμεσα, ανάλογα με την τεχνική της συλλογής δεδομένων. Η δομή του ερωτηματολογίου που οφείλεται είναι η πιο αναγκαία και ευαίσθητη εργασία. Είναι ο πιο σημαντικός και βασικός παράγοντας για την επιτυχία αυτού του έργου.

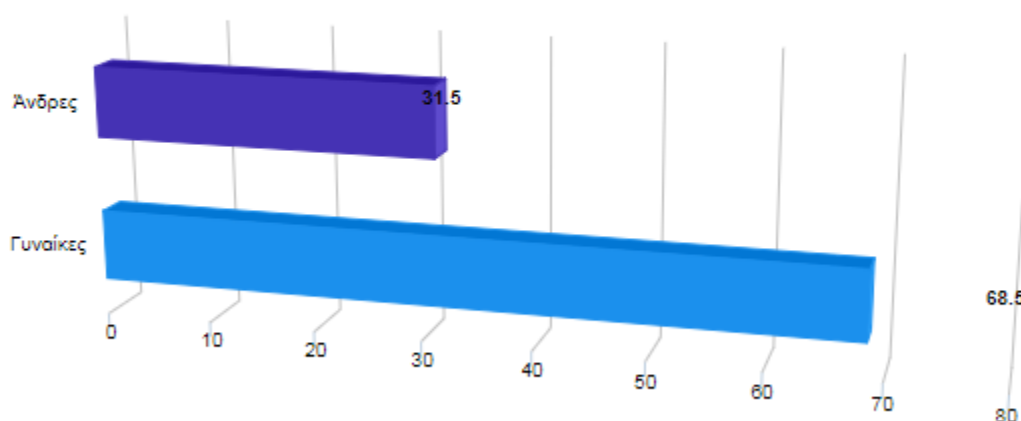
(Παππάς, 2002). Το ερωτηματολόγιο της παρούσας έρευνας διανεμήθηκε ηλεκτρονικά και ανέβηκε στην πλατφόρμα google forms από όπου κλήθηκαν οι εργαζόμενοι στα Κέντρα Πρόληψης να το συμπληρώσουν. Συγκεκριμένα στάλθηκαν 100 ερωτηματολόγια, ενώ επιστράφηκαν συμπληρωμένα 73. Για την ανάλυση των ερωτηματολογίων χρησιμοποιήθηκε η περιγραφική στατιστική και συγκεκριμένα η χρήση συχνοτήτων. Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου αντλήθηκαν από τη βιβλιογραφία όπως για παράδειγμα, διπλωματικές εργασίες και έρευνες του ΕΚΤΕΠΝ.

Κεφάλαιο 7 : Αποτελέσματα έρευνας

7.1. Δημογραφικά στοιχεία

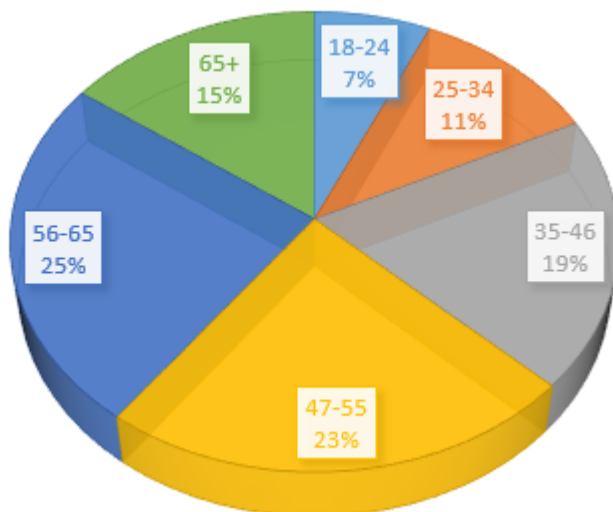
Το φύλο των συμμετεχόντων παρουσιάζεται στο παρακάτω διάγραμμα. Το 31.5 % του δείγματος ήταν άνδρες και το 68,5 % ήταν γυναίκες.

Διάγραμμα 1 : Φύλο (%)

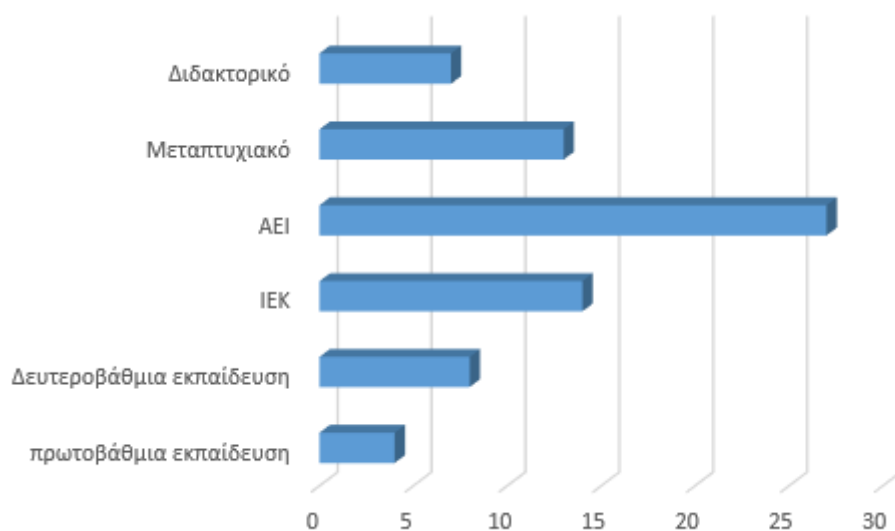
Η πλειοψηφία των εργαζομένων είναι ηλικίας 47-55 ετών και 56-65 ετών (βλ διάγραμμα 2).

Διάγραμμα 2 : Ηλικία %

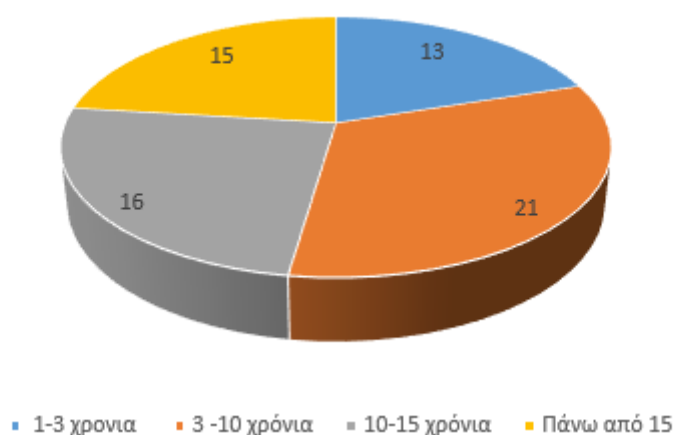
Σε ότι αφορά την εκπαίδευση, η πλειοψηφία των εργαζομένων είναι απόφοιτοι ΑΕΙ (βλ. Διάγραμμα 3).

Διάγραμμα 3 : Εκπαίδευση %

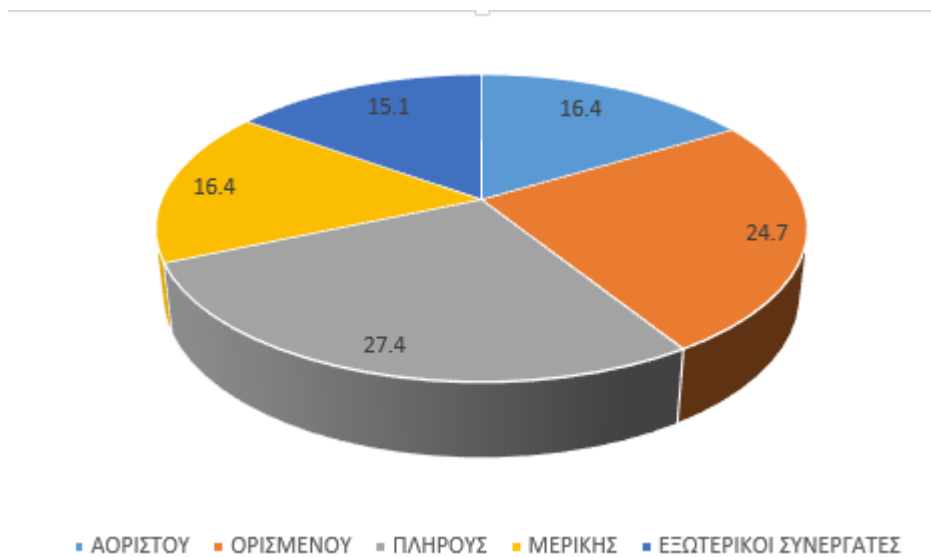
Σε ότι αφορά την εμπειρία τους , το 21 % έχει εμπειρία μεγαλύτερη των 15 ετών.

Διάγραμμα 4 : Εμπειρία (%)

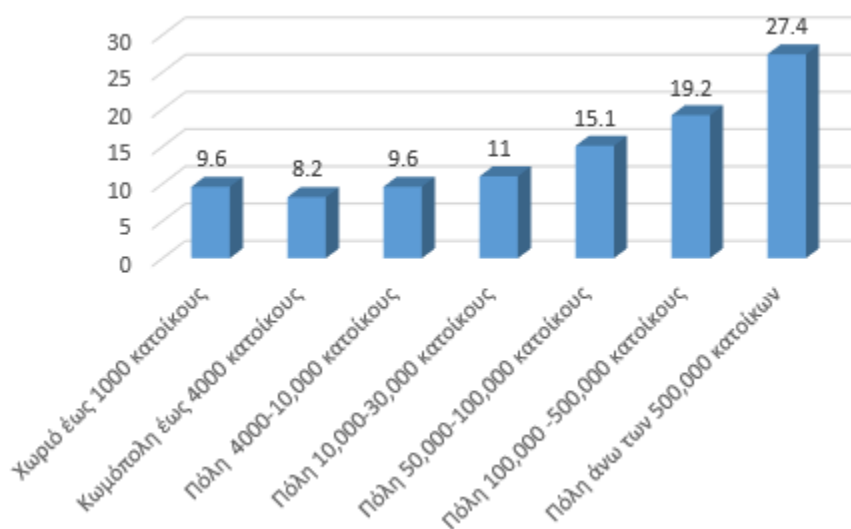
Σε ότι αφορά τις σχέσεις εργασίας εργαζομένων των κέντρων πρόληψης το 27,4% απάντησε πώς είναι εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης, ενώ το 16,4% απάντησε πως είναι εργαζόμενοι μερικής απασχόλησης. Το 24,7% ήταν εργαζόμενοι ορισμένου χρόνου, ενώ το 16,4% είναι εργαζόμενοι αορίστου. Τέλος το 15,1% είναι εξωτερικοί συνεργάτες (Διάγραμμα 5).

Διάγραμμα 5: Σχέση εργασίας (%)

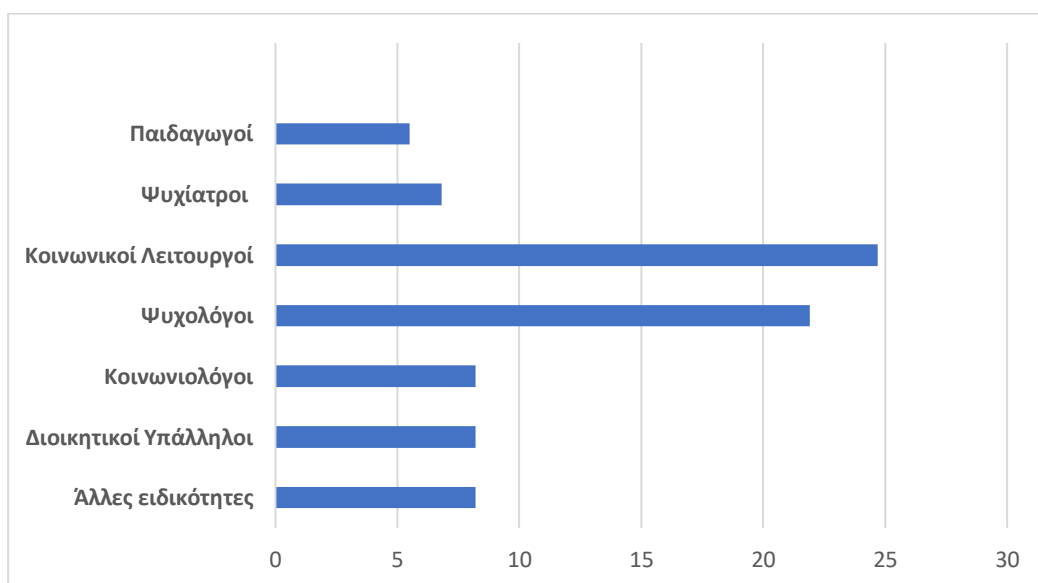
Η επόμενη ερώτηση αφορούσε τον τόπο εργασίας των ερωτηθέντων. Το 27,4% δήλωσε πως διαμένει και εργάζεται σε πόλη, η οποία είναι μεγαλύτερη των 500 χιλιάδων κατοίκων, κάτι το οποίο είναι λογικό, καθώς αφορά τις πόλεις της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης. Το 19,2% απάντησε πως εργάζεται σε πόλη η οποία είναι από 100.000 έως 500.000 κατοίκους, το 15,1% απάντησε πως εργάζεται σε πόλη η οποία είναι από 50 έως 100.000 κατοίκους, το 11 % εργάζεται σε πόλη 10.000 έως 30.000 κατοίκων (Διάγραμμα 6).

Διάγραμμα 6: Τόπος εργασίας

Το 24,7 % των εργαζομένων του δείγματος έχουν την ειδικότητα του κοινωνικού λειτουργού, ενώ το 21,9 % ήταν ψυχολόγοι. Οι κοινωνιολόγοι και οι διοικητικοί υπάλληλοι είναι το 16,4 % του δείγματος (Διάγραμμα 7).

Διάγραμμα 7: Ειδικότητα

Οι απαντήσεις από την ερώτηση 7 έως την ερώτηση 10, απαντήθηκαν μόνο από τους υπεύθυνους των κέντρων πρόληψης. Οι ερωτήσεις αυτές απαντήθηκαν από 10 άτομα.

Οι απαντήσεις συνοπτικά βρίσκονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 1 : Χρηματοδότηση των κέντρων

Χρηματοδότηση από υπουργείο εσωτερικών	ΠΟΣΟ	ΕΙΣΦ ΟΡΕ Σ	ΠΟΣΟ	ΔΩ ΡΕΕ Σ	ΠΟ ΣΟ	ΑΛΛ ΟΙ ΠΟΡ ΟΙ	ΠΟΣ Ο	ΕΚΔ ΗΛΩ ΣΕΙΣ	ΠΟΣ Ο	ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ
NAI	78,000	NAI	28,000	NAI	2500	-	-	-	-	2100
NAI	56000	NAI	25,200	-	-	-	-	-	-	1437
NAI	79000	NAI	33000	NAI	4500	NAI	3000	NAI	1870	2800
NAI	65,500	NAI	15,000	NAI	1832	-	-	-	-	1934
NAI	52,000	NAI	27,500	-	-	-	-	-	-	1400
NAI	43000	NAI	15,600	NAI	3700	NAI	1800	NAI	2600	1550
NAI	28,000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
NAI	65000	NAI	28000	NAI	5400	NAI	5800	NAI	5000	2850
NAI	52,000	NAI	37,000	NAI	8000	NAI	6000	NAI	4300	1746

Το έσοδο ανά ωφελούμενο, θα υπολογιστεί ως εξίσωση του συνολικού εσόδου που λαμβάνεται από τα κέντρα από τα διάφορα μέσα χρηματοδότησης διαιρεμένο με τον αριθμό των ωφελούμενων.

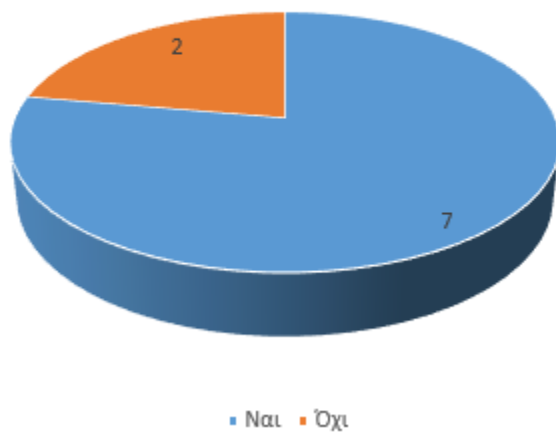
Πίνακας 2 : Κόστος ανά ωφελούμενο

Αριθμός Κέντρων	Κόστος ανά ωφελούμενο (σε ευρώ)
Κέντρο 1	51,6
Κέντρο 2	75
Κέντρο 3	66,7
Κέντρο 4	55, 4
Κέντρο 5	72, 1
Κέντρο 6	65,8
Κέντρο 7	54,7
Κέντρο 8	76, 2
Κέντρο 9	74,5

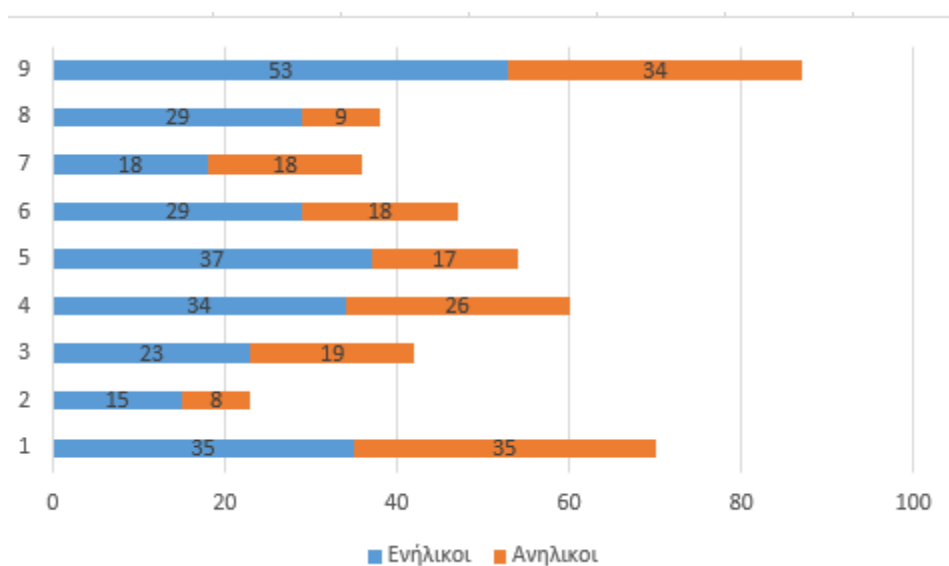
Πηγή: Υπολογισμοί από πίνακα 1

Οι υπεύθυνοι των κέντρων ρωτήθηκαν εάν πραγματοποιήθηκαν βιωματικές ομάδες/εργαστήρια ενηλίκων - ανηλίκων στα κέντρα πρόληψης. Οι 7 απάντησαν πως πραγματοποιήθηκαν και οι 2 απάντησαν αρνητικά (Διάγραμμα 8). Το διάγραμμα 8 παρουσιάζει πόσα άτομα συμμετείχαν στα εργαστήρια, ενήλικοι αλλά και ανήλικοι. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων ήταν ενήλικοι.

Διάγραμμα 8 : Βιωματικά εργαστήρια - ομάδες

Διάγραμμα 9 : Βιωματικά εργαστήρια ενήλικες-ανήλικοι

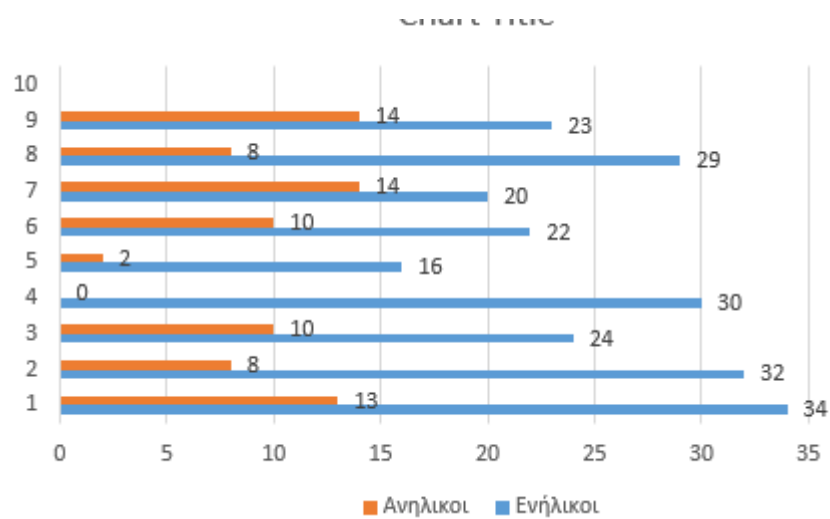

Η επόμενη ερώτηση στους υπεύθυνους των κέντρων αφορούσε την συμμετοχή σε υπηρεσίες συμβουλευτικής. Από τους 9 υπεύθυνους, οι 8 απάντησαν πως στο κέντρο πρόληψης στο οποίο εργάζονται, πραγματοποιούνται ατομικά ραντεβού συμβουλευτικής (Διάγραμμα 10) ενώ, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στα ατομικά ραντεβού συμβουλευτικής ήταν ενήλικοι.

Διάγραμμα 10 : Ατομικά ραντεβού συμβουλευτικής

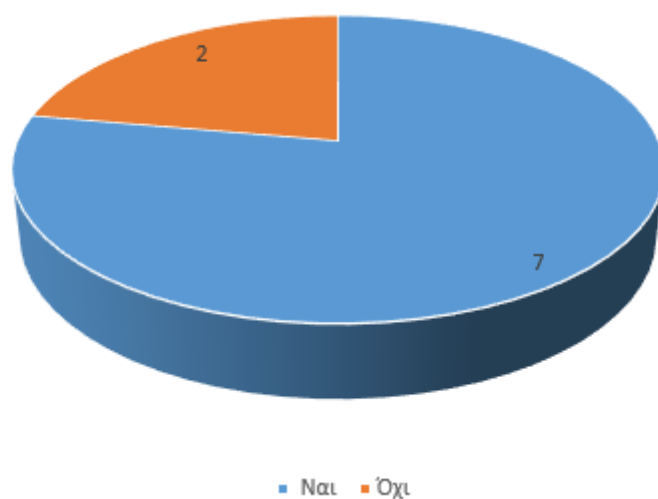

Διάγραμμα 11: Συμβουλευτική ενήλικοι - ανήλικοι

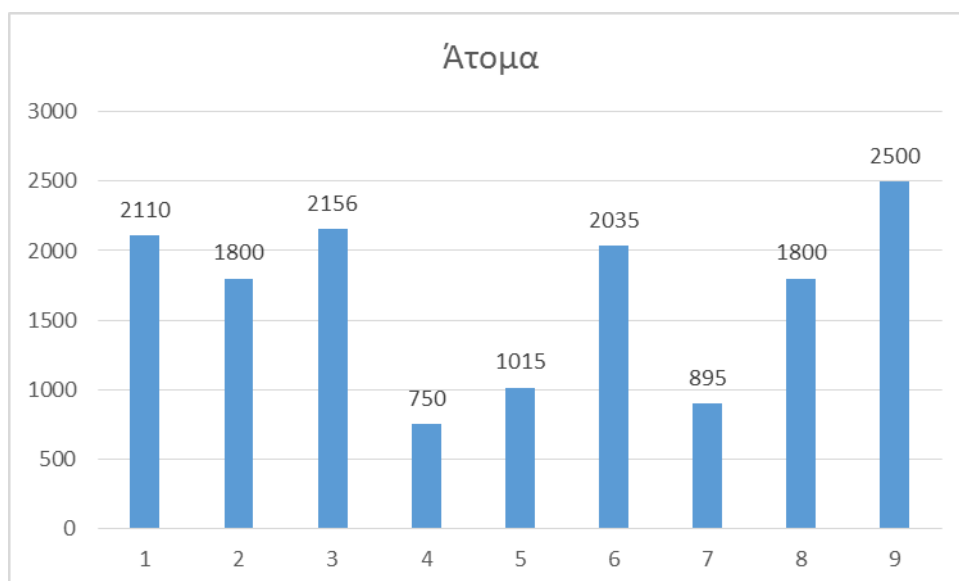

Οι υπεύθυνοι των κέντρων πρόληψης που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο ανέφεραν πως πραγματοποιούνται ημερίδες ενημέρωσης στα 7 από τα 9 κέντρα πρόληψης, ενώ τα άτομα που συμμετέχουν στις ημερίδες φαίνονται στο διάγραμμα 13 .

Διάγραμμα 12: Ημερίδες

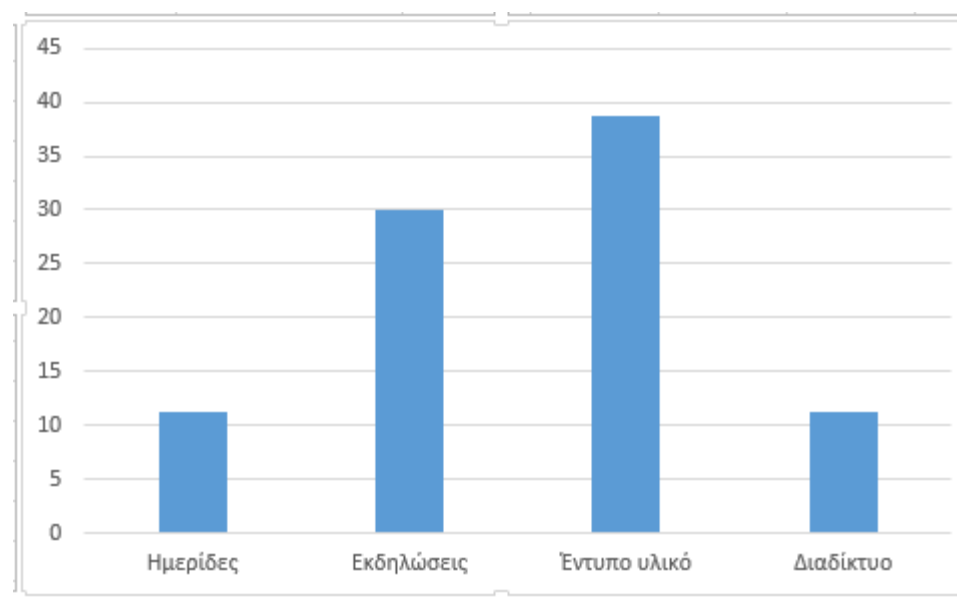

Διάγραμμα 13 : Άτομα που συμμετέχουν στις ημερίδες

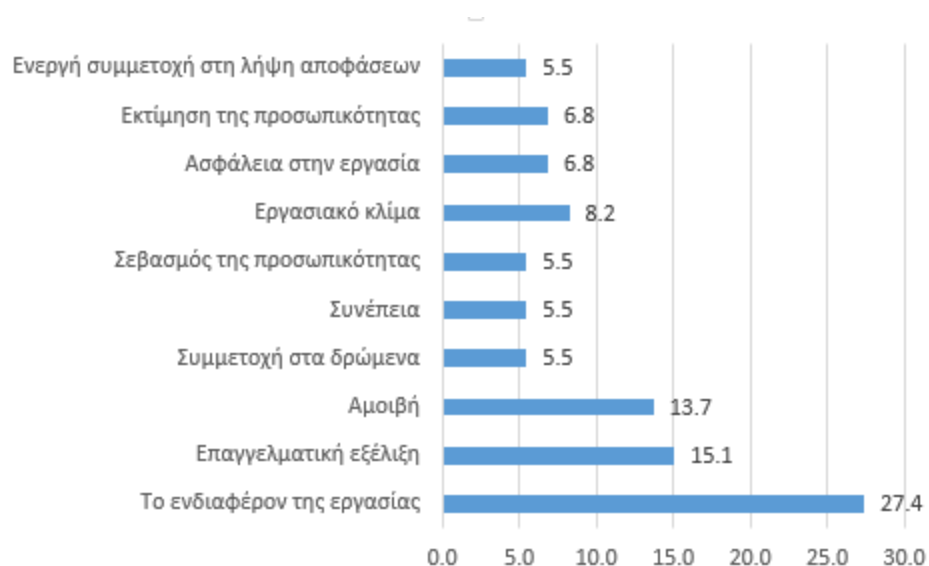
Σε ότι αφορά την προώθηση των κέντρων πρόληψης, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων απάντησε, πως τα κέντρα πρόληψης ενημερώνουν το κοινό μέσω έντυπου υλικού, ημερίδων και ομιλιών και λιγότερο μέσω διαδικτύου.

Διάγραμμα 14: Προώθηση

Η πλειοψηφία των εργαζομένων απάντησε ο παράγοντας που τους δημιουργεί τη μεγαλύτερη ικανοποίηση από την εργασία τους είναι το ενδιαφέρον της εργασίας 27,4%, η επαγγελματική εξέλιξη 15,1% , η αμοιβή 13,7%, ενώ ακολουθούν το εργασιακό κλίμα 8,2% , η εκτίμηση της προσωπικότητάς 6,8% και η ασφάλεια στην εργασία 6,8% (Διάγραμμα 15).

Διάγραμμα 15 : Ικανοποίηση %

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα απάντησαν πως θεωρούν πως το κέντρο πρόληψης που εργάζονται δεν λειτουργεί αποτελεσματικά με μέσο όρο $M=1,5$. Στην ερώτηση εάν υπάρχουν μεγάλες ελλείψεις σε υλικοτεχνικό εξοπλισμό απάντησαν πως μάλλον συμφωνούν με μέσο όρο απαντήσεων 3,4. Στην ερώτηση εάν υπάρχουν περικοπές δαπανών απάντησαν θετικά με μέσο όρο $M=4$. Στην ερώτηση εάν υπάρχουν κενά στο οργανόγραμμα τα οποία δεν καλύπτονται απάντησαν πάλι θετικά με μέσο όρο $M=3,6$. Στην ερώτηση εάν το κράτος έχει περιορίσει τα κονδύλια προς τα κέντρα πρόληψης απάντησαν αρνητικά $M=2,3$, ενώ επίσης απάντησαν πως υπάρχουν ελλείψεις σε προσωπικό με μέσο όρο $M=3,6$ και πως η εκπαίδευση των εργαζομένων είναι επαρκής $M=3,4$ (Πίνακας 3).

Πίνακας 3: Απόψεις των εργαζομένων για τα κέντρα πρόληψης

ΠΡΟΤΑΣΗ	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ	ΤΥΠ. ΑΠΟΚΛΙΣΗ
ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΟΜΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΑ.	1.5342	0,875
ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΜΕΓΑΛΕΣ ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ ΣΕ ΥΛΙΚΟΤΕΧΝΙΚΟ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟ.	3.4795	1,264
ΕΧΟΥΝ ΓΙΝΕΙ ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ ΣΤΙΣ ΔΑΠΑΝΕΣ.	4.0685	0,754
ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΚΕΝΑ ΣΤΟ ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΚΑΛΥΦΘΕΙ .	3.6027	0,328
ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΕΧΕΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΕΙ ΤΑ ΚΟΝΔΥΛΙΑ ΠΡΟΣ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ.	2.3699	1,045
ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΛΛΕΙΨΗ ΣΕ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ.	3.6164	1,436
Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΙΝΑΙ ΕΠΑΡΚΗΣ	3.4247	1,534

Κεφάλαιο 8 : Συμπεράσματα

8.1. Συμπεράσματα και συζήτηση

Η εργασία αυτή αφορά τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν τα κέντρα πρόληψης των εξαρτήσεων στην Ελλάδα. Για τους σκοπούς αυτής της εργασίας πραγματοποιήθηκε έρευνα με δείγμα που αποτελούνταν από 73 άτομα τα οποία εργάζονται σε κέντρα πρόληψης τοξικοεξάρτησης στην Ελλάδα. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα ήταν γυναίκες σε ποσοστό 68,5%, ενώ ηλικιακά η πλειοψηφία των συμμετεχόντων μοιραζόταν ανάμεσα στο ηλικιακό γκρουπ 47 έως 55 και 56 έως 65. Ότι αφορά στην εκπαίδευσή τους η πλειοψηφία των εργαζομένων στα κέντρα πρόληψης δήλωσαν πως είναι απόφοιτοι ΑΕΙ με επαγγελματική εμπειρία η στην πλειοψηφία από 3 με 10 χρόνια.

Η πλειοψηφία των εργαζομένων σύμφωνα με την έρευνα ήταν εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης, ενώ ένα 24,7% ήταν εργαζόμενοι ορισμένου χρόνου και ένα μεγάλο ποσοστό επίσης, δηλαδή το 15,1% ήταν εξωτερικοί συνεργάτες στα κέντρα πρόληψης. Όπως είναι λογικό και βάσει της έρευνας, φαίνεται πως η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα, εργάζονται σε μεγάλες πόλεις, όπως η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη, δηλαδή άνω των 500 χιλιάδων κατοίκων. Οι επόμενες απαντήσεις της έρευνας αφορούσαν και απαντήθηκαν από τους υπευθύνους των κέντρων πρόληψης και είχαν να κάνουν με την επιχορήγηση και τα έσοδα των κέντρων πρόληψης.

Συμπερασματικά όλα τα κέντρα πρόληψης φαίνεται από τα ευρήματα της έρευνας ότι λαμβάνουν χρηματοδότηση από το Υπουργείο Εσωτερικών σε ετήσια βάση, ενώ αρκετά από αυτά στηρίζονται σε εισφορές και κάποια δέχονται και δωρεές. Σε κάποια από αυτά οι υπεύθυνοι των κέντρων πρόληψης απάντησαν πως αντλούν πόρους εκτός των άλλων και από διάφορες εκδηλώσεις, ενώ ένα πολύ μικρό ποσοστό αυτό ανέφερε άλλους πόρους. Από τα κέντρα πρόληψης που απάντησαν, οι υπεύθυνοί τους απάντησαν ότι οργανώνονται βιωματικά σεμινάρια σε μεγάλο ποσοστό, με τους περισσότερους που συμμετέχουν σε αυτά να είναι ανήλικοι, ενώ σε ότι αφορά τις

υπηρεσίες συμβουλευτικής, απάντησαν πως τα περισσότερα κέντρα πρόληψης διοργανώνουν τέτοιες συνεδρίες, με τη διαφορά ότι οι περισσότεροι που συμμετέχουν είναι ενήλικοι. Το κόστος ανά ωφελούμενο κυμαίνεται μεταξύ 50-70 ευρώ περίπου, το οποίο είναι ιδιαίτερα χαμηλό σε σχέση με το μέσο όρο του κόστους ανά ωφελούμενο της Ευρωπαϊκής Ένωσης που κυμαίνεται στα 100-120 ευρώ ανά ωφελούμενο (EMCCDA, 2011).

Επιπλέον οι υπεύθυνοι των κέντρων πρόληψης απάντησαν πως στην πλειοψηφία των κέντρων πρόληψης οργανώνονται ημερίδες με μέγιστο αριθμό ατόμων τα 2.500 άτομα ανά ημερίδα. Η προώθηση γίνεται με τη χρήση έντυπου υλικού αλλά και μέσω των εκδηλώσεων και λιγότερο μέσα από τις ημερίδες, αλλά και το διαδίκτυο. Τέλος σε ότι αφορά την ικανοποίηση των εργαζομένων το ενδιαφέρον της εργασίας φαίνεται να είναι ο πιο σημαντικός παράγοντας ικανοποίησης για τους εργαζόμενους στα κέντρα πρόληψης, ενώ ακολουθούν η επαγγελματική εξέλιξη και η αμοιβή.

Η τελευταία ερώτηση αφορούσε την άποψη των εργαζομένων για τη γενικότερη λειτουργία των κέντρων πρόληψης. Από τα ευρήματα μπορούμε να συμπεράνουμε πως η πλειοψηφία των εργαζομένων θεωρεί πως τα κέντρα πρόληψης γενικά δεν λειτουργούν αποτελεσματικά, εφόσον απάντησαν με μέσο όρο απαντήσεων στην πενταβάθμια κλίμακα likert scale με 1,5.

Επίσης η πλειοψηφία των εργαζομένων αναφέρει πως υπάρχουν γενικά μεγάλες ελλείψεις σε υλικοτεχνική εξοπλισμό, ενώ ακόμα περισσότεροι θεωρούν πως οι περικοπές στις δαπάνες είναι ένα πολύ σημαντικό μειονέκτημα για τα κέντρα πρόληψης. Τα κενά στο οργανόγραμμα φαίνεται να απασχολούν πάνω από τους μισούς συμμετέχοντες στην έρευνα, η έλλειψη προσωπικού θεωρείται επίσης σημαντική με μέσο όρο 3,6, ενώ περισσότεροι από τους μισούς εργαζόμενους με μέσο όρο 3,4, απάντησαν πως η εκπαίδευση είναι επαρκής.

Η ιδέα των προγραμμάτων που πραγματοποιούνται από το προσωπικό των Κέντρων Πρόληψης βασίζεται στην ενεργό συμμετοχή και δράση ολόκληρης της κοινωνίας και όχι μόνο των "ειδικών". Οι ενέργειές τους δεν περιορίζονται στη διάδοση ακριβών πληροφοριών. Αντίθετα, στοχεύουν κυρίως στην ανάπτυξη προσωπικών και κοινωνικών δεξιοτήτων, στην υιοθέτηση θετικών συμπεριφορών, στην κινητοποίηση

της τοπικής κοινότητας προς τη συλλογική παρέμβαση, στην ποιότητα ζωής, η οποία προστατεύει συλλογικά από την υιοθέτηση εθιστικών συνηθειών και επηρεάζει άμεσα όλους.

Οι εργαζόμενοι στα Κέντρα Πρόληψης προσπαθούν να ενδυναμώσουν τα άτομα στις διαπροσωπικές τους αλληλεπιδράσεις, αυξάνοντας την ευαισθητοποίηση και μειώνοντας τις μεταβλητές που συμβάλλουν στην εξάρτηση από παράνομες ουσίες, καθώς και άλλες εθιστικές στάσεις και συμπεριφορές (τυχερά παιχνίδια, διαδίκτυο, τρόφιμα κ.λπ.). Με επίκεντρο τα βασικά ψυχολογικά στοιχεία και την επιδείνωση της κρίσης, έχουν εφαρμόσει έναν αυξανόμενο αριθμό παρεμβάσεων τα τελευταία χρόνια σε θέματα όπως η επιθετικότητα, η βία, τα οικογενειακά προβλήματα, το διαζύγιο, το πένθος και ούτω καθεξής.

Ωστόσο φαίνεται πως σήμερα τα κέντρα πρόληψης αντιμετωπίζουν πολλές προκλήσεις και προβλήματα, τα οποία δυνητικά μπορεί να αποτελέσουν ένα πολύ σημαντικό παράγοντα ανασχεσης της λειτουργίας τους. Το παρόν νομοθετικό πλαίσιο στην Ελλάδα, που έχει περιορίσει πάρα πολύ τις δαπάνες σε ότι αφορά την πρόσληψη νέων επιστημόνων στα κέντρα πρόληψης, φαίνεται πώς είναι ένας από τους βασικούς λόγους για τους οποίους τα κέντρα πρόληψης σήμερα είναι υποστελεχωμένα.

Ένα από τα προβλήματα που έχουν τα κέντρα πρόληψης είναι η περιορισμένη χρηματοδότηση από πόρους της κεντρικής Κυβέρνησης. Για την ακρίβεια δεν είναι προβληματικό μόνο το γεγονός ότι στα πλαίσια μιας δημοσιονομικής πολιτικής, η οποία απέβλεπε σε πρωτογενή πλεονάσματα, περιορίστηκαν η άμεση χρηματοδότηση οι ερωτώμενοι διαφωνούν αλλά και το γεγονός ότι κομμάτι των αρμοδιοτήτων γύρω από τα ΚΕΠΕΚ έχει από χρόνια μεταφερθεί στην τοπική αυτοδιοίκηση, χωρίς όμως ποτέ η τοπική αυτοδιοίκηση να χρηματοδοτηθεί επαρκώς για να μπορέσει να ασκήσει τις αρμοδιότητες αυτές. Όπως γίνεται φανερό η ελλιπής χρηματοδότηση, δρα ανασταλτικά στην επίτευξη των στόχων που τα ίδια τα κέντρα πρόληψης έχουν. Δυσκολεύονται τόσο σε επίπεδο υποδομών όσο και σε επίπεδο προσωπικού και δράσεων. Στην πραγματικότητα υπολειτουργούν και πετυχαίνουν το ελάχιστο των αποτελεσμάτων που θα είχαν τη δυνατότητα να επιτύχουν αν η χρηματοδότηση τους ήταν επαρκής. Επιπλέον η Ελλάδα είναι δυστυχώς μία χώρα η οποία δεν έχει αναπτύξει

μία κουλτούρα χρηματοδότησης δράσεων από ιδιώτες. Παρότι το νομοθετικό πλαίσιο είναι υπαρκτό, δίνοντας φοροαπαλλαγές ανάλογα με τις δωρεές, όπως προβλεπόταν από τη νομοθεσία του Υπουργείου Πολιτισμού, η έλλειψη κουλτούρας εμποδίζει στην πραγματικότητα τόσο την ύπαρξη δράσεων από τους φορείς για τη συγκέντρωση χρημάτων όσο και τις δωρεές από ιδιώτες, στα πλαίσια αυτά που συχνά αναφέρουμε ως κοινωνία των πολιτών.

8.2. Προτάσεις

Τα προηγούμενα κεφάλαια έχουν ήδη καταστήσει σαφές ότι απαιτείται ένα σαφές και ενοποιημένο λειτουργικό πλαίσιο, κυρίως για τη διαμόρφωση των εσωτερικών κανονισμών του κέντρου πρόληψης για εργασιακά ζητήματα και τον επαναπροσδιορισμό του στόχου της λειτουργίας και του ρόλου των κέντρων πρόληψης. Μπορούμε επίσης να προσθέσουμε τη δημιουργία του μητρώου προσωπικού του κέντρου πρόληψης, την έναρξη της επιτροπής παρακολούθησης, τη διερεύνηση των αρμοδιοτήτων του κέντρου πρόληψης και άλλες δράσεις που αφορούν άλλες εξαρτώμενες περιοχές, καθώς και τη χρήση του Πανελλήνιου Δικτύου Πρόληψης για ερευνητικούς σκοπούς. Θα πρέπει να αναθεωρηθεί το σύστημα προσλήψεων για το προσωπικό του κέντρου πρόληψης και το σύστημα μισθών για τους υπαλλήλους αυτών των υπηρεσιών, καθώς επίσης να αυξηθεί η ικανοποίηση των υπαλλήλων σε συγκεκριμένους τομείς. Επιπλέον όπως φάνηκε από την έρευνα είναι πολύ σημαντικό να υπάρξουν χορηγίες για την αγορά υλικοτεχνικού εξοπλισμού καθώς αυτή είναι μια κοινή έλλειψη στα κέντρα πρόληψης εξαρτήσεων όπως φάνηκε από τις απαντήσεις των εργαζόμενων σε αυτά. Καθώς φαίνεται η λειτουργία των κέντρων δεν είναι αποτελεσματική και αυτό θα μπορούσε να λυθεί με διεπιστημονικότητα και την διαδικασία πρόσληψης νέων στελεχών από διάφορες επιστημονικές ομάδες προκειμένου να αντιμετωπιστεί η υποστελέχωση των κέντρων πρόληψης. Τέλος πρέπει να υπάρξει ένα μνημόνιο συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και του Υπουργείου Παιδείας και Δια βίου Μάθησης για τη διείσδυση του έργου των Κέντρων Πρόληψης στη σχολική κοινότητα.

8.3. Περιορισμοί έρευνας

Ένας από τους πιο σημαντικούς περιορισμούς που συνάντησε αυτή η έρευνα ήταν η δυσκολία συλλογής των ερωτηματολογίων, καθώς υπήρχε μεγάλη απροθυμία από την πλευρά των συμμετεχόντων να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο. Επιπλέον ένας πολύ μικρός αριθμός υπευθύνων των κέντρων πρόληψης απάντησαν στο ειδικό τμήμα του ερωτηματολογίου που τους απευθυνόταν. Πέρα από τη δυσκολία συλλογής των ερωτηματολογίων, είναι πολύ σημαντικό να σημειωθεί πως η βιβλιογραφία γύρω από τα κέντρα πρόληψης στην Ελλάδα, είναι εξαιρετικά περιορισμένη. Αυτό αποτέλεσε άλλον έναν περιορισμό της έρευνας αυτής.

Βιβλιογραφία:

Ελληνική

Cohen, L., Manion, L., Morrison, K. (2007) Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας - νέα συμπληρωμένη και αναθεωρημένη έκδοση, μετάφραση: Κυρανάκης, Σ, Μαυράκη, Μ, Μητσοπούλου, Χ, Μπιθάρ, Π, Φιλοπούλου, Μ, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Diexodos Acharnes.nd. Νομική μορφή, Ανακτήθηκε από: http://www.diexodosacharnes.gr/p/blog-page_33.html (Προσπελάστηκε στις 27 Φεβρουαρίου 2021).

Europa (2013) ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ (2013-2016) Ανακτήθηκε από: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013XG1130\(01\)&from=SL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013XG1130(01)&from=SL) (Προσπελάστηκε στις 21 Μαρτίου 2021).

Faethon. Nd. Κέντρο πρόληψης Ανακτήθηκε από: <https://faethon.org/index.php/draseis> (Προσπελάστηκε στις 27 Φεβρουαρίου 2021).

Halkidiki focus (2018) Ακόμη μία ομάδα ολοκλήρωσε το Κέντρο Πρόληψης "ΠΙΝΟΗ". Ανακτήθηκε από: https://www.halkidikifocus.gr/focus/index.php?option=com_k2&view=item&id=34225:%CF%87%CE%B1%CE%BB%CE%BA%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%BA%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%BF-%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%BB%CE%B7%CF%88%CE%B7%CF%82-%CF%80%CE%BD%CE%BF%CE%B7-%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%BA%CE%BB%CE%AE%CF%81%CF%89%CF%83%CE%B7-%CE%BF%CE%BC%CE%AC%CE%B4%CE%B1-%CE%B3%CE%BF%CE%BD%CE%B5%CE%AF%CF%82-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CF%8D%CE%B3%CF%85%CF%81%CE%BF%CF%82&Itemid=430 (Προσπελάστηκε στις 10 Μαΐου 2021).

KP Argo.nd. Η εταιρεία. Ανακτήθηκε από: <http://kpargo.gr/people> (Προπελάστηκε στις 22 Φεβρουαρίου 2021).

KP Evia.n.d. Οι δράσεις μας. Ανακτήθηκε από: <https://kpevia.gr/>(Προσπελάστηκε στις 23 Φεβρουαρίου 2021).

Kp Irida .nd. Κέντρο Πρόληψης Ίριδα. Ανακτήθηκε από: <https://kpirida.gr/kentro-prolipsis-irida/>(Προσπελάστηκε στις 28 Φεβρουαρίου 2021).

KP Larisa .n.d. Ανακτήθηκε από: Δράσεις. <http://www.kplarisa.gr/draseis/sxoleio> (Προσπελάστηκε στις 28 Φεβρουαρίου 2021).

Kplakonias.(nd). Ταυτότητα του κέντρου. Ανακτήθηκε από: <http://www.kplakonias.gr/page/%CF%84%CE%B1%CF%85%CF%84%CE%BF%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1>.

KP-Stathmos.n.d. Ταυτότητα Ανακτήθηκε από: http://www.kp-stathmos.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=17&Itemid=43

OKANA (2012) Διεθνείς Ευρωπαϊκές Συμμετοχές Ανακτήθηκε από: <https://www.okana.gr/2012-05-02-08-47-43/diethneiseurwpaikes-summetoxes/item/157-rompidou> (Προσπελάστηκε στις 25 Φεβρουαρίου 2021)

Δερτιλής, Γ. 1983. Διεπιστημονικότητα και Ιστορία. Επιθεώρηση Κοινωνικών Επιστημών, σ.σ. 52-67.

Δημοκρατία, στο [http://www.gedd.gr/article_data/Linked_files/81/3hEkthesh\(KentraProlhpshts\).pdf](http://www.gedd.gr/article_data/Linked_files/81/3hEkthesh(KentraProlhpshts).pdf).

Δίκτυο Άλφα n.d. ΑΠΟ ΤΙ “ΕΞΑΡΤΑΤΑΙ”; 12 ερωτήματα για την πρόληψη της εξάρτησης. Ανακτήθηκε από :http://www.diktioalpha.gr/photos/diktio_a.pdf (Προσπελάστηκε στις 22 Φεβρουαρίου 2021).

EKTEΠN (2014) Η Κατάσταση του Προβλήματος των Ναρκωτικών και των οιοπνευματοειδών - Ετήσια Έκθεση 2014, Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης & EKTEΠN (2017): Ετήσια Έκθεση 2016. Ανακτήθηκε από: <https://www.ektepn.gr/Documents/PDF/EE2016.pdf> (Προσπελάστηκε στις 25 Φεβρουαρίου 2021).

EKTEΠN, 2020. Το νέο πρόγραμμα και το σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ναρκωτικά για την περίοδο 2021-2025. Ανακτήθηκε από: <https://www.ektepn.gr/news/neo-programma-kai-shedio-drasis-tis-ee-gia-ta-narkotika-gia-tin-periodo-2021-2025> (Προσπελάστηκε στις 20 Φεβρουαρίου 2021).

ΕΚΤΕΠΝ, n.d. Ιστορική αναδρομή της νομοθεσίας για τα ναρκωτικά στην Ελλάδα. Ανακτήθηκε από: <https://www.ektepn.gr/activities/politiki-kai-nomothesia/istoriki-anadromi-tis-nomothesias-gia-ta-narkotika-stin-ellada> (Προσπελάστηκε στις 23 Φεβρουαρίου 2021).

Ζαφειρίδης, Φ., (1992). Ναρκωτικά: Απαγόρευση, Αντιαπαγόρευση και Μαθητευόμενοι Μάγοι. Περιοδικό Προσέγγιση.

Ζαφειρίδης, Φ., 1983. Τοξικομανία: Προς ένα Ελεύθερο Άτομο ή προς μία Νέα Χειραγώγηση; Το Πρόβλημα της Μεθαδόνης. Περιοδικό Αντί.

Ζαφειρίδης, Φ., Λαϊνάς, Σ., & Γκιουζέπας, Σ. 2003. Το πρόβλημα των ναρκωτικών και ο νέος ρόλος του λειτουργού υγείας. Πρακτικά ημερίδας Κέντρου Πρόληψης Βέροιας “Η Πρόσβαση”. Βέροια.

Ματαλών, Ε. (1980). Ομαδική ψυχοθεραπεία και εμπειρίες ομάδας στον τομέα των ανθρώπινων σχέσεων. Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, 39(39-40), 297-309.

Νοεμβρίου, σελ: C250/1 - C250/3, στο [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012XG1229\(01\)&from=EL](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012XG1229(01)&from=EL).

Νόστιμον ήμαρ 2017.Ο ρόλος των κέντρων πρόληψη εξαρτήσεων. Ανακτήθηκε από: <https://www.nostimonimar.gr/gia-mia-protovathmia-frontida-ygias-tomon-ke-metatopiseon/#:~:text=%CE%9F%20%CF%81%CF%8C%CE%BB%CE%BF%CF%82%20%CF%84%CF%89%CE%BD%20%CE%9A%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CF%89%CE%BD%20%CE%A0%CF%81%CF%8C%CE%BB%CE%B7%CF%88%CE%B7%CF%82%20%CF%84%CF%89%CE%BD%20%CE%95%CE%BE%CE%B1%CF%81%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B5%CF%89%CE%BD> (Προσπελάστηκε στις 22 Φεβρουαρίου 2021).

Ντινάκη, Φ., Σχοινά, Ι., Λελόβα, Σ., Πανουτσόπουλος, Α. (2011) *Έκθεση Μικτού Κλιμακίου Ελέγχου Κέντρων Πρόληψης & Αγωγής Υγείας*, Αθήνα: Ελληνική.

ΟΚΑΝΑ, (nd) α. Υπηρεσίες του ΟΚΑΝΑ. Ανακτήθηκε από: <https://www.okana.gr/el/ypiresies> (Προσπελάστηκε στις 21 Μαρτίου 2021).

Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά, στο <http://www.ektepn.gr/Documents/PDF/ee2013.pdf> [πρόσβαση στις 22 Φεβρουαρίου 2015].

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2012), <<Στρατηγική της ΕΕ για τα Ναρκωτικά (2013-2020)>>, *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, 30

Ξενόγλωσση

Advisory Council on the Misuse of Drugs (2015) *Prevention of drug and alcohol dependence - briefing by the Recovery Committee*, London: Advisory Council on the Misuse of Drugs, στο https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/406926/ACMD_RC_Prevention_briefing_250215.pdf.

Brotherhood A και Sumnall HR 2011. European drug prevention quality standards. Lisbon: EMCDDA.

Brown JH ,2001. Youth, drugs and resilience education. *Journal of Drug Education* 31: σελ.83–122.

Council of Europe .nd. About Pompidou Group [Online] Διαθέσιμο από: <https://www.coe.int/en/web/pompidou/about> (Προσπελάστηκε στις 21 Μαρτίου 2021).

Emccda (2011). Cost and financing of drug treatment services in Europe: an exploratory study .Ανακτήθηκε από https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/648/downloads/SI_cost-of-treatment_summary.pdf.

EMCDDA (2010) *Prevention and Evaluation Resources Kit (PERK)*, Luxembourg: Publications Office of The European Union, στο <http://www.emcdda.europa.eu/publications/perk> [πρόσβαση στις 22 Φεβρουαρίου 2015].

Orford, J., (2001). *Excessive Appetites: A Psychological View of Addictions*. New York: John Wiley and Sons Ltd.

Ozbay, F., Johnson, D.C., Dimoulas, E., Morgan, C.A. III, Charney, D. & Southwick, S. 2007. Social Support and Resilience to Stress. From Neurobiology to Clinical Practice. *Psychiatry (Edgmont)*, 4(5), σελ. 35-40.

World Health Organization (2015). Targets and beyond-reaching new frontiers in evidence. WHO European Health Report.

Παραρτήματα

Παράρτημα Ι: Πίνακες SPSS

ΦΥΛΟ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΑΝΔΡΑΣ	23	31.5	31.5	31.5
	ΓΥΝΑΙΚΑ	50	68.5	68.5	100.0
	Total	73	100.0	100.0	

ΗΛΙΚΙΑ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	18-24	5	6.8	6.8	6.8
	25-34	8	11.0	11.0	17.8
	35-46	14	19.2	19.2	37.0
	47-55	17	23.3	23.3	60.3
	56-65	18	24.7	24.7	84.9
	65+	11	15.1	15.1	100.0
	Total	73	100.0	100.0	

ΣΧΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ΑΟΡΙΣΤΟΥ	12	16.4	16.4	16.4
ΟΡΙΣΜΕΝΟΥ	18	24.7	24.7	41.1
ΠΛΗΡΟΥΣ	20	27.4	27.4	68.5
ΜΕΡΙΚΗΣ	12	16.4	16.4	84.9
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ	11	15.1	15.1	100.0
Total	73	100.0	100.0	

Ερώτηση 16

	Ελλείψεις εξοπλισμού	Περικοπές δαπανών	Κενά στο οργάνο γραμμα	Περιορισμός κονδυλίων	Αποτελεσμα- τική λειτουργία	Έλλειψη προσωπικού	Επαρκής εκπαίδευση
Mean	1.5342	3.4795	4.0685	3.6027	2.3699	3.6164	3.4247
N	73	73	73	73	73	73	73
Std. Deviation	.50228	1.01529	.97651	1.07677	.93552	1.07536	1.10451

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Ιατρός	12	16.4	16.4	16.4
Ψυχολόγος	6	8.2	8.2	24.7
Ψυχίατρος	5	6.8	6.8	31.5
Κοιν.Λειτουργ.	18	24.7	24.7	56.2
Νοσηλεύτης	16	21.9	21.9	78.1
Κοινωνιολόγος	6	8.2	8.2	86.3
Διοικ. Υπάλλ.	6	8.2	8.2	94.5
Παιδαγωγός	4	5.5	5.5	100.0
Total	73	100.0	100.0	

Παράρτημα: II: Ερωτηματολόγιο

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ (ΔΜΥ)

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

**«ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΜΙΚΡΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΠΡΟΑΓΩΓΗΣ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΥΓΕΙΑΣ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ».**

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΤΣΙΟΥΦΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΡΩΞΑΝΗ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

ΑΘΗΝΑ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2021

Το παρόν ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε στο πλαίσιο Διπλωματικής εργασίας, του μεταπτυχιακού προγράμματος «Διοίκηση Μονάδων Υγείας». Μέσω του ερωτηματολογίου επιδιώκεται η διερεύνηση του τρόπου λειτουργίας και της χρηματοδότησης των Κέντρων πρόληψης. Τα δεδομένα που συλλέγονται θα τροφοδοτήσουν εργαλεία ανάλυσης για την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τη λειτουργία των Κέντρων αυτών. Οι απαντήσεις είναι εμπιστευτικές και ανώνυμες και θα χρησιμοποιηθούν μόνο για τους σκοπούς αυτής της έρευνας.

Το ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε έτσι, ώστε να απαιτείται λίγος χρόνος για τη συμπλήρωση του και περιλαμβάνει 16 ερωτήσεις ενώ η διάρκεια συμπλήρωσης του κυμαίνεται μεταξύ 6'-7'.

Οι ερωτήσεις 7, 8, 9, 10 και 11 παρακαλώ πολύ όπως συμπληρωθούν μόνο από την/τον Επιστημονικά υπεύθυνο του Κέντρου.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συμμετοχή σας.

Πληροφορίες – Επικοινωνία: Σταυρούλα Τσιούφη, τηλ.: 6936329814

1. Φύλο

Άνδρας ☐ Γυναίκα ☐

2. Ηλικία

18-24 ετών ☐

25-34 ετών ☐

35-46 ετών ☐

47-55 ετών ☐

56-65 ετών ☐

65 ετών + ☐

3. Ανώτατο επίπεδο εκπαίδευσης.

- Πρωτοβάθμια εκπαίδευση ☐
- Δευτεροβάθμια εκπαίδευση ☐
- ΙΕΚ / Μεταλυκειακή εκπαίδευση ☐
- ΑΕΙ/ ΤΕΙ ☐
- Μεταπτυχιακό ☐
- Διδακτορικό ☐

4. Χρόνια προϋπηρεσίας στο Κέντρο Πρόληψης.

- Έως 1 έτος ☐
- 1-3 έτη ☐
- 3-10 έτη ☐
- 10-15 έτη ☐
- Πάνω από 15 έτη ☐

5. Με ποια σχέση εργασίας απασχολείστε στο Κέντρο Πρόληψης; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

- Αορίστου χρόνου ☐
- Ορισμένου χρόνου ☐
- Πλήρους απασχόλησης ☐
- Μερικής απασχόλησης ☐
- Εξωτερικός συνεργάτης ☐

6. Τόπος εργασίας.

- Χωριό έως 1000 κατοίκους ☐
- Κωμόπολη έως 4000 κατοίκους ☐
- Πόλη 4000-10,000 κατοίκους ☐
- Πόλη 10,000-30,000 κατοίκους ☐
- Πόλη 30,000-50,000 κατοίκους ☐

Πόλη 50,000-100,000 κατοίκους ☐

Πόλη 100,000 -500,000 κατοίκους ☐

Πόλη άνω των 500,000 κατοίκων ☐

7. Τρόπος χρηματοδότησης του Κέντρου Πρόληψης (έτος αναφοράς 2019).

Χρηματοδότηση Υπουργείων Υγείας-Εσωτερικών   ΝΑΙ ☐   ΟΧΙ ☐

Εάν ναι, ποσό: .....

Εισφορές μελών   ΝΑΙ ☐   ΟΧΙ ☐

Εάν ναι, ποσό: .....

Ο.Τ.Α.   ΝΑΙ ☐   ΟΧΙ ☐

Εάν ναι, ποσό: .....

Δωρεές   ΝΑΙ ☐   ΟΧΙ ☐

Εάν ναι, ποσό: .....

Εκδηλώσεις / bazaar   ΝΑΙ ☐   ΟΧΙ ☐

Εάν ναι, ποσό: .....

Άλλοι πόροι   Αναφέρατε ποιοι .....

Εάν ναι, ποσό: .....

8 α. Πραγματοποιήθηκαν βιωματικές ομάδες/εργαστήρια ενηλίκων – ανηλίκων στο Κέντρο Πρόληψης (έτος αναφοράς 2019);

Ναι ☐   Όχι ☐   Αν όχι μεταβείτε στην ερώτηση 9

β. Πόσες βιωματικές ομάδες/εργαστήρια ενηλίκων – ανηλίκων πραγματοποιήθηκαν;

Ομάδες ενηλίκων ☐

Ομάδες ανηλίκων ☐

γ. Πόσοι συμμετείχαν στις βιωματικές ομάδες/εργαστήρια ενηλίκων – ανηλίκων;

Ομάδες ενηλίκων ☐

Ομάδες ανηλίκων ☐

9 α. Πραγματοποιήθηκαν ατομικά ραντεβού συμβουλευτικής στο Κέντρο Πρόληψης (έτος αναφοράς 2019);

Ναι ☐ Όχι ☐ Αν όχι μεταβείτε στην ερώτηση 10

β. Πόσα άτομα δέχτηκαν υπηρεσίες συμβουλευτικής υποστήριξης;

Ενήλικες ☐

Ανήλικοι ☐

10 α. Πραγματοποιήθηκαν ομιλίες/Ημερίδες/Ανοιχτές συζητήσεις στο Κέντρο Πρόληψης (έτος αναφοράς 2019);

Ναι ☐ Όχι ☐ Αν όχι μεταβείτε στην ερώτηση 11

β. Πόσα άτομα συμμετείχαν στις συγκεκριμένες δράσεις; ☐

11 α. Πραγματοποιήθηκαν άλλες δράσεις (συμμετοχή σε πολιτιστικές-αθλητικές δραστηριότητες) στο Κέντρο Πρόληψης (έτος αναφοράς 2019);

Ναι ☐ Όχι ☐ Αν όχι μεταβείτε στην ερώτηση 12

β. Πόσα άτομα συμμετείχαν στις συγκεκριμένες δράσεις; ☐

12. Με ποιόν τρόπο ενημερώνετε το κοινό για το κέντρο Πρόληψης (Πρωώθηση); (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Ημερίδες ☐

Εκδηλώσεις ☐

Έντυπο υλικό ☐

Διαδίκτυο ☐

Φυλλάδια ☐

Διαφήμιση σε τύπο (τηλεόραση, εφημερίδες, ραδιόφωνο) ☐

13. Με ποιά ειδικότητα απασχολείστε στο κέντρο Πρόληψης;

Ιατρός	☐
Ψυχολόγος	☐
Κοινωνικός λειτουργός	☐
Ψυχίατρος	☐
Νοσηλεύτης	☐
Κοινωνιολόγος	☐
Διοικητικός υπάλληλος	☐
Παιδαγωγός	☐

14. Με ποια θέση απασχολείστε στο κέντρο Πρόληψης;

Επιστημονικά υπεύθυνος	☐
Επιστημονικό στέλεχος	☐
Επιστημονικός συνεργάτης	☐
Διοικητικό προσωπικό	☐
Λοιπό προσωπικό	☐

15. Ταξινομείτε σε σειρά προτίμησης τους παρακάτω 10 παράγοντες εργασιακής ικανοποίησης

(1 = λιγότερο σημαντικός και 10 = περισσότερο σημαντικός).

1. Το ενδιαφέρον της εργασίας	☐
2. Επαγγελματική εξέλιξη	☐
3. Αμοιβή	☐
4. Συμμετοχή στα δρώμενα	☐
5. Συνέπεια	☐
6. Σεβασμός της προσωπικότητας	☐
7. Εργασιακό κλίμα	☐
8. Ασφάλεια στην εργασία	☐

9. Εκτίμηση της προσωπικότητας

☐

10. Ενεργή συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων

☐

16. Σημειώστε το βαθμό με τον οποίο συμφωνείτε με κάθε πρόταση.

	Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως
Το κέντρο πρόληψης που εργάζομαι λειτουργεί αποτελεσματικά.					
Υπάρχουν μεγάλες ελλείψεις σε υλικοτεχνικό εξοπλισμό.					
Έχουν γίνει περικοπές στις δαπάνες.					
Υπάρχουν κενά στο οργανόγραμμα τα οποία δεν έχουν καλυφθεί .					
Το κράτος έχει περιορίσει τα κονδύλια προς στο κέντρο.					
Υπάρχει έλλειψη σε προσωπικό.					
Η εκπαίδευση είναι επαρκής.					

Ευχαριστώ πολύ για τη συμμετοχή σας!